

T.C.
İstanbul Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Psikoloji Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

BİR SOSYAL FENOMENİN
DEĞERLENDİRİLMESİNDE ÜNİVERSİTE
ÖĞRENCİLERİNİN KULLANDIĞI SÖYLEMLER VE
KAYNAKLARI

ÇAĞATAY ÇOKER
2501040460

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Sibel A. Arkonaç

İstanbul 2007

ÖZ

Bu çalışmada sosyal olarak nitelendirilebilecek bir fenomenin insanlar tarafından anlamlandırılışının dayandığı argümanların incelenmesi ve bu anlamlandırma yapılırken konuşmalarda ne gibi açıklayıcı repertuarların çekilip kullanıldığının ve bu konuşmalarla ne yapıldığının tespit edilmesi hedeflenmiştir.

Katılımcılar İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde farklı lisans programlarında öğrenim görmekte olan öğrencilerden seçilmiştir. Toplam 13 kişiyle her birinde en az 3 kişi olmak üzere 4 fokus grup görüşmesi yapılmış, bu görüşmelerden edinilen veriler söylem analizi yöntemiyle analiz edilmiştir.

Tespit edilen üç çeşit repertuarın temel olarak katılımcının taşıdığı sorumluluğu hafiflettiği ve kendinden öte kıldığı görülmüştür. Konuşmalarda geçen “ben”, “biz”, “onlar” gibi zamirlerin muğlak ve çoğu zaman iç içe geçtiği tespit edilmiştir. Katılımcıların konuşmalarını argümanlara dayandırmadıkları, bağlantı kurmakta zorlandıkları gözlenmiştir. Bu da bilginin dönüşümünün bu coğrafyada batıda olduğundan farklı bir şekilde işlediğine işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Söylem, açıklayıcı repertuarlar, ben-biz kayışları, bilginin dönüşümü

ABSTRACT

This study aims to analyse a social phenomenon in terms of the styles of argumentation and the interpretative repertoires and the actions that people use while talking within these repertoires and constructing their meaning of the social phenomenon.

Participants were undergraduate students from İstanbul University, Faculty of Arts who study in different programs. Focus group interviews were conducted in 4 groups. The groups consisted of at least three participants with a total of 13 participants. Data were collected from these groups and analyzed using discourse analysis.

It has been seen that the three repertoires which are determined lessens the responsibility held by the subject and rendered it away from his/her self. It is also seen that the personal pronouns such as 'I', 'us' and 'them' which are uttered in the conversations are blurred and intertwined most of the time. The participants did not base their speech on argumentations and they have experienced difficulties while making connections. Therefore it can be said that the transformation of knowledge in this indigenous region proceeds in different ways compared to the Western ways which holds argumentation at the basis of transformation of the knowledge.

Keywords: Discourse, interpretative repertoires, shifts of I-us, transformation of knowledge

ÖNSÖZ

Bu çalışmanın başından sonuna kadar yardımını ve ilgisini esirgemeyen ve çalışmayı yapma kararını almam hususunda beni cesaretlendiren sevgili hocam ve tez danışmanım Prof. Dr. Sibel A. Arkonaç'a, çalışmamın her aşamasında gerek eleştirileri gerek yoğun emeğiyle bulunan ve her sıkıştığım noktada canhıraş uğraşan çalışma arkadaşım Göklem Tekdemir'e, farklı fikirleriyle kafamı karıştırarak çalışmama katkıda bulunan Oya Parker'e, desteklerini hiç esirgemeyen ve bir çok işimi sırtlanan arkadaşlarım Bengi Pirim, Elif Yavuz ve Sevim Cesur'a, ayrıca bu çalışmaya yaptığımız tartışmalarla başlamama sebep olan ve çalışma süresince de yardımlarını ve manevi desteklerini esirgemeyen Saro ve Natali Usta'ya ve Hera Demir'e teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZ.....	iii
ABSTRACT.....	iv
ÖNSÖZ.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

I.A. Dil, İnsan ve Benlik.....	3
I.B. Dilde İnşa Edilen Söylem İnsan ve Benlik.....	8
I.C. Açıklayıcı Repertuarlar.....	10
I.D. Çalışmanın Çerçevesi ve Hedefi.....	11

İKİNCİ BÖLÜM

II.A. Araştırma Yönteminin Arkaplanı.....	15
II.B. Katılımcılar.....	17
II.C. Prosedür ve uygulama.....	18

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ANALİZ SONUÇLARI

III.A. Gazete Başlıkları.....	20
III.A.1. Cinayetin Anlamlandırılışı.....	20
III.A.1.a. Türkiye'ye Karşı Provokatif Bir Hareket Olarak	
Nitelendirenler.....	21
III.A.1.a.(1). Devlet Yetkililerinin Gazetelere Verdikleri	
Demeçler.....	21
III.A.1.a.(2). Gazete Başlıkları.....	21
III.A.1.b. Devletin Tedbirsizliği Sebebiyle Cinayetin	
Gerçekleştiğini Söyleyenler.....	23
III.A.2. Cenazenin ve 'Hepimiz Hrant Dink'iz, Hepimiz	
Ermeni'yiz' Sloganının Anlamlandırılışı.....	23
III.B. Fokus Gruplar.....	25
III.B.1. İnsanlar, halk repertuarı.....	27
III.B.1.a. Bilinçsiz insanlar, yanlış bilinçli insanlar, bir	
şeylere bağlanan insanlar, benim dışımda kalan insanlar...27	
III.B.1.b. Körü körüne bağlanma ihtiyacı içinde olan insanlar,kendi	
hayatlarının bile farkında olmayan,aynı zamanda hem	
'ben'in dışımda kalan hem de 'ben'in dahil olduğu.....28	
III.B.1.c. farklı açılardan bakması gereken eğitilebilir insanlar,	
'ben'in dışımda kalan.....29	
III.B.2. Tehdit Repertuarı.....	30
III.B.2.a. Ülkeyi, Türkiye'yi karıştırmak.....31	
III.B.2.b. Ülkeyi içten çökertmek, bizi birbirimize düşürmek, "biz"e	
olan tehdit.....31	
III.B.2.c. Ülkeyi çökertmek, bizi dünyanın gözünde kötü duruma	
Düşürmek.....32	
III.B.2.d. Türkiye'nin başarısının istenmemesi.....33	
III.B.2.e. Türkiye'nin bölünmesi.....34	

III.B.3. Tehdit Kaynağı Repertuarı.....	35
III.B.3.a. Muğlak kaynak.....	35
III.B.3.b. İç kaynak, milliyetçi zemin.....	36
III.B.3.c. İç muğlak kaynak.....	36
III.B.3.e. Dış mihraklar, muğlak.....	37
III.B.4. Konumlanışlar.....	38
TARTIŞMA VE SONUÇ.....	41
KAYNAKÇA.....	50
EKLER.....	54

GİRİŞ

İnsanlar karşılaştıkları fenomenleri içine doğdukları dilin sağladığı araçlar temelinde anlamlandırırılar. Bu anlamlandırmalar üzerinden karşılaştıkları fenomene dair tavırlar üretir ve eylemler. Dolayısıyla insan ve eylemi konuştukları dilden bağımsız olarak düşünülemez. Yani anlamlandırma eylemi bireyler tarafından yapılır ama aynı zamanda bireylerden ötedir çünkü konuşulan dil tarafından sınırlanır. Ne var ki anlamlandırmanın kendisi değişkendir, statik değildir ve inşa edicidir dolayısıyla dilin sınırları da her konuşma ile farklılaşır. İşte bu sebeple kayıtsız şartsız kabul edip üzerinden konuşmakta olduğumuz her mefhum, o dönem o yerellikte konuşulan dile özgü bir gerçeklik versiyonunun parçasıdır.

Bu anlamda Harré (1989) toplumsal yapıları anlayabilmek için o toplumun konuştuğu dile bakılması gerektiğini savunur. Konuşma eyleminin kendisini araştırabilmek maksadıyla eleştirel sosyal psikolojinin postmodernizmden etkilenen bir kanadı söylem analizini geliştirmiştir (Potter, 1996). Söylem analizi sadece bir yöntem değil, sosyal alana dair birden çok teorik varsayımı öneren bütünlüklü bir bakış açısıdır. Bu teorik varsayımlardan biri olan söylemsel psikoloji sözgelimi benlik gibi hayli emin olduğumuz kavramların aslında içinde yaşadığımız dilin faraziyelerinden biri olduğunu ve farkında olmadan bu faraziyeler üzerinden dile getirdiğimiz söylemlerin neler olduğuna ve neyi yaptığına dair açıklamalar getirmeye çalışır. Burada bahsi geçen söylem kesin ve net bir tariften doğru değil belli özellikleri üzerinden

anlaşılabilir (Potter, 1995). Bu özellikler, söylemin duruma ve bağlama içkin oluşu, retoriksel bir doğaya sahip oluşu ve eylem yönelimli oluşudur. Söylemsel psikoloji bu noktada söylemin bir yandan dünyayı inşa edişine bakarken diğer bir yandan da söylemin nasıl inşa edildiğine bakar.

Yani insanlar konuşmalarında sadece belirli söylemlere hayat kazandırmakla kalmaz , aynı zamanda konuştukları söylemi yeniden inşa eder ve değiştirirler. Kısaca insanlar konuşmalarıyla eylemler. Wetherell ve Potter (1987), bu eyleme, insanların konuşarak ne yaptığının ve insanların konuşmalarını çekip aldıkları söylem kaynaklarına bakılması gerektiğini savunurlar. Çünkü insanlar konuşurken sürekli

söylemleri çatıştırmakta, farklı açıklayıcı repertuvarları kullanarak farklı işler yapmaktadırlar. İşte yukarıda bahsi geçen bu söylem kaynakları, açıklayıcı repertuvarlardır.

Açıklayıcı repertuarlar insanların bir konuşma esnasında tavırlarını oluşturmak için kullanabilecekleri sözleri çekip aldıkları dilsel alet çantalarıdır (Parker ve Burman, 1993). Konuşma esnasında kişi bu alet çantasından duruma uygun addettiklerini seçer, kendi konuşma bağlamında onlara hayat verir. Bu anlamda repertuarlar sabit ve köşeli cümleler yığını değil, anlamı değiştirilip dönüştürülebilen eylem dayanaklarıdır. Dolayısıyla bir kişi konuşurken birden fazla açıklayıcı repertuarı kullanır. İşte tam da bu yüzden bir konuşma içerisinde birbirleriyle çelişen söylemleri sıklıkla görebiliriz ki bu çatışmaların hepsi dönemin ve o coğrafyanın üzerinden eylediği anlamları ve temel figürleri yansıtmaktadır.

Bu çalışmanın hedefi sosyal bir fenomen olarak nitelendirilebilecek Hrant Dink cinayetinin anlamlandırılmasında kullanılan açıklayıcı repertuvarlara ve bu repertuvarlarla eyllenenin ne olduğuna bakmaktır. Bu cinayet, kültürel-sosyolojik ve siyasi anlamlarda bir çok açılımı olması sebebiyle, devlet kademelerinden sokaktaki insana kadar bir çok kesim için üç haftalık bir süreyle Türkiye gündemine oturmuş ve konuşulmuştur. Hrant Dink'in cenaze töreni ve sonrasında tartışmalar artmış, bu güne kadar konuşulamayanlar veya gizli kapaklı yürüyen konuşmalar daha açık bir şekilde konuşulmaya başlanmıştır. Bu çalışma, bu olayla birlikte daha net bir ifade zemini bulan farklı söylemlerin kaynaklarının ne olduğu ve insanların konuşarak neyi inşa ettiği sorularını sormaktadır. Bunun için olayın geçtiği dönemin konuyla ilgili gazete başlıkları taranmış ve fokus grup tekniği ile üniversite öğrencileriyle mülakatlar yapılmıştır. Gazete taraması ve fokus grup tekniğiyle elde edilen veriler, söylem analiziyle incelenecektir.

BİRİNCİ BÖLÜM

I.A. Dil, İnsan ve Benlik

İnsan, içinde yaşadığı dünyayı, etkileşim halinde bulunduğu her şeyi ve nihayetinde de kendisini sürekli yeniden tarif eder. Bu tariflerin her biri nesnesini, daha büyük bir gerçekliğin bir parçasını o gerçeklikten kopararak ve kopardığı parçaya o gerçekliğin dışında somut bir varlık kazandırarak inşa eder. Arkonaç (Arkonaç, 2004), bu daha büyük gerçekliği İslami bilgiden doğru hakikat alanı olarak tanımlarken, gerçeklik alanını ise insanların üzerinde bilgi sahibi olduğunu düşündüğü ve hareket ettiği alan olarak tarif eder. Hakikat alanının, bir parçası koparılan büyük gerçeklik parçası olduğunu ve bütünüyle halihazırda anlamının kendinde içkin olduğunu farz edelim. İnsan onun verili anlamını yeniden tarif etmez, fark ettiği veya ilişki kurmak zorunda kaldığı bir kısmını koparır ve anlamlandırır. Anlamlandırmayı yaparken, o kopardığı parçayı evirir çevirir, elle tutulur hale getirir ve bir çocuğun oyun hamuruna yaptığı gibi minicikler ve şekil verir. Yani onu değiştirir. Şimdi olası bir yanlış anlamayı ortadan kaldırmak istiyorum. Burada “bahsi geçen oyun hamuru şekli itibariyle olmasa da özü itibariyle hakikatin, yani mutlak adledilen gerçeğin parçasıdır” anlamı çıkmaktadır. Ne var ki, bu hakikat alanı farz edilmiştir, ve hakikat alanından bahsettiğimiz anda onu da daha büyük bir bütünden koparmakta ve anlamlandırmaktayız. Yani hakikat alanı mutlak addedilir ama gerçeklik içerisinde inşa edilendir. Hakikat alanını ve gerçeklik alanını, farklı sorulara cevap vermeye çalışan (Cesur, 2002), iki ayrı düzlemdeki birbirine denk olmayan gerçeklik alanları olarak tarif etmek bu akıl karışıklığını giderecektir. Parker’a (1992) ve Potter ve Wetherell’e (1987) göre önemli olan gerçeğin veya hakikatin ne olduğu değil, Foucault’un da (1972) öne sürdüğü üzere, gerçeklik ve hakikat söyleminin ne söylediği ve bunun neden bu şekilde anlamlandırıldığıdır.

Anlamlandırma eylemi dile gömüktür. Dille yapılır. Dili kullanan, anlamlar kuran bireydir ama dil onu kullandıktan aşkındır. Anlamlandırma eylemi

bireyler tarafından yapılır ama aynı zamanda bireylerden ötedir çünkü bireylerin içinde yaşadıkları dil tarafından sınırlanır. Kırmızı rengini düşünelim. Kırmızı halihazırda konuştuğumuz, varlığından şüphe duymadığımız, her birimizin birbirinin kırmızı dediğinde ortak anlamının doğru olduğu üzerinde anlaşığı bir soyutlamadır. Ne var ki kırmızı bakkaldan satın alabileceğimiz bir şey değildir. Elle tutulamaz, dokunulamaz, kendinde tarif edilebilir bir varlık değildir. Hiç kırmızı rengini bilmeyen birisine, kırmızı rengi anlatmaya çalıştığımızı farz edelim. Kırmızı elmada olandır diyebiliriz. Ama bu yetmez, kırmızıdan yuvarlaklık anlaşılabilir. O halde kırmızı hem elmada olan hem de güneşin batarkenki halinde olandır. Yani kırmızı rengini taşıyan iki ayrı nesnenin ortaklıkları üzerinden bir kırmızı anlamı edinebilir karşımızdaki. Bir de bunun üzerine elmayla, portakalı yan yana koyup, bu kırmızı bu da turuncu diyebiliriz. O zaman karşımızdakinin kırmızı anlaması daha da daralır ve konuştuğumuz kırmızı anlamaları birbirine yakınlaşır. Ne var ki bir nesneyi tarif ederken, sürekli birden fazla diğer nesnelere işaretlemek zorunda kalırız. Bu nesnelere de kırmızı örneğinde olduğu gibi bütününden koparılıp daha önceden anlamlandırılmış ve anlamlandırılmaları sürekli bir başkasını işaretlemek suretiyle yapılmıştır. Anlam bir diğer anlama muhtaçtır. Dolayısıyla faillğimiz ve anlamlandırma özgürlüğümüz, dilimizin bize tanıdığı sınırlar içindedir (Wittgenstein, 2000). Kırmızısını ayırdığımız elma, elmasını ayırdığımız ağaç, ağacını ayırdığımız orman, ormanını ayırdığımız kuşuyla, böceğiyle, nehriyle bir dünya ve en nihayetinde insanını ayırdığımız bir evren yaratmıştır dil (Bakhtin, 1986; Whorf, 1956).

İşte bu sebeple varlığından şüphe duymadan konuşmakta olduğumuz her mefhum, dilimiz çerçevesinde oluşmuş, doğruluğu, yanlışlığı, gerçekliği, doğallığı su götürmez kesinliğe sahip olmayan faraziyelerdir. Şüphe duymadan bir diğerinden ayırdığımız mefhumlar da işte böyledir: Kadın-Erkek, Ben-Sen, Türk-Kürt-Ermeni-Avrupalı-Doğulu gibi. Bu gibi kavramların nerede ve ne zaman oluştuğunun takibi pek kolay bir iş olmasa gerek. Ne var ki bu kavramların şu anki anlamlarının, hangi odakların ya da neyin işine yaradığı sorusunu sormak (Foucault, 2003), bu kavramları konuşurken, ne yaptığımızın farkında olmamızı sağlayacaktır.

Bu şekilde tartışılabilir kavramlardan bir kaç da ulus, milliyet, ırk, vatan ve kimlik gibi modernist dönem ve sonrasında ortaya çıkan, kapitalist ekonomik sistemin temel taşıyıcı ve meşrulaştırıcı öğeleridir (Wallerstein, 2004). Irk, ulus devletin ilk kurulma aşamalarında belirleyici bir unsur olmuşken, ekonomik yapının değişmesine bağlı olarak işlevini kaybetmiştir. ABD'nin köleliği lâv etmesinin bir sebebinin de köleliğin kârdan çok zarar getirmeye başlamasıyla alakalı olması veya De Gaulle'ün ekonomisi Fransa'ya yük olmaya başlayan Cezayir'e bağımsızlığını verişine buna örnek olarak gösterilebilir. Bu bağlamda ırk, yerini kültürel anlamda etnik kimlik kavramına bırakmıştır. Ulus devlet ise bir kavram olarak kapitalizmin lokomotif gücü olmaktan çıkmasına rağmen, militarizmin devamını ve yükselişini meşru kılma işlevini yerine getiren en temel taş olarak önemini hala korumaktadır (Wallerstein, 2001). Söz gelimi kendimi Türklük üzerinden tarif edişim, modernizmle beraber gelen sistemle alakalıdır ve bunu kabul edişimiz yani Türk olmak, temsil ettiği ve bağlantısı bulunan diğer her kavramı da sorgulamaya gerek bırakmadan meşrulaştırır. Türk olduğum bilgisine sahipsem, Türkiye devletinin, Türk ulusunun, Türk kimliğinin varlığından şüphe duymuyorum demektir. Dahası, Türk olmayanın benden başka olduğuna, Türkiye olmayanın bu coğrafyadan farklı olduğuna inanır, bu bilgiyi var ederim. Aynı şekilde Türkiye ve Türklüğün bir dili ve bir kültürü tarif ettiğine ve bu tarif edilenin de ben olduğumu varsayarım.

İşte tam da bu noktada Türkiye böylesi kavramları çalışmak için birden çok farkındalık penceresi açmaktadır. Bu coğrafyada birbirinden farklı diller konuşulduğu için birbirinden farklı anlamalar ve dünya tasavvurları yaşanmaktadır. Bu sebeple Türkiye'de yaşanan kimlik tartışmalarına bir başka pencereden bakılabilir. Söz gelimi Coşkun (2006) modernist kurumların ve devlet modelinin Batı-dışı toplumlarda yerleşememiş olduğunu söyler. Ona göre batı-dışı toplumlar kendi tarihsel evrimlerinin ve dinamiklerinin üretmediği, dahası Batı uygarlığının karşısında zayıf kalınan bir dönemde kurulmaya çalışılan zorlama bir devlet modeline ve kurumlarına yabancı kalmaktadır.

Son dönemde Türkiye'de yaşanan kimlik tartışmaları bu sebeple anlamlıdır. Ulusun varlığı bir kimlikten ve dilden yola çıkılarak varsayılmaktadır ve anavatan ya da vatan olarak tariflediği ve sınırladığı topraklar üzerinde

yaşamaktadır. Ne var ki Türkiye’de Türkçe konuşmayan ya da Türkçe konuşan ama anadili başka olan, dini İslam olmayan, mezhebi Sünni olmayan, azınlık olarak tariflenen azımsanmayacak bir kalabalık yaşamaktadır ve bu insanların birçoğu için yaşadıkları yer onların da topraklarıdır. Şu noktada dolayısıyla ulus, kimlik ve vatan kavramları görüldüğünden daha akıl karıştırıcıdır ve belki de keskin sınırlara sahip değildir. İşte bu yüzden bu kavramlar üzerinden okuyabileceğim bir sosyal fenomeni ele almaya karar verdim. İnsanların bu karmaşıklık içinde ama onsuz da olamadan, bir olayı değerlendirmelerini ne gibi argümanlarla yaptıklarını ve konuşmalarında alıp kullandıkları dilsel repertuarların neler olduğunu seyretmek istedim.

Ne var ki dilin yarattığı ve yaratmakta olduğu bu anlam evreni ya da versiyonu pek de uzlaşmacı sayılmaz. Dil kendini konuşma alanı içinde gösterir ve konuşma alanı farklı anlamaların çatışma alanıdır. Psikolojinin post modernist literatüründe Billig (1987), çatışmanın, ‘sağduyu’nun içinde barındığı görüşü ortaya atılmıştır. Billig’e göre sağduyu, Marksistlerin tarif ettiği gibi yanlış bilinçlenmenin oluşturduğu, zihinlerin içine yerleştirilmiş sabit bir fikir ve eylem deposu değildir. Yani insan düşüncesi, Gramsci’nin tabiriyle (Bakhtin, 1986), sahibinin sesinin bir yankısından ibaret değildir. Ona göre sağduyu, insanların ancak ve ancak dünyaya dair anlamaları bu alanın içinden çekip konuşabildikleri ortak bir alandır yani hiç kimse kendi anlamasını icad edemez veya icad edilen bir anlama yoktur (Billig, 1988; Shotter, 1993).

Dünyaya dair bilgi, ortak ve paylaşılan bir sağduyu alanındadır ama tek ve sabit değildir. Billig sağduyunun argüman – karşı argüman halinde yürüdüğünü ve bilimsel bilginin aksine sağduyuda argüman ve karşı argümanların sürekli çatıştığını söyler. Bu bilgi sürekli konuşulmakta, müzakere edilmekte ve münazara halinde seyretmektedir. Bu sürekli münazara bilginin dönüşümünü doğururken, sosyal inşacı bir görüş açısından diyebiliriz ki kurumların hakkındaki bilgi de dönüşmektedir.

Bu konuda Türkiye’de yapılan bir çalışma, sağduyunun bu coğrafyanın kültürlerinde ikili bir bilgi yapısını taşıdığını öne sürmektedir(Arkonaç, 2004). Buna göre İslam’ın hakikat ve gerçeklik bilgisi aynı kozmos da yer alan iki bilgi alanıdır. Bu aynı evrenin ikili bilgi alanları Arkonaç’a (2004) göre çatışmaksızın,

ilişkisel bir tarzda yürümektedir. Bu Billig'in içinden yazdığı Batılı bilgi yapısından farklıdır. Batı tekil bir bilgi yapısından doğru sağduyusunu inşa etmektedir. Bu sağduyu içerisinde bilgi çatışmayla üretilmektedir. Burada ise Arkonaç'ın (2007) iddia ettiği üzere bilginin ikili oluşu sağduyunun inşasında münazaraya gerek göstermemektedir. Özne kader nasip gibi kavramlarla hakikate işaret edebilmektedir. Dolayısıyla, argüman-karşı argüman halinde inşa edilmiş yegane yol olmayıp bilinemezi işaretleyen sembollerle çare üretilmektedir. Kısaca burada bilgi dönüşümünün batılı tarzda olmadığı, kendine has stratejilerle ilerlediği söylenebilir.

Psikoloji bu tartışmayı birey odaklı alır. Bu noktada geleneksel sosyal psikoloji, genellikle bir tutum çalışması yapmayı tercih eder. Tutum teorileri, 70'lerde kaybetmeye yüz tutan popülerliğini, kognitif sosyal psikoloji vasıtasıyla sahnedeki yerini tekrar kazanmıştır (Arkonaç, 2001). Özellikle tutumların davranışları etkilediği yönünde oluşturulan bilgi, hem davranışların önceden tahmin edilebileceğine hem de tutumlar ile oynayarak istenilen davranışların elde edilebileceğine dair bir vaatte bulunmaktadır. Tutumlar, üzerinde hemfikir olunan bir tarifi olmamasına karşın, genel bir tasvir üzerinden anlaşılır. Buna göre psikolojik bir nesneye dair bir bireyin duygu, düşünce ve olası davranışlarını düzenleyen eğilimlere tutum denir (Smith, 1968). Kognitif psikologlar tutumları zihinde işleyen yapılar olarak tahayyül ederler. Bu sebeple birey kavramı tutum teorilerinin merkezindedir ve varlığı verilidir, önceden kabul edilmiştir. Geleneksel bilişsel sosyal psikolojinin bireyi odak noktasına taşımasıyla, bireye ait olduğuna inanılan milliyet, vatan, din gibi kavramların halihazırda var sayılışı meşruluk kazanır. Tutum teorileri ile yapılabilecek olan; bir millete, toprağa ait olduğuna inanan bireyin, bu saydığımız unsurlara ait olmayan bireye veya güruha dair o tavrının ne olduğudur. Ne var ki, hiçbir tavır değişmez değildir ve tarihsel bağlam dışında da kalmaz. Burada görüldüğü varsayılacak bir çeşit tavır, o yerellik ve zaman içindeki tüm bireylere genellenerek yepyeni bir bilginin inşasına sebep olacaktır. Bu yeni inşa edilen akademik etiketli bilginin, birey, millet, ulus gibi kavramları üreten modernist iktidarın kendi kendini meşrulaştırma işlevli bilgisinden ne kadar farklı olabileceği akıllarda bir soru işareti bırakmaktadır.

I.B. Dilde İnşa Edilen Söylem İnsan ve Benlik

Harré' ye göre (1989), toplumsal yapıları incelerken, dile bakmak gerekir. Bu anlamda bilişsel psikolojinin, deneysel yöntemlerle hakkında bilgi edinmeye çalıştığı şemalar üzerine çalışmasının yararsız olduğunu savunur, çünkü bu şemaların gözlenebilir ve ölçülebilir bir somutluğu yoktur, hipotetik olarak var sayılmaktadır . Eleştirel sosyal psikolojinin, post modernist furyadan etkilenmiş bir kanadı, geleneksel bilişselci yaklaşımın sunduğu eylemlerin zihinsel süreçlerin bir ürünü olduğu hakim görüşüne karşı çıkar ve konuşma eyleminin kendisini araştırabilmek amacıyla söylem analizini kullanır (Potter,1996). Söylem analizi Potter'ın belirttiği üzere sadece bir yöntem değil, sosyal alana dair birden fazla farklı teorik varsayımı öneren bütünlüklü bir bakış açısıdır. Bu farklı teorilerden bir tanesi söylemsel psikoloji diğeri ise sosyal inşacılıktır. Bu farklı teorilere örnek olarak söylemsel psikoloji yakasında, Harré benliğin bir oluştan ziyade bir çeşit teoriye tabi olduğunu, yani dilin inşalarından biri olduğunu önerir (Harré, 1998). Sosyal inşacılık yakasında Gergen'in benliği sabit tutup, kişinin dili bir araç olarak kendi çıkarları doğrultusunda, sözünü güvence altına almak üzere kullandığını önermesi gösterilebilir (Gergen, 1985). Haré, kendimizi insan özne olarak görmemizin ve yaşamamızın, dilde içkin bir inanca dayandığını söyler. Bu inanç, kişi olduğumuz inancıdır. Dolayısıyla düşünme şeklimizi belirleyen de içine doğduğumuz dilin yapısıdır. Dil bize insan olmanın doğasıyla ya da dünya ile ilgili çok temel bir takım faraziyeler verir ve biz de gündelik hayatımızda bu faraziyeler üzerinden eyeriz. 'Benlik' de işte bu faraziyelerden bir tanesidir. Harré'ye göre batılı endüstrileşmiş toplumlarda, benlik; 'ben' (I), 'beni' (me) gibi kelimelerin ve faillik içeren 'seçim', 'özgür irade', 'karar verme' gibi temaların kullanılmasının bir ürünüdür (Harré, 1998). Şu halde, bu 'benlik'in içerdiği faillik içine doğulan dilin açıklayıcı bir kurgusundan ibarettir. İronik bir şekilde de, aynı zamanda bir seçim şansı taşımamaktadır çünkü kişinin içinde yaşadığı benlik tarifinin dışında eyleme ve soru sorma şansı konuştuğu o dilden dolayı yoktur. Harré bu noktada failliğin olup olmadığı gibi bir sorudan

ziyade, faillik ve seçim üzerinden yapılan bir konuşmanın, faillik ve seçim gibi kavramları yaşayan benliği nasıl oluşturduğu sorusunu sormayı tercih etmektedir. Bu noktada Gergen benliğin, içine doğulan dilin bir ürünü olduğu görüşüne insanı pasif bir noktada konumlandığı için itiraz eder. Tam tersine Gergen için (Gergen, 1985) benliği kuran, insanların anlatıları ve konuşmalarıdır. İnsan aktif bir biçimde bu inşaları kendi işlerine yaraması amacıyla yapmakta ve dili bu anlamda bir alet olarak kullanmaktadır. Ne var ki Gergen'in bu görüşü yani bireyi ve bireyin yararını öncelemesi tam da Harré'nin bahsini ettiği içine doğulmuş dilin faraziyelerinden yola çıkan bir söylem gibi görülebilir. Yani Gergen biraz evvel bahsettiğim önceden belirlenmiş özgür irade ironisinin tam da içine düşmektedir.

Benlik dil içerisinde inşa edilir. Dil de o benliklerin kendini konumlandığı söylemleri üretir. Ne var ki sosyal inşacılık ve söylemsel psikolojinin üzerinde hareket ettiği zeminler farklıdır. Söylemsel psikolojide söylem tek ve biricik bir tariften hareket edilerek anlatılamaz. Söylemi belli özellikleri üzerinden anlayabiliriz (Potter, 1995). Bu özelliklerin ilki, söylemin duruma içkin oluşudur. Durumdan kasıt konuşmacıların etkileşimlerinden ortaya çıkan bağlamdır. Söylem o karşılıklı konuşma hareketi içerisinde ortaya çıkan bağlam içinden okunabilir. İkinci olarak söylem retoriksel bir doğaya sahiptir. Konuşma esnasında bir iddianın öne sürülmesi, alternatif bir versiyona karşı bir savunma ya da bir hücum olarak okunabilir. Yani öne sürülen bir fikir, bir başka fikre karşı çıkış olarak değerlendirilebilir (Billig, 1992). Söylemin bir başka özelliği, eylem yönelimli olmasıdır. Söylem insanların gündelik hayatlarında merkezi bir yerdedir çünkü, hareket edecekleri dünyayı ve kendilerini söylemden doğru kurarlar ve o kurguya göre davranırlar. Bu anlamda söylem inşa edicidir. Söylemsel psikoloji bu noktada, söylemin dünyanın versiyonlarını inşa ediş tarzına bakarken, aynı zamanda söylemin kendisinin ne şekilde inşa edildiğine de bakar (Foucault, 2003) çünkü söylem bir yandan da inşa ettiği dünya içindeki eylemler tarafından sürekli olarak yeniden inşa edilmektedir.

I.C. Açıklayıcı Repertuarlar

Şu halde, bir konuşmada insanlar sadece bir şeyler söylemekle kalmamakta, konuşmalarıyla bir şey yapmaktadırlar (Austin, 1969). Bu sebeple Wetherell ve Potter (Wetherell & Potter, 1987), sosyal psikolojinin, insanların konuşmalarıyla ne yaptığına, hangi işi tamamladığına ve bu işleri yaparken kullandıkları söylemlerin kaynaklarına bakmak gerektiğini savunur. Onlara göre geleneksel sosyal psikolojinin savunduğunun aksine insanlar tutumlardan doğru değil, içlerinde kendilerini konumlandıkları söylemlerden doğru konuşurlar. Ayrıca söylemlerin ve söylemlerin kaynaklarının da tek ve tutarlı olmadığını söylerler. Söylemlerin içerisinde insanlar konuşmalarında sürekli fikirlerini çatıştırmakta ve farklı açıklayıcı repertuarlar kullanarak farklı işler yapmaktadırlar. Bu repertuarlara söylem kaynakları olarak bakabiliriz. Wetherell ve Potter (Potter & Wetherell, 1988), yaptıkları çalışmada beyazların, öteki ırklar hakkındaki konuşmalarında hem önyargılı hem de hoşgörülü iki farklı söylemi birlikte kullandıklarını göstermiştir. Buna daha yerel bir örnek ise kendini milliyetçi bir Türk olarak gören bir kişinin, Çerkez olduğunu iddia eden birinin kendine Çerkez demesini olumlayabilirken, kendini bir Kürt olarak gören birinin “Kürdüm” demesini bölücülük olarak yorumlamasıdır. Burada ‘Çerkez olmak’, tarihine, anasına, babasına sahip çıkmak gibi bir açıklayıcı repertuarla konuşulur ve anlaşılırken, ‘Kürt olmak’, terörist ve bölücü olmakla eşleştirilen bir repertuardan doğru okunur ve anlaşılır. Burada iki farklı okuma ve konuşma, iki farklı eyleme sebebiyet vermektedir: Çerkez olmayı ve Kürt olmayı farklılaştırarak yeniden inşa etmektedir. Bu anlamda açıklayıcı repertuarlar tek değildir ve inşa sürecinin içindedirler. Açıklayıcı repertuarlar, insanların gündelik hayatta karşılaştığı durumlar içinde çeşitli tavırlar almak üzere başvurulan dilsel kaynaklardır ve söylemsel psikoloji çerçevesinde insana dair bir takım sorular, bu repertuarların kaynaklarının anlaşılmasıyla açıklanabilir.

Açıklayıcı repertuarlar insanların bir konuşma esnasında tavırlarını oluşturmak için kullanabilecekleri sözleri çekip aldıkları dilsel alet çantalarıdır (Parker ve Burman, 1993). Bu alet çantaları konuşmacının konuşma esnasında kullanabileceği hamlelerin kaynağıdır. Ama bu alet çantalarını statik ve

değişmeyen alet çantaları olarak düşünmemek gerekir. Hamlenin anlamı kendisinde değildir, konuşmacının konuşmasında içkindir. Çünkü faal olan konuşmacıdır ama failliğinin potansiyeli dilinin ona sunduğu alet çantası kadardır. Bu anlamda kişi alet çantasını dönüştürüp değiştiren failin kendisidir ama ne kadar dönüştürüp değiştirebileceğini belirleyen alet çantasının kendisidir. Konuşma esnasında kişi bu alet çantasından duruma uygun addettiklerini seçer, kendi konuşma bağlamında onlara hayat verir. Bu anlamda repertuarlar sabit ve köşeli cümleler yığını değil, anlamı değiştirilip dönüştürülebilen eylem dayanaklarıdır. Şu halde kişinin konuşmasında kullandığı repertuarlar geleneksel bilişselci duruşun söylediğinin tam da aksine, çatışan eylem hamlelerini de bünyelerinde barındırır. Konuşma eylemi içerisinde birbiriyle çelişen hamleleri bu yüzden görmekteyiz. Bu da, gündelik bir konuşmada dönemin, kültürün, anın temel figürlerini, argümanlarını, çatışma ve çatışma zeminlerini görebilmemize, fark edebilmemize imkan tanır. İşte bu sebeple, bu çalışmada sosyal olarak nitelendirilebilecek bir fenomenin anlamlandırılmasında kullanılan açıklayıcı repertuarları analiz etmeye çalışacağım.

I.D. Çalışmanın Çerçevesi ve Hedefi

AGOS gazetesi genel yayın yönetmeni Hrant Dink 19 Ocak 2007 saat 15:00 sularında Osmanbey’de gazete binasının önünde vurularak öldürüldü (20 Ocak 2007 günü yayınlanan Agos, Milliyet, Radikal, Sabah, Akşam gazeteleri). Bu cinayet, gerek kültürel-sosyolojik gerek politik açımları olması sebebiyle Türkiye gündemine üç haftalık bir süreyle oturdu. Medya ve yayın organlarında tartışıldı, hükümet görevlileri, akademisyenler, politikacılar, sivil örgütlenmeler ve toplumun bir çok kesimi konu hakkında beyanatlarda bulundu. Dönemin üzerinde halen bir fikir birliği bulunulmayan Türkiye’nin AB’ye giriş süreci tartışmalarını yoğun olarak yaşadığı bir dönem oluşu, “Ermeni soykırımı” tartışmalarının taraflar arasında halen bir sonuca bağlanmamış olması, ekonomik ve siyasi olarak tartışmaların giderek yoğunlaştığı bir havanın egemen oluşu, böylesi bir cinayetin işlenme sebebinin ve olası sonuçlarının Türkiye gündeminde önemli bir yere oturuşunu biraz açıklar durumdadır.

Bu çalışmayı yapmaya karar verişime, cinayetin ertesi günü kulak misafiri olduğum bir konuşma sebep oldu. Bir manavla müşterisi arasında geçen konuşma aşağı yukarı şöyle bir şeydi:

Manav: Hornt Dink’mi ne, bi adamı öldürmüşler

Müşteri: Hadi ya... niye ki?

Ma: Adamın gazetesi varmış.

Mü: Haaa, tamam.

Bu konuşmada öldürülen adamın gazetesi olmasının, öldürülme eylemini bu kadar kolay anlamlı kılması şaşırtıcı ama anlamlıydı. Çünkü son otuz senede gazeteciler faili meçhul cinayetlere kurban gitmekteydi. Dolayısıyla “Gazetesi olması” lafının bu dilin ve tarihin içine gömük bir anlamı vardı ve cinayete rahatça bir bağlantı kurulabiliyor ve cinayeti anlamlandırmakta kullanıyordu. İşte bu sebeple gündelik hayatta yapılan konuşmalarda böylesi bir cinayetin anlamlandırılmasında ne gibi dilsel kaynakların kullanıldığını görmek istedim. Özellikle bu olayı ele almamdaki sebep ilk olarak güncel oluşudur. Herhangi bir fenomeni, yaşandığı zaman içinden okumaya çalışmak, zamanın düşünsel atmosferini (zeitgeist) tam olarak kavramanın imkansızlığından dolayı daha zor gözükse de, söylemin ve dilin sürekli bir değişkenlik içinde olduğu düşünülürse, anlamaların ve bu anlamaların kaynaklarının en geniş şekilde gözükebileceği bir yelpazeye, kaybolup sönmeye yüz tutmadan erişme şansını da vermektedir. Kısaca bu sosyal fenomenin anlamaları henüz inşa edilme ve münazara aşamasındayken bakmanın, bana daha sonra görememe ihtimalinde olduğum söylem kaynaklarını da gösterebileceğini düşündüm.

Özellikle bu olayı ele almamdaki ikinci bir sebep, açık bir görüş ayrılığının ortaya çıkmasıydı. Olaydan dört gün sonra yüz bini aşkın kişi tarafından 23 Ocak’ta İstanbul’da düzenlenen cenaze merasiminde atılan “Hepimiz Hrant’ız, hepimiz Ermeni’yiz” sloganı’na daha radikal kesimlerden “Hepimiz Ogün’üz, hepimiz Türk’üz” gibi bir sloganla tepki gelirken, Tercüman gazetesinin 25 Ocak 2007 sayısının ilk sayfasında “*Türk halkı haykırıyor: Türk’üm diyemeyen defolsun gitsin*”, Yeniçağ gazetesinin aynı tarihli sayısının ilk sayfasında “*MHP’den Sert Çıkış: Kin ve nefret tacirleri, demokrat maskesi altında resmi geçit yaptı*”, Ortadoğu gazetesinin aynı tarihli sayısının ilk

sayfasında “*Terörün maşaları sahte aydınlar*” yayınlanan haberleri ile bu tepki desteklendi. Buna karşılık aynı tarihli Akşam gazetesinin “*İşte Türkiye Bu: On binler, Hrant Dink’in cenazesinde omuz omuza yürüdü, en anlamlı mesajı verdi*”, Cumhuriyet gazetesinin “*Büyük Uğurlama: Dink’in cenazesinde kenetlenen on binler, bu toprağın insanlarını ayırmak isteyenlere, düşünceye saldıranlara, karanlık ellere ve dünyadaki Türkiye karşıtlarına yanıt verdi*”, BirGün gazetesinin “*Hrant Kardeşliği: ‘ürkek ama özgür güvercini’ onun dediği gibi ‘bu toprakların derinliği’ne uğurladık. Türk’ü, Ermeni’si, Kürt’ü, Laz’ı Türkiye’nin her yanından, her kesimden yüz bini aşkın insan, son yolculuğunda Hrant’a eşlik ederken, ‘Hepimiz Hrant’ız, Hepimiz Ermeni’yiz’ diye haykırdı*”, Yeni Şafak gazetesinin “*Toprağından Ayrılmadı*”, Posta gazetesinin “*Güle Güle Kardeşim: Halkların kardeşliğini ve özgür düşünceyi savunduğu için katledilen gazeteci Hrant Dink son yolculuğu sırasında da mesajını verdi: Hepimiz kardeşiz! Dünya tarihinde ilk kez bir gayrimüslimin tabutunun ardından bu kadar çok sayıda Müslüman sevgiyle yürüdü*”, Agos gazetesinin “*Umuda uçtu*”, Vatan gazetesinin “*Millet Burada Siz Neredesiniz (siyasi liderlere ithafen)*” gibi ilk sayfa haberlerinde slogana karşı olumsuz bir tepki gözükmezken, cenazeye katılım olumlandı. Bir slogan ve bir cenaze merasimi üzerinden kendine ifade zemini bulan bu çatışmanın, gündelik hayatta eylene konuşmalarda böylesi bir çatışmanın ne şekilde vuku bulduğu, Billig’in (1988) söylediği gibi sağduyuda bilginin sürekli argüman-karşı argüman çatışmaları ile mi inşa edildiği, yoksa tersine Arkonaç’ın (2004) öne sürdüğü üzere birden çok çelişen bilginin yan yana çatışmaksızın inşa sürecine dahil mi olduğu, ve eğer ikincisi gibiyse bunun hangi dilsel kaynaklara başvurularak, ne şekilde ve neye hizmet edecek şekilde yapıldığının cevaplarını aramak için uygun bir alan olduğunu düşündüm.

Türkiye’de insanların böylesi bir olaya tavır alırken, tavır almamanın kendisinin de bir tavır olduğunu düşünerek, bu tavırlarını inşa etmek ve meşrulaştırmak için kullandıkları stratejileri ve çekip aldıkları söylemlerin kaynaklarını görebilmek bu çalışmanın ana hedefidir. Konuşma eylemin kendisidir ve inşa edicidir. Faillik ise dilde içkindir. Her dil bir diğerinden farklı bir eylem potansiyeli taşır. Her söylem eylemiyle birlikte gider, her söylem-eylem çifti konuşmada seyredilir. Buradaki eylemin niteliği, akışı,

dönüşümü o dilin sunduğu beceriler kadardır (Wittgenstein, 2000). İşte bu sebeple eylemin yani konuşmanın ürettiği her tavır o dilin sunduğu yerel, yerelliğinden ötürü de farklı bir tavidir. Dolayısıyla bu çalışmanın ikinci hedefi insanların açıklayıcı repertuarları kullanarak inşa ettikleri tavrın kendisine, yani konuşarak eylediklerine bakmaktır.

Bu çalışmada Hrant Dink cinayeti ve cinayet sonrası yaşanan sürecin, gündelik hayatta yapılan konuşmalarda hangi dilsel kaynaklar (repertuarlar) kullanılarak yeniden inşa edildiğine, insanların konuşmalarıyla yaptığı inşanın kendisine ve bu inşayı yaparken bilgiyi ne şekilde değiştirip dönüştürdüğüne bakacağım.

İKİNCİ BÖLÜM

II. A. Araştırma Yönteminin Arkaplanı

Söylem analizi insanların konuşmalarıyla ne yaptığını ve konuşmalarında ne çeşit dilsel kaynaklara dayandıklarını araştırır. Bu dilsel kaynaklar, sosyal hayata bir işleyiş biçimi getiren aygıtlar, kategori sistemleri, konuşma biçimleri ve açıklayıcı repertuarlar olabilir. İkinci olarak sosyal eylemleri oluşturacak biçimde söylemin nasıl inşa edildiğini ve ideolojik pratiklerin de bir parçası olarak kendi etkileşimleri doğrultusunda dünyanın çeşitli versiyonlarını nasıl bir araya getirdiklerine bakar. Bu bağlamda tariflerin ve bu tariflerin farklı biçimlerinin nasıl somut ve kişiden bağımsız hale geldiğini inceler. Üçüncü olarak söylem analizi anlamla ilgilenir. Psikolojik süreçlerin anlamdan bağımsız bir şekilde işlediği düşüncesinin aksine, eylemler anlamın kendisinde ve inşa edilmişinde aranır (Potter & Wetherell, 1995). Bu noktada konuşmanın içeriğini, yani anlamını; sözgelimi belli içsel mekanizmaların işleyişini açıklamak için bir vasıta olarak kullanan geleneksel sosyal psikolojiden ayrılır. Dolayısıyla gündelik dilde kurulan cümlelerin anlamından bağımsız bir şekilde genelleştirilebilir dilbilgisel bir yapının keşfini değil, bu görüş tarafından dilbilgisel olarak yanlış diye tanımlanabilecek cümleleri de kapsayarak, bu cümlelerden oluşan konuşmalarda neyin eylendiğine, neyin nasıl inşa edildiğine ve bunların hangi temalardan doğru inşa edildiğine yönelik yorumlamalar yapar.

Söylem analizinde, birey dünyanın merkezi olan özne değildir. Buna göre bireyin pasif olarak algılayıp şeyleştirdiği ve bu algılama üzerinden o şey ile etkileşime girdiği gibi bir model dünyanın ve kendisinin inşa edilmiş versiyonlarından sadece biridir. Yani insanın kendisini ve etrafını bir şekilde anlamlandırmasıdır. Söylem analizi bu versiyonun gerçek olup olmadığı sorusunu sormaz. Daha ziyade bu gerçekliği inşa edişiyile ilgilenir ve bu insanın gerçekleştiği yer tek tek zihinler değil, bireylerin beraber eyledikleri konuşmalardır. Bu konuşmalarda dünyanın versiyonlarına dair daha önceki konuşmalarda da inşa edilmiş bulunan bilgi konuşmanın argümentatif yapısına

istinaden dönüşür değişir ve yeniden yapılır. Bu yeniden yapılanma süreci süreklilik arz ettiğinden, söylem analizinin yorumlayacağı anlamlar evrensel değil, sadece ve sadece o yerelliğe, hatta o konuşmaya aittir. Yani aynı konuşmacıların dahil oldukları bir başka konuşma bile biraz daha farklı bir gerçeklik inşa edecektir. Bu sebeple söylem analisti o konuşmada aktif olan bağlam üzerinden o konuşma içinde yer alarak yorumlama yapabilir. Söylem analisti konuşmaya bir izleyici olarak değil aktif bir konuşmacı olarak katılır çünkü kendisi de o konuşmanın içerisinde bulunan diğer konuşmacılarla beraber bağlamı inşa etmektedir. Bu sebeple araştırmacının konuşmaya aktif katılımı, konuşma esnasındaki belli eylemleri kısırtabilmesini, belli soruları açığa çıkartmasını ve bağlamdan uzaklaşmadan bir takım sorular sorup cevaben karşılaştığı tepkileri kıyaslayabilmesini sağlamaktadır.

Söylem analizinde örneklem seçimi geleneksel sosyal psikolojininkinden farklıdır. Söylem analizi, çalışacağı konuya göre muhtemel söylem gruplarını belirler ve bu gruplardan temsilcilerle görüşmeler yapar. Bu temsilcilerin sayısının fazlalığı söylem analizi açısından bir önem taşımaz çünkü önemli olan, konuşmanın bağlamını inşa ederken getirdikleri ve kullandıkları dilin ve dilsel yapıların yayılımıdır. Bu da söylem gruplarının temsilcilerinin niceliğiyle değil, söylem gruplarının niteliksel olarak belirlenmesiyle alakalıdır.

Bu görüşmeler, araştırmacının kendisinin görüşmeden soyutlanmadan, etkin bir biçimde katılmasıyla sağlanır. Her görüşmeciyile üzerinden geçilecek temalar sabit tutularak, görüşmenin çerçevesi çizilir fakat bu temalar dışında, açık uçlu, yorumlara açık bir konuşma cereyanı sağlanır. Kayıt cihazı veya not alınarak kaydedilen görüşmeler yazılı metinlere uyarlanır. Bu metinler temalar ve anlamlar üzerinden cevabı aranan soruları açıklayabilmesi maksadıyla kodlanır. Burada konuşmalarla birlikte belirebilecek farklı temalar dikkate alınmalıdır.

Bu çalışmada mülakatlar, fokus grup tekniğiyle yapılmıştır. Fokus grup tekniği başlı başına bir yöntem olmak zorunda değildir, niteliksel veya

niceliksel yöntemlere eklenebilmesi açısından elastiktir. Bu sebeple son yirmi yılda sosyal bilimciler tarafından sıklıkla kullanılmaktadır (Linhorst, D; 2002). Ne var ki popülerliği, fokus grup'u bir çok diğer grup araştırmalarıyla karıştırılmasını da beraberinde getirmiştir (Fontana ve Frey, 2000). Fokus grubu diğer grup araştırmalarından ayırmak gerekir. Birçoğuna göre fokus grup, grup mülakatlarından biri olarak görülebilir (Kitzinger ve Barbour, 1999; Morgan, 1997). Ne var ki, bazı grup mülakatları katılımcıya soru sorup, cevap almak şeklinde yapılır ki bu fokus grup tekniğinin mantığından son derece farklıdır (Linhorst, D; 2002). Fokus grup oturumu yöneten biri başkanlığında iki ila on iki kişinin katılımıyla bir sohbetin sürdürülmesidir. Oturumu yöneten açık uçlu sorularla bir tartışma başlatır. Duruma ve tercihine göre yönlendirici olabilir veya tartışmanın kendiliğinden gittiği yolda akmasını seyredebilir. Oturumu yönlendirenin hedefi, katılımcıların olabildiğince tartışmaya katılması ve rahatlıkla konuşabilmesidir. Konuşmalar kaydedildikten sonra metin haline dönüştürülür. Bundan sonra hangi yöntemle analiz edileceği araştırmacının araştırmaya hangi teorik arka plandan yaklaştığına bağlıdır. Bu çalışmada fokus grup tekniğiyle yapılan mülakatlar, söylem analizi yöntemiyle incelenecektir.

II. B. Katılımcılar

Bu çalışmada katılımcılar, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi sosyal bilim öğrencileri arasından araştırma konusu kendilerine aktarıldıktan sonra isteklerine göre seçilmiştir. Psikoloji bölümünden 4, arkeoloji bölümünden 2, sosyoloji bölümünden 2, felsefe bölümünden 1, arkeoloji bölümünden 2 ve antropoloji bölümünden 2 lisans öğrencisi olmak üzere 4 karma grupta toplam 13

kişi ile görüşülmüştür. Gruplardan biri 4 kişiden, diğer uç grup ise 3 kişiden oluşmuştur.

II. C. Prosedür ve uygulama

İlk olarak cinayetin ertesini gününden cenazenin ertesini gününe kadar olan tarihlerdeki yani 20 Ocak 2007 ila 25 Ocak 2007 tarihli gazetelerin ana sayfalarında yayınlanan konuyla ilgili haberler tarandı. Taramanın yapıldığı gazeteler Hürriyet, Sabah, Milliyet, Güneş, Akşam, Bugün, Gündem, Cumhuriyet, Radikal, Zaman, Türkiye, Tercüman, Yeni şafak gazeteleriydi. Bu gazeteler, olabildiğince geniş bir yelpazeye ulaşabilme amacıyla tercih edildi. Konuyla ilgili ana başlıklar tarandı ve ilgili temalar çıkarıldı içerisinde görülen temalar çıkarıldı.

İkinci olarak dört söylem grubunun her biriyle bir buçuk saatten az olmamak kaydı ile birer görüşme yapıldı. Görüşmeler için her bir gruba, kendi içlerinde sıkıntı yaratmayacak şekilde uygun zamanlar belirlendi, sakin, gürültüsüz mekanlar tercih edildi. Mülakatların hepsi, daha önceden hazırlanmış başlıkların üzerinden geçilmesi kaydıyla bir soru cevap düzeninden ziyade bir sohbet olarak tasarlandı. Konuşmacıların konuşma esnasında serbestliklerine müdahale edilmemiştir. Tek müdahale konudan uzaklaşıldığı zaman konuya dönülmesi hususunda olmuştur.

Mülakatlarda takip edilecek başlıklar olarak önceden şunlar belirlenmiştir:

- 1- Hrant Dink'i olaydan önce bilip bilmedikleri
- 2- Cinayeti ilk duydukları anda ne düşündükleri, bir şey hissettiler ise ne hissettikleri
- 3- Kendilerini ne, kim olarak tanımladıkları

- 4- Ermeni'ler hakkında ne bildikleri
- 5- Ermenilerin farklı olduklarını düşünüyorlarsa farklılığı nerede buldukları
- 6- "Hepimiz Hrantız, hepimiz Ermeniyiz" sloganı hakkında ne düşündükleri
- 7- Cinayet hakkında ne düşündükleri (cinayetin sebebi, sonuçları)
- 8- Cinayeti işleyen (kişi, kurum) hakkında ne düşündükleri
- 9- Bundan sonrası için ne düşündükleri, umdukları ve ne yapılması gerektiği

Katılımcıların da onayı alınarak, kayda geçilmemesini istedikleri kısımların da silinmesi şartıyla, görüşmeler dijital ses kayıt cihazı vasıtasıyla kaydedildi. Bu kayıtlar bilgisayarda mp3 formatında kaydedildi daha sonra word dokümanları halinde yazıya döküldü. Bu dökümanlar da tekrar tekrar okunarak farklı söylem temaları tespit edildi ve bu temalar gruplandı.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ANALİZ SONUÇLARI

Bu çalışmada öncelikle bir gazete taraması yapıldı. Taraması yapılan gazetelerin konuyla ilgili ana sayfa haberleri cinayetin ertesi günü olan 20 Ocak 2007 ile cenazenin iki gün sonrası olan 25 Ocak 2007'ye kadar takip edildi. Taranan gazeteler şunlardır: Hürriyet, Sabah, Milliyet, Güneş, Akşam, Bugün, Gündem, Cumhuriyet, Radikal, Zaman, Türkiye, Tercüman, Yeni Şafak gazeteleri. Gazete temalarıyla fokus grupların ortaklaştığı ve ayrıştığı temaların analizi daha sonra yapılacaktır.

III.A. GAZETE BAŞLIKLARI:

Gazetelerin baş sayfalarında takibi yapılan haber başlıkları iki temel başlık üzerinden incelendi:

III.A.1. Cinayetin Anlamlandırılması

III.A.2. Cenazenin ve 'Hepimiz Hrant Dink'iz, Hepimiz Ermeni'yiz' sloganının anlamlandırılması

III.A.1. Cinayetin Anlamlandırılması

Gazete başlıkları ve devlet yetkililerinin demeçleri aynı yere düşmekteydi. Gazete başlıklarında ve devlet yetkililerinin bu gazetelere verdikleri demeçlerde, cinayetin iki temel alan üzerinden anlamlandırıldığını gördüm. Birincisi cinayeti Türkiye'ye, Türkiye'nin birlik ve beraberliğine ve Türkiye içinde hali hazırda yaşanmakta olduğu söylenen bir barış, demokrasi, huzur ve kardeşliği engellemeye, Türkiye'yi karıştırmaya yönelik bir eylem olarak nitelendirmektedir. İkincisi ise sadece gazete başlıklarında görülen bir anlamlandırmaydı ve cinayetin, devletin koruma görevini yerine getirmemesi ve maktula gelen tehditleri görmezden gelmesi sebebiyle gerçekleştiğini söylemeleriydi.

III.A.1.a. Türkiye'ye Karşı Provokatif Bir Hareket Olarak Nitelendirenler

Devlet yetkililerinin gazetelere verdikleri demeçlerle, gazetelerin ortaklaştıkları bir nokta, cinayetin amacıyla ilgiliydi. Cinayetin amacı onlara göre sadece Hrant Dink'i öldürmek değil, Türkiye'yi karıştırmak, kötü duruma sokmak, Türkiye'ye zarar vermektir. Bu anlamda cinayet eylemi Türkiye'ye karşı işlenmiş provokatif bir hareketti.

III.A.1.a.(1).Devlet Yetkililerinin Gazetelere Verdikleri Demeçler:

- *Hunharca ve alçakça* olduğunu söylediği Hrant Dink suikastının “*iyi hesaplanmış bir provokasyon*” olduğunu ifade etti. Çiçek “*Bu cinayet hunharca ve alçakça işlenmiş bir cinayettir. Bu cinayet ülkenin birliğine, kardeşliğine,dirliğine, barışına, demokrasi çabalarına yönelmiş bir cinayettir. Hrant Dink'in seçilmiş olması özellikle üzerinde durulması gereken bir durumdur*” (20.01.2007, Sabah Gazetesi– Adalet Bakanı Cemil Çiçek'in açıklaması)

-“*Saldırı Dink'in Şahsında hepimize, millet olarak birlik ve beraberliğimize, huzur ve istikrarımıza yapılmıştır.*” (20.01.2007, BirGün Gazetesi- Başbakan Tayyip Erdoğan'ın açıklaması)

-“*Bu ya ilkel bir lumpenlik, ya da Türkiye'nin içini karıştırmak, Türkiye'yi dünyada güç duruma düşürmek isteyenlerin tertibidir.*” (20.01.2007, BirGün Gazetesi- CHP lideri Deniz Baykal'ın açıklaması)

III.A.1.a.(2). Gazete Başlıkları:

- *En büyük İhanet: Sağduyusuyla tanınan Ermeni asıllı Türk gazeteci Hrant Dink İstanbul'da dün hain kurşunlara hedef oldu.* (20.01.2007, Sabah Gazetesi)

-Vurulduk: Türk Ermeni cemaatinin önemli siması, özgür düşüncenin savunucusu gazeteci Hrant Dink yayın yönetmenliği yaptığı AGOS Gazetesi'nin önünde kafasına ve boynuna arkadan sıkılan kurşunlarla kalleşçe katledildi. Aslında bu kurşunlar Türkiye'ye, halkların kardeşliğine, huzura, demokrasiye, özgür düşünceye sıkıldı. Hrant Dink ile birlikte hepimiz yüreğimizden vurulduk. (20.01.2007, Posta Gazetesi)

-Bu kurşun Türkiye'ye sıkıldı: Agos Gazetesi Genel Yayın Yönetmeni Hrant Dink, menfur bir suikast sonucu hayatını kaybetti. İç barışı hedef alan ve dünyada Türkiye'yi zorda bırakan cinayete tepki yağdı: Karanlık eller Dink'in şahsında Türkiye'ye kurşun sıktı. (20.01.2007, Zaman Gazetesi)

- ...Kurşunlar, ülkemizdeki barış ve demokrasiye sıkılmıştır...Irak'taki gelişmeler, sözde Ermeni soykırımı iddiaları ve kritik seçim süreci nedeniyle zor bir döneme giren Türkiye'de, böyle bir eylemin gerçekleşmesi oldukça düşündürücüdür. Bu vahşi cinayet, ülkemizdeki demokrasi ve istikrarı baltalamaya yönelik çabaların bir parçasıdır. Dink'e sıkılan kurşun, farklı din ve etnik kökene mensup insanların asırlardır bir arada yaşadığı ülkemizin dünyadaki imajını hedef almıştır. Ancak, benzer bir çok provakasyona maruz kalan milletimizin, soğukkanlılıkla bu hain tuzağı da aşacağına yürekten inanıyoruz. (20.01.2007, Zaman Gazetesi – Kınıyoruz... başlıklı yazıdan)

-Katil Vatan Haini: Hainler yine Türkiye'yi ve demokrasiyi hedef aldı. Ermeni cemaatinin gazetesi Agos'un Genel Yayın Yönetmeni Hrant Dink, dün gazete binası önünde uğradığı silahlı saldırıda yaşamını yitirdi. (20.01.2007, Hürriyet Gazetesi)

-Bu Kurşun Hepimize: Türkiye'nin huzuruna musallat olan kanlı eller yine sahnede. Ermeni asıllı gazeteci Hrant Dink, Agos Gazetesi'nin binası önünde 2 kurşunla öldürüldü. (20.01.2007, Bugün Gazetesi)

Görüldüğü gibi olay burada içeriye yönelik bir tehdit olarak görülmektedir. Buradaki tehdit huzurun, barışın, demokrasi çabalarının, istikrarın bozulmasıdır. Tehdit eden ise “vatan haini” olarak anlamlandırılmış, eylemi ise “kalleşçe”, “hunharca” ve “alçakça” olarak nitelendirilmiştir.

III.A.1.b. Devletin Tedbirsizliği Sebebiyle Cinayetin Gerçekleştiğini Söyleyenler

Devletin işlenen suçta tedbirsizliği dolayısıyla da payı olduğu gibi bir söylemi, haberin ilk verildiği gün bir gazetede gördüm. Ne var ki cenaze sonrasında diğer gazetelerde bu söyleme rastladım fakat araştırma sürem dışında kaldığı için burada yer almadılar.

-Kardeşimizi Vurdular: Sürekli tehdit edildiği halde korunması yönünde herhangi bir önlem alınmayan Agos Gazetesi Genel Yayın Yönetmeni ve BirGün Gazetesi yazarı Hrant Dink, uğradığı silahlı saldırı sonucu hayatını kaybetti. (20.01.2007, BirGün Gazetesi)

III.A.2. Cenazenin ve ‘Hepimiz Hrant Dink’iz, Hepimiz Ermeni’yiz’ Sloganının Anlamlandırılışı

Cenazenin hemen ertesinde gazeteler aşağıdaki başlıklarla yayınlandı. Bu başlıklarda birlik, beraberlik teması güdümünde farklı unsurların, yörelerin, dillerin ve dinlerin kardeşliği vurgulanıyordu.

- *Bütün Türkiye Uğurladı: ...Politikacısından gazetecisine, işadamından sanatçısına, bürokratından sade vatandaşına, sağcısından solcusuna, Müslüman’ından gayrimüslimine, Ermenisi’nden Türk’üne kadar toplumun her kesiminden insan cenazede Hrant Dink için gözyaşı döktü.*(24 Ocak 2007, Zaman Gazetesi)
- *Teröre Lanet: Gazeteci Dink toprağa verildi. On binler 4 ayrı dilde “Hepimiz Hrant’ız, Hepimiz Ermeni’yiz” pankartlarıyla 8 km yürüdü* (24 Ocak 2007, Sabah Gazetesi)
- *Keşke: Hrant Dink dün görkemli bir törenle defnedildi. Geride ‘KEŐKE’ler kaldı. Keşke Dink’i koruyabilseydik. Ve keşke terör kurbanı tüm vatan evlatlarını böylesine büyük kalabalıklarla uğurlayabilseydik. O zaman belki dünü hiç yaşamazdık...* (24 Ocak 2007, Takvim Gazetesi)
- *Hepimizin Vedası: Türkiye, Hrant Dink’i on binlerin gözyaşları ile uğurladı. 8 kilometrelik cenaze kortejinde her ırktan insan ‘Hepimiz*

Ermeni 'yiz' sözünü sessizce haykırıyordu. (24 Ocak 2007, Takvim Gazetesi)

- *Ermeni asıllı gazeteci Hrant Dink Müslüman, Hristiyan, Türk, Kürt, Ermeni, Laz ayrımı olmadan on binlerin katıldığı bir törenle ebedi istirahatate uğurlandı. Dink için ilk tören, binbir emekle kurduğu Agos gazetesinin önünde yapıldı. On binlerin ellerinde Ermenice, Kürtçe ve Türkçe "Hepimiz Hrant Dink'iz, Hepimiz Ermeni'yiz", "Katil 301" yazılı dövizler vardı. (24 Ocak 2007, Takvim Gazetesi)*
- *Sizce Hrant Öldü mü?: Hrant Dink'in cenazesinde her dilden, her dinden, her görüşten insan sessizce yürüyerek kurşunlara yanıt verdi (24 Ocak 2007, Milliyet Gazetesi)*
- *İstanbul İstanbul olalı böyle tören görmedi Hrant Dink'i 100 bin kişi uğurladı: Hrant Dink'in cenaze töreni saat 11.00'de AGOS gazetesinde başladı. Türkçe, Ermenice ve Kürtçe 'Hepimiz Hrant, hepimiz Ermeniyiz' dövizlerini taşıyan 100 bin kişi, Yenikapı'ya yürüdü. Dink'in vasiyeti tuttu, sloganlar itibar görmedi. (24 Ocak 2007, Radikal Gazetesi)*
- *Büyük Uğurlama: Dink'in cenazesinde kenetlenen on binler, bu toprağın insanlarını ayırmak isteyenlere, düşünceye saldıranlara, karanlık ellere ve dünyadaki Türkiye karşıtlarına yanıt verdi. (24 Ocak 2007, Cumhuriyet Gazetesi)*
- *... Ermenice, Kürtçe ve Türkçe "Hepimiz Ermeniyiz", "Hepimiz Hrant Dink'iz", "Katil 301" yazılı dövizler taşıyan kalabalık, çevreden katılımlarla insan seline dönüştü. (24 Ocak 2007, Cumhuriyet Gazetesi)*
- *İşte Türkiye Bu: On binler, Hrant Dink'in cenazesinde omuz omuza yürüdü, en anlamlı mesajı verdi (24 Ocak 2007, Akşam Gazetesi)*
- *Sağduyulu bir kitle, Müslümanı, Hristiyanı, Yahudisi omuz omuza, Ermeni bir yurtseveri son yolculuğuna uğurluyor. En az 50 bin kişi, 4 saati aşkın bir süre tek bir aklıhavada slogan atmadan, düşmanca hareketler sergilemeden yürüdü. Hrant Dink'in cenazesi Türkiye'yi suçlamak için fırsat bekleyen insanlara karşı en güzel cevabı oluşturdu. Dün, Türkiye'yi büyük ülke yapan sağduyuyu gördük. 'İşte Türkiye budur' diyeceğimiz bu tabloyu daha önce sergileseydik, karanlık güçler bizimle yeniden oynamaya cesaret edemezdi. (24 Ocak 2007, Akşam Gazetesi)*
- *Kardeşlik Yürüyüşü: Hrant Dink'in cenaze töreni medeniyetler buluşmasına sahne oldu. Ürkek güvercini her dinden on binler uğurladı. (24 Ocak 2007, Bugün Gazetesi)*
- *Güle Güle Kardeşim: Halkların kardeşliğini ve özgür düşüncüyü savunduğu için katledilen gazeteci Hrant Dink son yolculuğu sırasında da mesajını verdi: Hepimiz kardeşiz! Dünya tarihinde ilk kez bir*

gayrimüslimin tabutunun ardından bu kadar çok sayıda Müslüman sevgiyle yürüdü (24 Ocak 2007, Posta Gazetesi)

- *“Hrant Kardeşliği: ‘ürkek ama özgür güvercini’ onun dediği gibi ‘bu toprakların derinliği’ne uğurladık. Türk’ü, Ermeni’si, Kürt’ü, Laz’ı Türkiye’nin her yanından, her kesimden yüz bini aşkın insan, son yolculuğunda Hrant’a eşlik ederken, ‘‘Hepimiz Hrant’ız, Hepimiz Ermeni’yiz’’ diye haykırdı (24 Ocak 2007, BirGün Gazetesi)*

Ama bakın, ertesi gün çıkan farklı gazetelerde farklı bir anlamlandırılışı hemen görmeye başladık:

- *“Türk Halkı Haykırıyor: Türk’üm diyemeyen defolsun gitsin” (25 Ocak 2007, Tercüman Gazetesi)*
- *“MHP’den Sert Çıkış: Kin ve nefret tacirleri, demokrat maskesi altında resmi geçit yaptı” (25 Ocak 2007, Yeniçağ Gazetesi)*
- *“Terörün Maşaları Sahte Aydınlar” (25 Ocak 2007, Ortadoğu Gazetesi)*

Aynı tarihli diğer gazetelere baktığımda bu anlamlandırılışa katılış yoktu. Benim tarama tarihleri dışında kalan tarihlerde bu anlamlandırılış daha ön plana çıkmaya başladı.

III.B. FOKUS GRUPLAR:

Fokus grupların metinlerinde üç temel repertuarın kullanıldığını gördüm. Bunlardan birincisi “insanlar” repertuarıydı. Bu repertuar kullanılarak cinayeti işleyene gönderme yapılıyordu. Cinayeti işleyen “kötü” bir öteki olarak değil, konuşmacıların ait olduklarını düşündükleri bir “biz”in cahil, bilinçsiz ve kullanılan bir parçası olarak anlamlandırılıyordu. İkinci repertuar “tehdit” repertuarıydı ve bu repertuar kullanılarak cinayet çok genel olarak Türkiye’ye karşı provokatif bir hareket olarak anlamlandırılıyordu. Üçüncü repertuar da “tehditin kaynağı” repertuarıydı ve Türkiye’ye karşı olarak nitelendirilen olayın faileri içeride ve dışarıda olarak işaretleniyordu. Bu repertuarları şu alt başlıklar halinde gruplayabiliriz:

III.B.1 İnsanlar, halk repertuarı

III.B.1.a. Bilinçsiz insanlar, yanlış bilinçli insanlar, bir şeylere bağlanan insanlar, benim dışımda kalan insanlar

III.B.1.b. Körü körüne bağlanma ihtiyacı içinde olan insanlar,kendi hayatlarının bile farkında olmayan insanlar,aynı zamanda hem ‘ben’in dışında kalan hem de ‘ben’in dahil olduğu insanlar

III.B.1.c. Farklı açılardan bakması gereken eğitilebilir insanlar, ‘ben’in dışında kalanlar

III.B.2. Tehdit repertuarı

III.B.2.a. Ülkeyi, Türkiye’yi karıştırmak

III.B.2.b. Ülkeyi içten çökertmek, bizi birbirimize düşürmek, “biz”e olan tehdit

III.B.2.c. Ülkeyi çökertmek, bizi dünyanın gözünde kötü duruma düşürmek

III.B.2.d. Türkiye’nin başarısız olması

III.B.2.e. Türkiye’nin bölünmesi

III.B.3. Tehditin kaynağı repertuarı

III.B.3.a. Muğlak kaynak “onlar”

III.B.3.b. İç kaynak, milliyetçi zemin

III.B.3.c. İç muğlak kaynak

III.B.3.d. Dış mihraklar

III.B.4. Konumlanışlar

III.B.1. İnsanlar, halk repertuarı

Burada, Hrant Dink'in cinayetinin anlamlandırılmasında kullanılan, cinayeti işleyen ve destekleyenleri olumsuzlayan bir "insanlar", "gençler" repertuarına rastladım. Konuşmacılar bu repertuarı kullanarak temelde aşırı milliyetçi marjinal saydıkları bir kesimi işaretlemekteydi. İşaretlerken bu grubu kendinden ayırmaktaydı. Ama tuhaf olan da bir yandan bu aşırılığa ve marjinalliğe meşruluk zeminleri sağlayarak bu halkın (biz'in) bir parçası olduğunu söylemekteydi.

III.B.1.a. Bilinçsiz insanlar, yanlış bilinçli insanlar, bir şeylere bağlanan insanlar, benim dışımda kalan insanlar

Bu repertuar, daha özelde gençler üzerinden bilinçsiz, yanlış fikirlere (yanlış bilinçlenmeye) açık ve bir takım bağımlılıklara (Türklük) meyilli bir insan profili çizmektedir. Katılımcının çizdiği bu profilin niyeti güzel ve doğrudur: Türkiye'yi korumak. Ne var ki eylemi veya desteklediği şey, farkında olmadan bu ülkeyi karıştırmaktır bu sebeple de yanlıştır. Bu profilin kurgulanan "biz"in içinde yeri vardır ama bilinçsizliğiyle "ben"den farklı olandır.

K3(Kadın, 20 yaşında): o günden sonra bilgisayarını alıp odamdan dışarı attım ki hani bi süre kendimi ayırdım bağ bağımlılık ya bağımlıymışız başka türlü açıklayamıyorum ben bunu kesinlikle bu kelime yani ve sonra işte tekrar başladım ondan sonra daha aralıklı giriyorum yani biraz da onu kontrol altına aldım yoksa kontrol dışı yani gerçekten öyleydi ve de dediğim gibi yirmi iki yaşındayız ya da yirmi yaşındayız hani insanlar bu ya işte otuz yaşlarına geliyolar hala çok yüzüstüler yani ben mesela işte konuya dönmek gerekirse ben şiddet olarak,

insanlar özellikle de gençler çok bilinçsizce bi şeylere bağlanıyolar yani uu çok yakınım mesela tanıdığım bi arkadaşım var uu işte genç bi çocuk bizim yaşıt yaşlarımızda uu çok fazla derecede işte türklüğe karşı bi bağımlılığı var yani hepimiz türküz hepimiz türkleri türkiyeyi koruruz yani hani burası bizim yaşadığımız memleket ...

III.B.1.b. Körü körüne bağlanma ihtiyacı içinde olan insanlar,kendi hayatlarının bile farkında olmayan,aynı zamanda hem ‘ben’in dışımda kalan hem de ‘ben’in dahil olduğu

Katılımcılar bu repertuarda, zararlı bağımlılıklara meyleden (futbol takımı, uyuşturucu, sol kesim), ve herhangi bir ayrımın bir tarafında yer alarak hayatını yanlış bir şekilde anlamlandıran, hayatlarının aslında farkında olmayan, bilinçsiz bir kesimi işaretliyorlar. Ne var ki burada katılımcının “ben”ine ulaşımı da sorunludur. “Ben” bu noktada iki arada bir derede kalmıştır. “Ben kendimi de görüyorum benim dahi (yapacak bir şeyim)yok” derken, “ben kendimi de görüyorum” da o kesime dahil olma, “benim dahi” derken kendini ayırma, “okul olmasa yanmıştık biz ha ha ben yani şahsen yanmıştım” derken önce kendini ayrı tutma zeminini “okul” ve “biz” ile sağlamlaştırma ve sonrasında da “ben yani şahsen yanmıştım” cümlesiyle yalnız ‘ben’i vurgulama hamlelerini yapmıştır.

Bu, ‘ben’i bilinçsiz olan diğerlerinden ayırmakta bir kararda olunmadığı şeklinde okunabilir. Bunun sebebi de bilinçsiz olan diğerlerinin ‘biz’i oluşturuyor olması ve bu ‘biz’den yine de dışarıda kalmak istenmemesi olabilir.

K(Kadın, 21 yaşında): yani ee tabii ki bunu bende temelinde yani insanların uğraşacak şeyleri yok hiç bişeyleri yok yani benim dahi yok ben ben kendimi de görüyorum benim dahi yok yani bi okul olmasa yanmıştık biz ha ha ben yani şahsen yanmıştım yapıcak hiç bişeyim yok yapmıyorum kimse yapmıyo

Görüşmeci: peki şey u uğraşcak bişeyin olsa yani nasıl desek o o bağlantıyı anlamadım hani

K: yani insanların uğraşacak bişeyleri olsa ee nasıl diyim farklı bişeye körü körü dışında mesela boşluktan bişey işte herhangi bişey takımı en basitinden körü körüne bağlıyolar ve uu takım onların hayatı oluyo yani veya işte bilmem ne kavgası onların hayatı oluyo o kavga bu kavga şu kavga bu tartışma insanların hayatı oluyo insanlar kendi hayatlarının farkında değiller

...

K1(Kadın, 22 yaşında): yani hani bi garip oldu yani bi huzursuzluk oldu şöyle huzursuzluk oldu belki biraz bencilce olucak ama gene bi huzursuzluk olucak zaten bi şeyler var gene bi şeyler çıkıcak niye bi türlü durulmuyo gibisinden bi huzursuzluk oldu bence sonra bu olayı yapan 17 yaşındaki çocuk olayın.. ben öbür tarafa değilde ben daha çok o çocuk o çocuğa yaptırılmasını veya gençliği işte bu yöne çok çabuk kayabilmesi işte trabzonun bilmemnesi açısından ben ona takıldım yani en çok açıkçası

Görüşmeci: yani takıldığın şey ne tam olarak hani on yedi yaşında olması mı o kadar genç olması mı

K1: çocukları bu işe kolay alet edebiliyorlar çünkü çocukları başka yöne kaydırcaak ortam yok devlet bunu sağlamiyo başta en başta söylediğim gibi yani çocuklar sosyal aktiviteye kaydırılmıyo okul dışarı gidiyorlar internet kafeye gidiyorlar orda her türlü uyuşturucu çok kolay uyuşturucuya bağlanıyorlar

...

kim biz hani artık on sekizi geçtik yirmi olduk yirmi iki olduk ama yani hani hala biz bu oyunu ken oyunun içinde gibi hissedebiliyosak benim kardeşim oynuyo on on iki yaşında yani hani o çocuğun onu kaptırması çok doğal ve yani kaptırıyorlar da yani şiddete sürükleyen çocukları çok şey var en basitinden mesela takımlar biz beşiktaşlıyız mesela ailece kardeşimde biraz fazla oldu galiba bilmiyorum yani mesela bi çarşı tutturdu yani tamam bende çok koyu taraftarlığa (anlaşılmıyor) ama

Görüşmeci: çok tehlikeli

K3(Kadın, 20 yaşında): yani bende şey yapıyorun tezahürat etmeyi bende seviyorum ama şimdi fotoğraflarını indiriyö mesela bilgisayardan sözlerini okuyorum

E2(Erkek, 21 yaşında): çok da güzel sözleri var

K3: bazı sözleri çok kötü mesela işte biz çarşımız kafa keseriz ot çekeriz şunu yaparız bunu yaparız eee şimdi yani

Görüşmeci: evet

K3: kardeşimi alıp karşıma konuştuğum zaman önce tepki gösterdi sonra açıklayınca hakketen mantıklı buldu yani bunu alıştırıyorlar yani ot çekeriz yani bunu söylemek çok basite indirildi kafa uçururuz işte şöyle yaparız biz böyle asarız keseriz yani bunu bide yücelti yücelti var ben asarım keserim yani insanlar böylece şiddetin yüce bi şey olarak görüyorlar

III.B.1.c. farklı açılardan bakması gereken eğitilebilir insanlar, 'ben'in dışında kalan

İnsanlar repertuarı burada doğru şekilde eğitilmediğinden ve fırsat verilmediğinden dolayı birçok farklı bakış açısını keşfedememiş, kendisini

keşfedememiş, dar bir alana sıkışmış mazlum bir kesimin resmini çizmektedir. “Kendini keşfetmek” deyimi aslında bu insanın da doğru ve güzel olanı taşıdığına, ne var ki henüz bu potansiyelinin farkında olmadığına ve bu farkındalığı sağlamanın çeşitli yolları olduğuna işaret etmektedir.

K3(Kadın, 20 yaşında): bunları yani kendi hayatlarını keşfetmek için insanlara fırsat verilmiyo imkan verilmiyo biz kendimizde yirmi yaşına gelince ancak tanyabiliyoruz belki tanyamıyoruz hala kişlik karmaşasındayım ben yani hani söylemiyim böylemiyim şu mudur bu mudur neden hoşlanıyorum hani bunlar için çok geç insanlar insanlara imkan tanımıyolar ama işte yani körü körüne okula git gel değil yani eğitim sisteminde belli değişiklikler olmalı insanların hayatları keşfedil keşfetmesine izin verilmeli

Görüşmeci: hı hı

K1(Kadın, 22 yaşında): mesela müzik kursu fotoğrafçılık başka insanlarla tanışabilir onların deneyimlerini paylaşabilir fotoğraf çekerek görmediği bi şeyi bi kelebeğin güzelliğini görebilir bi çiçeğin güzelliğini görebilir

K2(Kadın, 22 yaşında): farklı açıdan bakmayı öğrenebilir

“Ben”(K3) kendini halen tanımadığını söylerken, bilinçsizliğiyle bu “biz”e dahil ama bilinçsizliğinin bilincinde olan olarak da bu “biz”den azadedir. K1’in ve K2’nin konuşmasında ise “ben” resmedilen insanın ne yapması gerektiğini bilen yani çözümün farkında olan olması açısından ondan üstünlüklü bir şekilde ayrıdır.

III.B.2. Tehdit Repertuarı

Cinayetin anlamlandırılmasında bir başka boyut, cinayetin sebeplendirilmesi oldu. Burada bir tehdit repertuarına rastladım. Cinayetin işlenişinin Türkiye’ye zarar vermek isteyen odakların işine yaradığı noktada ortaklaşan farklı “tehdit” söylemlerini ayrıştırmaya çalıştım.

III.B.2.a. Ülkeyi, Türkiye'yi karıştırmak

Burada tehdit edilen, ülkede halihazırda yaşanmakta olduğu varsayılan huzurlu ve dingin ortamdır. Cinayetle kaos ortamı yaratılmıştır. Kaos ortamını yaratan sadece cinayet değil, cinayetten sonra yapılan eylemlerdir.

K3(Kadın, 20 yaşında): asıl milliyetçilik hani ülkede ülkeyi korumak ülkedeki huzuru korumak aslında yani asıl milliyetçilik bu

Görüşmeci: hah bunu sorucaktım bende tam bunu yani korumaktan neyi kastediyosunuz

E2(Erkek, 21yaşında): ya

K3: huzuru korumak

Görüşmeci: evet

K3: yani dinginliği korumak yani ülkeyi karıştırmak milliyetçilik olabilir mi yani hani ee şimdi bunu planlayan insan az çok bilir ki yani hani böyle bişey oldu mu ülke karışır yani karıştı da nitekim yani hani o öylemi oldu niye oldu şudur budur ya az çok bi kaos ortamı yaşanıyor ee orda ee Ermeniler öldürülmesin veya işte insanlar öldürülmesin gibi eylem yapıldı ona karşılıkta işte biz ermeni değiliz biz türküz diye karşılık bi eylem yapıldı yani bi şekilde bi kaos ortamı gene yaratıldı

K1(Kadın, 22 yaşında): herşeyi uçlarda yaşıyoruz

III.B.2.b. Ülkeyi içten çökertmek, bizi birbirimize düşürmek, “biz”e olan tehdit

Buradaki konuşulan tehdit, ülkenin çökertilmesi tehditidir. Konuşmada “ülke” ile “biz”in birbiri yerine geçişine sıkça rastlanmıştır. “*türküyenin dışımızdakilerin*” ve “*biz birbirimizi içten çökertmek istiyolar*” gibi laflarda gördüğüm kadarıyla ülkeye karşı olduğu varsayılan tehdit aynı zamanda “biz”e karşı var edilmiştir. “Tehdit”in olduğunu gösteren bir argüman yoktur. Bu sebeple “*artık bi paronoya gibi oldu*” tabiriyle argümansızlığı teslim edilmiştir.

K3(Kadın, 20 yaşında): işin açıkçası ben bişey savunmuyorum ama milliyetçi olarak nitelendirmiyorum ben benim bi şeyim var artık bi paronoya gibi oldu dediğim gibi ben her şeyin dışardan yapıldığını düşünüyorum

Görüşmeci: hu

K3: yani tamamen dışta yani türküyenin dışımızdakilerin u türkiyeye etkisi bunlar diye düşünüyorum

Görüşmeci: hu

K3: yani hani mesela yani gene biz birbirimizi öldürüyoruz ama aslında farket insanların fark etmesi gereken bişey o yani biz birbirimizi içten çökertmek istiyolar buna anlaması lazım insanların

...

III.B.2.c. Ülkeyi çökertmek, bizi dünyanın gözünde kötü duruma düşürmek

Burada karşıma çıkan tehdit, ülkenin çökmesi, “ben” ve “biz” olmayan diğerlerinin, diğer ülkelerin gözünde kötü duruma düşmektir. Burada “ülke” çok daha kanlı canlı bir “ben”le eşleştirilmiştir. Zira “*ha ama en basitinden insana indirgiyip düşünürsek yani ne bileyim ne diyelim yani sınıfta sevilmemek hiç kimsenin hoşuna gitmez herhalde dimi*” (E2) benzetmesi, ülkenin diğer ülkelerin gözünde kötü duruma düşmesinin neden kötü olduğu sorusuna istinaden verilmiştir. Yani bu konuşmada “tehdit”in kötü oluş şekli, bir insanın kendisi için kötü olarak nitelendirebileceği bir durumdur. İnsan için geçerlidir. Ülke insanlaştırılmış, tehdit de çocuksulaştırılmıştır.

E2(erkek, 21 yaşında): yani bize zararı dokunabileceği yönünde ama yani kimi zamanda bakınca uı belki bu ermenilerin yaptığı bi şey değil ama dünyada bizim üzerimize en büyük propogandalar olarak kullanılan bi şey yani şu an bizim buna hassas kalmamamızda acayip olurdu aslında yani ben onu da desteklemem yani hiç bi şekilde buna tamamen boş verilseydi işte ne olacak canım işte onlar ermeni yani burada yaşamak anlamında söylemiyoruz

Görüşmeci: hı hı

E2: yani ermenistana ve ermenilere karşı bi tavır oluşması açısından söyledim özellikle de fransadaki ermeniler mesela yani benim onlara karşı kesinlikle tavrım var çünkü yani hadi sadece soykırım oldu diyelim ben olduğuna inanmıyorum ama yani oldu diyelim bunu uı yani sadece kabul ettirmek mi amacımız yoksa ülkeyi çökertmek mi yani acaba elinize bi şeyler daha versek neler yapacaksınız yani sadece ermeniler yapıyo tabi ki frnasızlarda yapıyo işte ne biliyim amerikada yapıyo şu an her zaman yani herkes yapıyo yani

Görüşmeci: ama böyle şeyleri var diyosun

E2: evet yani bilmiyorum da bence kesinlikle var çünkü her yerde karşılaşılan bir şey

Görüşmeci: ülkeyi çökertmek derken kastın ne yani ülkeyi

E2: kötü şey yani en güzel örneği bi midnigt express daha yaratmak gibi bi şey yani

Görüşmeci: ha

E2: öyle yani kötü konuma düşürmek anlamında diyorum

Görüşmeci: anladım kimin gözünde

E2: bütün dünyanın gözünde yani herhangi bir kişi ayırt ettiklerini düşünmüyorum yani

Görüşmeci: humm peki bunun şeyi ne yani kötü ya ben böyle çok basit sorular soruyorum da yani hakkaten altını anlayabilmek için soruyorum

E2: yok anladım ben

Görüşmeci: yani bütün dünyanın gözünde kötü duruma düşmenin kötü tarafı ne diyeyim

E2: ya onu ben bilemem çünkü ben uı diplomasi çok anladığım bir dal değil yani bunun sonraki yaptırımları ne olur o kadarını çözemem ama

Görüşmeci: ama bir takım yaptırımları olur diyosun

E2: ha ama en basitinden insana indirgiyip düşünürsek yani ne bileyim ne diyelim yani sınıfta sevilmemek hiç kimsenin hoşuna gitmez herhalde dimi

Görüşmeci: anladım

E2: yani en basitinden bu yani sevilmemek hoşla gitmez yani

Görüşmeci: ama yani sonuçta şöyle bi şey var ve hani sen sınıfta her gün insanlarla muhatapsın orda evet sevilmemek hani her gün gözüne batar şey yapar ama

E2: yani her gün de bu dünyadasın

Görüşmeci: dünyadasın ama öyle bi muhataplık içinde değilsin çünkü gündelik hayatında hani yine yaşıyorsun burada hani o kadar da yani sonuçta gazetelerden duyuyosun en fazla veya birtakım haberlerden duyuyosun ama tabi ab ye girmek istiyosun giremiyosun birtakım şeyleri olacak illa ki

E2: hı hı evet ben işte o güzel bir kere ab ye girilmemesi

III.B.2.d. Türkiye'nin başarısının istenmemesi

Bir diğer tehdit, Türkiye'nin başarısının istenmemesi ve engellenmesidir.

Türkiye'nin başarısının istenmemekte olduğu söylenirken neden istenmediğine dair bir argüman yoktur.

K3(Kadın, 20 yaşında): ben sadece bunu düşünüyorum hani milliyetçidir şu takım bu takım diye ben ülkeyi hani bu şekilde ayırmak bölmek istemiyorum şahsen ve ee türkiyeye karşı olan türkiyenin başarılı olmasını istemeyen veya işte karışmasını isteyen dış ülkelerin yaptığı desteklediği bişey olarak görüyorum ve kesinlikle milliyet milliyetçilik olarak kesinlik bakmıyorum

III.B.2.e. Türkiye'nin bölünmesi

E5(Erkek, 21 yaşında) : (Osmanlı zamanında) az çok hani bildiğimiz kadarıyla ama yani hani şeyi düşünüyorum çok büyük bir ayırım yoktu hani yokmuş galiba yani hani daha en azından saygı varmış hani ben mesela şurada Ermeniler oturuyo burada bilmem kimler oturuyo varmış belki ama saygı varmış insanların işte bu ermeni ben bunla konuşmam dediğini zannetmiyorum belki bir iki tane sivri

çıkıştır yani ama şu an şu an ki gibi değil şu an daha farklı bir ortam oluşturuldu bize

bizim geldiğimiz ortam öyle değildi muhtemelen şimdi daha farklı bir ortam var ama

mesela ben şey düşünüyorum bi yandan içten içe şöyle birşey olduğunu fark ettim şöyle

bi düşüncem olduğunu fark ettim ee mesela Ermenilerin ya da Kürtlerin farklı yani

mesela bizim topraklarımızda bi ülke kurmaya çalıştıkları Kürdistan Ermenistan bilmem

ne hani bu şekilde bi ülkenin kurmaya çalıştıklarını düşündüğümü fark ettim bi şekilde bu

düşüncem var bu şekilde yani eğer böyleyse ben şimdi her ikisinin bu şekilde olduğunu

zannetmiyorum böyle düşündüğünü de zannetmiyorum nasıl her kesimin her toplum için-

de iyiler kötüler varsa onların herkesin içinde var ermeni adının altında iyiler kötüler ola

bilir bunu amaçlayanlar olabilir onları ben ee tasvip etmiyorum ...arasında çünkü onlar biz olmaktan çıkmaya çalışıyorlar onları ben biz arasında saymıyorum ama

bizimle birlikte olanları yani hani farklı bir ülke farklı bir amaç kullanma amacı bilmem

ne...kötü niyetliler

Burada Türkiye içindeki halkların bir zamanlar yaşadığı biraradallığın bozulmuş olduğu bir ortamda Ermenilerin ve Kürtlerin “bizim” topraklarımızda kendi ülkelerini kurma denemelerinin ihtimalinin bir tehdit oluşturduğu söylemiyle karşılaştım. Bu söylem, bütün Ermeni ve Kürtleri kötü yapmazken, farklı ülke kurmak isteyenleri “kötü niyetli” yapmaktadır: “*bizimle birlikte olanları yani hani farklı bir ülke farklı bir amaç kullanma amacı bilmem ne kötü niyetliler*”. Farklı ülke kurmanın kötü olmasının nedeni konuşmada “biz olmaktan çıkmaya çalışma” olarak görülmektedir.

III.B.3. Tehdit Kaynağı Repertuarı

Yukarıda bahsi geçen tehdit söylemlerinin kaynaklarının konuşmalarda temel olarak üç gruba ayrıldığını gördüm. Birincisi tehditin kaynağını muğlak bırakırken diğeri Türkiye içinde bulmuş, üçüncüsü ise ülke dışından olarak nitelendirmekteydi.

III.B.3.a. Muğlak kaynak

Burada “Türkiye’yi karıştırmak istiyorlar” tehditinin kaynağı olarak muğlak ve gizli bir “onlar” şeklinde resmedilmiştir. Onların kim veya nerede olduklarına dair konuşmada bir ize rastlanmıyor. Ancak “genç ve ateşli milliyetçiler onların gazına gelerek” “onlar”ı amaçlarına ulaştırmaktadır.

K3(Kadın 20 yaşında): ...insanlar özellikle de gençler çok bilinçsizce bi şeylere bağlanıyolar yani uu çok yakınım mesela tanıdığım bi arkadaşım var uu işte genç bi çocuk bizim yaşıt yaşlarımızda uu çok fazla derecede işte türklüğe karşı bi bağımlılığı var yani hepimiz türküz hepimiz türkleri türkiyeyi koruruz yani hani burası bizim yaşadığımız memleket ama yani öyle bi şey öyle bi ülkede öyle bi ortam yaratıyolar ki ya ben hatta işte cinayeti duyduğum zaman şunu söyledim gene türkiyeyi karıştırmak istiyolar yani benim tek düşündüğüm şeydi ben çoğu şeyin artık yani birazcıkta artık paronoyak oldum zannedersen bu konuda türkiyeyi karıştırmak adına olduğunu düşünüyorum çoğu şeyin

Görüşmeci: peki

K3: ve on yedi yaşında olmasını bırak yirmi yaşında otuz yaşında bile böyle insanlar çok rahat bulurlar yani o bahsettiğim arkadaşım çok yani çok eee çok ateşli yani ben ben diyo türküm diyo şöyledir şunlar böyledir bunlar böyledir sen böyle bi ayırma nasıl girersin diye soruyosun yani ben mesela bi ben çok fazla bu konulara girmem çok fazla dediğim gibi yoğunlaştığım konular değil ama az çok bilgim fikrim var onla bu konuları paylaştığım zaman mesela dedim ki ya hani gaza gelme yani insanları gaza getirmek istiyolar ve sen buna geliyosun yani asıl amaçlarına ulaştırıyosun senin yaptığın aslında şu an onları amacına ulaştırıyosun sen ya amaçlarını yapıyosun dediğim zaman önce bi ne alaka dedi ama hani biraz ben konuyu açınca hak verdi gerçekten öyle ben hiç öyle düşünmemiştim dedi yani hep bilinçsizce bi yaklaşım var çocuklarda büyüklerde ve tamam türklüğe bile bilinçsiz bi yaklaşım var hepimiz türkiyeyi korumak

istiyoruz hepimiz yani türkiye karışsın istemiyoruz herhangi bir şey olsun istemiyoruz insanlarımıza bi şey olsun istemiyoruz ama işte herkes bir şeylere u tam anlamıyla bakamıyo ve sadece bi yönünden bakıyo ve ona direk bağlanıyo.

III.B.3.b. İç kaynak, milliyetçi zemin

Burada milliyetçi hareket zemini “ülkeyi korumak”tan dem vurarak, “yaptıkları kötü şeyleri meşru kılmakta olan” bir kesim olarak işaretlenmektedir..

E2 (Erkek, 21 yaşında): yani o adamlar resmen yani o milliyetçi kavramının gelmişler üstüne oturmuşlar ya o adamlar diyorum belki hani kötü bişey sınırlı şeyler söylüyorum ama hani ya şey yani o kavramın üstüne oturmuşlar ve be ben milliyetçiyim diyemiyorum yani ve bu yüzden mesela ben onlarınkine şey diyorum gereksiz milliyetçilik diyorum ya da u nasıl desem ya yerinde olmayan milliyetçilik yani böyle bi hani ülke hassasiyetiyle hani biz ülkemizi koruyoruz diye ya yaptığı işleri mesela yaptığı kötü şeyleri bile ülkemizi koruyoruz diye şapıyolar meşrulaştırıyolar yani tamam hadi o adam ceza alıcak ama ülke şaptı yani ülkenin büyük bi kısmı hani milliyetçiler şey dedi oh iyi yaptılar işte hrant dink vuruldu iyi bu budu işte bu olmaması gerekiyodu (anlaşılmıyor)

K3 (Kadın, 20 yaşında): asıl milliyetçilik hani ülkede ülkeyi korumak ülkedeki huzuru korumak aslında yani asıl milliyetçilik bu

III.B.3.c. İç muğlak kaynak

Bu kaynak doğrudan ülkenin karışmasını sağlayan değil ama bu karışıklıktan faydalanan ya da bu karışıklığı körükleyen olarak resmedilmektedir. Kaynağın muğlaklığını bir nebze hafifletecek olan bir şey, cenazede “hepimiz Hrantız, hepimiz Ermeniyiz” sloganını ve pankartlarını hazırlayanlar tehdit kaynağı olarak işaretlenmesidir. Katılımcılar sloganın içeriğiyle hemfikir olmakla birlikte, kullanıldığı zaman ve yerde hemfikir değildirler.

K1(Kadın 22 yaşında): niye şimdi çünkü ülke karıştı yani ülke karışmışken laf sokmanın anlamı yok gibi geldi bana yani tabii ki hepimiz ermeniyizde ruhumuzda yani hepimiz bunlarız ama böyle bi karışıklık varken niye bu söyleniyo tamam öbür uç bi şey yapıyo ozaman buna karşılık sende bi şey yapmak zorundasın gibi şey geliyo bana hepimiz hrant dinkiz diyebilirdik yeterliydi

...

K3 (Kadın, 20 yaşında): ya bak şimdi insanlar bi cinaye bi cinayet var ortada ve insalar bunu savunuyo işte cinayet olmamalı şimdi u bazen şey vardır bazı insanlar bi kaç kişi bir araya geldiği zaman bi topluluk oluştuğu zaman ondan yararlanmak isterler ve ee sanki şey gibi herkes oraya aslında hrant dinkin öldürülmesine yani bi insanın gazetecinin öldürülmesini aslında protesto etmeye gitti ama ee sonuç olarak pankartları hazırlayan kimler ya da u sss o işte sloganları hazırlayan kimler yani asıl olan onlar yani onlar bunu düşünerek mi yaptı onu söylemek lazım yani insanların ben çok da fazla bunu düşünerek işte bizde ermeniyiz dediklerine inanmıyorum

...

III.B.3.e. Dış mihraklar, muğlak

Burada söz konusu olan kaynaklar, Türkiye'nin dışı ve Türkiye dışındaki ülkeler olarak işaretlenmiştir. İşaretlenen herhangi bir devlet ismi yoktur. Türkiye muğlak ve geniş bir alandan tehdit edilmektedir.

K3 (Kadın, 20 yaşında): işin açıkçası ben bişey savunmuyorum ama milliyetçi olarak nitelendirmiyorum ben benim bi şeyim var artık bi paronoya gibi oldu dediğim gibi ben her şeyin dışardan yapıldığını düşünüyorum

Görüşmeci: hu

K3: yani tamamen dışta yani türkiyenin dışımızdakilerin u türkiyeye etkisi bunlar diye düşünüyorum

Görüşmeci: hu

K3: yani hani mesela yani gene biz birbirimizi öldürüyoruz ama aslında farket insanların fark etmesi gereken bişey o yani biz birbirimizi içten çökertmek istiyolar buna anlaması lazım insanların

Görüşmeci: hu

K3: ben sadece bunu düşünüyorum hani milliyetçidir şu takım bu takım diye ben ülkeyi hani bu şekilde ayırmak bölmek istemiyorum şahsen ve ee türkiyeye karşı olan türkiyenin başarılı olmasını istemeyen veya işte karışmasını isteyen dış ülkelerin yaptığı desteklediği bişey olarak görüyorum ve kesinlikle milliyetçilik olarak kesinlik bakmıyorum

Daha belirgin olarak aşağıda tehdit kaynakları Ermenistan, Fransızlar, Amerikalılar ve Fransa'daki Ermeniler işaretlenmiştir.

E2(Erkek, 21 yaşında): yani ermenistana ve ermenilere karşı bi tavır oluşması açısından söyledim özellikle de fransadaki ermeniler mesela yani benim onlara karşı kesinlikle tavrım var çünkü yani hadi sadece soykırım oldu diyelim ben olduğuna inanmıyorum ama yani oldu diyelim bunu uı yani sadece kabul ettirmek mi amacımız yoksa ülkeyi çökertmek mi yani acaba elinize bi şeyler daha versek neler yapacaksınız yani bunu sadece ermeniler yapmıyo tabi ki frnasızlarda yapıyo işte ne biliyim amerikada yapıyo şu an her zaman yani herkes yapıyo yani

III.B.4. Konumlanışlar

Bu çalışmada “insanlar” repertuarı, “tehdit” repertuarı ve “tehdit kaynağı” repertuarı olmak üzere üç ana repertuara rastladım. Bu repertuarların dışında ilgimi çeken bir diğer nokta konuşmacıların kendilerini konuşmalarında nasıl konumlandıklarıdır. Bir yandan kendilerini bilen, bilinçli bir konuma oturttuklarını, bu şekilde kendilerini bir çok hususta hatalı gördükleri diğerlerinden ayırdıklarını bir yandan “biz”e “hepimiz Türkiyeyi korumak istiyoruz” gibi bir yerden tekrar dahil olduklarını ve nihayetinde güvenli sulara yüzüp uç görüşleri reddeden ılımlı bir yerden konuşmayı tercih ettiklerini düşünüyorum.

K3 (Kadın, 20 yaşında): kardeşimi alıp karşıma konuştuğum zaman önce tepki gösterdi sonra açıklayınca hakketen mantıklı buldu yani bunu alıştıryolar yani ot çekeriz yani bunu söylemek çok basite indirildi kafa uçururuz işte şöyle yaparız biz böyle asarız keseriz yani bunu bide yücelti yücelti var ben asarım keserim yani insanlar böylece şiddetin yüce bi şey olarak görüyolar

...

K3 (Kadın, 20 yaşında): ve on yedi yaşında olmasını bırak yirmi yaşında otuz yaşında bile böyle insanlar çok rahat bulurlar yani o bahsettiğim arkadaşım çok yani çok eee çok ateşli yani ben ben diyo türküm diyo şöyledir şunlar böyledir bunlar böyledir sen böyle bi ayırma nasıl girersin diye soruyosun yani ben mesela bi ben çok fazla bu konulara girmem çok fazla dediğim gibi yoğunlaştığım konular değil ama az çok bilgim fikrim var onla bu konuları paylaştığım zaman mesela dedim ki ya hani gaza gelme yani insanları gaza getirmek istiyolar ve sen buna geliyosun yani asıl amaçlarına ulaştırıyosun senin yaptığın aslında şu an onları amacına ulaştırıyosun sen ya amaçlarını yapıyosun dediğim zaman önce bi

ne alaka dedi ama hani biraz ben konuyu açınca hak verdi gerçekten öyle ben hiç öyle düşünmemiştim dedi yani hep bilinçsizce bi yaklaşım var çocuklarda büyüklerde ve tamam türklüğe bile bilinçsiz bi yaklaşım var hepimiz türkiyeyi korumak istiyoruz hepimiz yani türkiye karışsın istemiyoruz herhangi bir şey olsun istemiyoruz insanlarımıza bi şey olsun istemiyoruz ama işte herkes bir şeylere u tam anlamıyla bakamıyo ve sadece bi yönünden bakıyo ve ona direk bağlanıyo

...

K3 (Kadın, 20 yaşında): ...yani hep bilinçsizce bi yaklaşım var çocuklarda büyüklerde ve tamam türklüğe bile bilinçsiz bi yaklaşım var hepimiz türkiyeyi korumak istiyoruz hepimiz yani türkiye karışsın istemiyoruz herhangi bir şey olsun istemiyoruz insanlarımıza bi şey olsun istemiyoruz ama işte herkes bir şeylere u tam anlamıyla bakamıyo...

...

E2 (Erkek, 21 yaşında): evet bende hani şeyi düşündüm hani bunu ilk duyunca u direk toplumsal şeyini düşündüm hani nolucak sonra hemen direk dedim büyük bi bunalım geliyo hani insanlar direk büyük şeylere giricekler polemiklere tartışmalara giricekler işte şeyler ne biliyim hani öyle tartışmalar falan filan çıkıcak saçma saçma hani gibi şeyler düşündüm ilk anlamda sonra hani han kimin yaptırabilceğini düşündüm tabii ki yani direk aklıma ne kim geldi hani işte kim olabilir milliyetçiler ama benim ben onlara milliyetçi demek istemiyorum çünkü onlar milliyetçi olmak şeydir milliyetçi diyince benim aklıma şey gelir hani atatürkün ilkelerinden işte milliyetçilik güzel bişey ha milliyetini korumak sevmek güzel bişey ha bende milliyetçi olmak istiyorum ama o adamlar kendilerini milletçi dedikleri için ben kendime milliyetçi demek istemiyorum

...

K3 (Kadın, 20 yaşında):...Ermeniler öldürülmesin veya işte insanlar öldürülmesin gibi eylem yapıldı ona karşılıkta işte biz ermeni değiliz biz türküz diye karşılık bi eylem yapıldı yani bi şekilde bi kaos ortamı gene yaratıldı

K1 (Kadın, 21 yaşında): herşeyi uçlarda yaşıyoruz

Görüşmecisi: çok

K1: ama ben biz ermeniyiz de uça bişey yapıyo öbürküsü de hayır öyle bişey yok deyip beyaz bere takıyo yani her şeyi uçlarda yaşıanıyo

...

K1: niye şimdi çünkü ülke karıştı yani ülke karışmışken laf sokmanın anlamı yok gibi geldi bana yani tabii ki hepimiz ermeniyizde ruhumuzda yani hepimiz bunlarız ama böyle bi karışıklık varken niye bu söyleniyo tamam öbür uç bi şey yapıyo ozaman buna karşılık sende bi şey yapmak zorundasın gibi şey geliyo bana hepimiz hrant dinkiz diyebilirdik yeterliydi

...

E2(Erkek, 20 yaşında): hava yarattı yani öyle bişeye soktular ki hani sanki o şeyi sloganı kullanınca sanki biz türk değiliz yani hani bunu kullananlar vatan haini işte bu şey ya öyle bi hava oluşturuldu halbuki hiç de öyle bişey değil ben mesela humanistim mesela öyle çıkarım ortaya ben humanistim bütün insanları seviyorum bütün işte ırkları seviyorum ben ermeniyinde gerkirse ya haksızlığa uğrayan kimse mesela bir ermeniyse eermeniyim yada haksızlığa uğrayan bi işte afrikalıysa ben bi afrikalıyım yani böylede düşünülebilir ya ben şey diyorum hani hepimiz ermeniyiz hepimiz hrant dinkiz içinde farklı şeyler var dinamikler var mesela birisi şey olarak görür hani bu kaçınıcı altmış ikinci galiba öldürülen gazeteci yani mesela kimisi öyle almak isteyebilir yani hani bu ülkede kaç tane işte işe yayan gazeteci öldürüldü ya da konuşan doğru konuşan gazeteci öldürüldü kimiside böyle almak isteyebilir hani şey diyebilir aaa ben bu işin siyaset boyutuyla girmiyorum bu adama yazık yani bu adam böyle öldürülmemeliydi bu adam

...

K3 (Kadın, 20 yaşında): ya asıl söylenicek hepimiz insanız yani hani mesela eğer sen çomak sokmak istemiyosan ya da huzuru bozmak istemiyosan ortalığı karıştırmak istemiyosan şunu söylersin ya hepimiz insanız yazık değil mi ya hani en azından bunu söyleyebiliriz işta hani bu kadar karışmışken hepimiz söyleyiz hepimiz ermeniyiz söyleyiz böyleyiz demek yerine hepimiz insanız sonuç olarak önemli insan yani buna bu şekilde bakmalıyız diyebilirlerdi yani karşılık mı verdiler bilmiyorum yani veya sadece korumak amaçlı mı yaptılar bizi bizde onun yanındayız demek için mi yaptılar bilmiyorum yani ama gerçekten bu cinayeti protesto etmek hani bizde insanız hepimiz insanız diyerek olabilirdi daha hani temel

...

K3 (Kadın 20 yaşında): işin açıkçası ben bişey savunmuyorum ama milliyetçi olarak nitelendirmiyorum ben benim bi şeyim var artık bi paronoya gibi oldu dediğim gibi ben her şeyin dışardan yapıldığını düşünüyorum

TARTIŞMA VE SONUÇ

Sonuçlarda, Hrant Dink cinayetinin anlamlandırılmasında kullanılan üç temel repertuardan bahsettik. Bunlardan birincisi cinayeti işleyenleri ve cinayetin işlenmesini meşru gören bir kesimi açıklamak için kullanılan bir ‘insanlar ve halk’ repertuarıydı. Bu repertuar ile katılımcılar, cinayeti işleyen kişinin ait olduğu düşünülen bir kesimi işaretliyorlardı. Fakat ilginç olan, katılımcı bu kesimi işaretlerken kendini de dahil ettiği bir “biz”in içinden konuşuyordu. Dolayısıyla bir anlamda kendisi bu “biz” içinde konumlanıyordu. Bir başka ifadeyle bu kesim hem “biz”in içinde hem de “ben”den farklıydı. Bu repertuarda yer alan katılımcıların “ben”inden farklı olan “biz”, bilinçsizliği, cahilliği, bağımlılığa olan eğilimleri ile resmediliyordu. Şu halde konuşmacının “ben”inin kendini içinde gördüğü “biz”in tersine bilinçli, eğitilmiş ve kimseye ve hiçbir şeye bağımlı olmayan kendine yeterli, bilen birey olarak resmedildiğini söylemek yanlış olmaz. Bu “ben” bireyi merkezine alan modernist söylemin bir ürünü olan benliğe yakın bir bendir. Aynı zamanda cahil ve yanlış bilinçli addettiği diğer benleri bilinçlendirme gibi modernist ve elitist bir sorumluluk taşımaktadır.

Bu noktada Wallerstein’in (2004) bahsini ettiği hümanist-bilimselci bir evrenselci söylem içinden konuştukları söylenebilir. Bilgiye akıl yoluyla herkesin eşit şekilde ulaşabileceğinden dem vuran hümanist-bilimselci evrenselcilik, tam da öne sürdüğünün tersine daha akıllı addettiğinin üst basamaklarda oturduğu bir hiyerarşi ağını ortaya çıkartmıştır. Yani vaaz ettiği üzere eşitlikçi değildir. Bu söylem kendi kültür havuzunun dışında kalanı batı dışı kaynakları kendi içine alıp, içeriğini kendi söylemine göre belirleme ya da doğrudan bu kaynakları yok etme yollarıyla tehlikesiz kılmaktadır. Burada varsayılan tehlike kendi modernist iktidarına alternatif olabileceklerin ivme kazanmasıdır. Bu noktanın neden önemli olduğuna daha sonra geleceğim.

Bununla birlikte Hrant Dink cinayeti üzerine yapılan konuşmalarda ortaya çıkan “ben” kavramının, biraz evvel bahsettiğimiz modernist söylemin ürünü olan benlik ile birebir örtüşüğünü söyleyemeyiz. Çünkü eğer örtüşseydi bu “ben”lerin

çok daha net, diğerinden ayrıldığı noktaların da batıda olduğu üzere çok daha keskin ve içeriğinin de aşikar olmasını beklerdik. Halbuki burada “ben”e ulaşım sorunlu ve “ben”in sınırları muğlaktır.

K(Kadın, 21 yaşında): yani ee tabî ki bunu bende temelinde yani insanların uğraşacak şeyleri yok hiç bişeyleri yok yani benim dahi yok ben ben kendimi de görüyorum benim dahi yok yani bi okul olmasa yanmıştık biz ha ha ben yani şahsen yanmıştım yapıcak hiç bişeyim yok yapmıyorum kimse yapmıyo

Yukarıdaki örnekte görüldüğü üzere konuşmacı kendini önce “insanlar”dan ayırmakta, “okul”lu olmasıyla bu ayrılığı meşrulaştırmakta, bir “biz” zemininden konuşmakta ve hemen sonrasında da o “biz” zemininden vazgeçip, “ben” zeminine dönmekte ama “ben”in hiçbir şey yapmadığını söylediği bir sonraki an, kimsenin hiçbir şey yapmadığını söyleyerek o biz’den ayrı düşmeme ihtiyacı duymaktadır. Tüm “ben”ler, “biz”ler, “onlar” birbirine girmiştir. Konuşmacının kendi “ben”ini ayrıştırmasında sorun yaşadığı görülmektedir. Burada konuşmacı önce “insanları” kendinden ayırmıştır. Bu ayırma işini yaptığı zemin “insanlar”ın uğraşacak bir şeyi olmadığını söylediği suçlayıcı bir zemindir. Ne var ki bu suçlama doğrudan açık bir şekilde “ben” den diğerlerine gitmiş olduğundan, “ben” açık ve net bir polis iktidar pozisyonuna oturmuş ve katılımcı pozisyonunun netliğinden rahatsız olarak, kendini hemen o “uğraşacak bir şeyleri olmayan insanlara” dahil etmiştir. Ne var ki bu seferde tamamen ilk baştan olumsuzladığı “insanlar” arasında olmaktan rahatsızlık duyarak, kendini “okul” vasıtasıyla tekrar “o insanlar” dan geri çekmiştir. Bu, bir oraya bir buraya sekip duran tenis topunu andıran durum konuşmasının sonuna kadar devam etmektedir. Ve nihayetinde de içine sinerek oturabildiği bir pozisyondan bahsedilememektedir: “*yapıcak hiç bişeyim yok yapmıyorum kimse yapmıyo*”. Söz konusu “ben”in kendini olumsuzlayabilmesi sanki sadece diğerlerinin de eşit şekilde olumsuzlanabildiği koşullarda mümkün gözükmemektedir. Böylece olumsuzluğun failliği yani olumsuz olarak nitelendirilen “uğraşacak bir şeyim yok” cümlesi bir suç olarak okunursa, suçu işleyen odak “ben”den ötede “biz”de, “hepimiz”de, “kimse”de kılınmıştır. Fail genele yayılarak muğlaklaştırılmış, “ben”e düşen sorumluluk hafiflemiştir.

İşte tam da bu örneğin gösterdiği üzere “insanlar” repertuarının işlettiği şey, suç addedileni ve failini “ben”den öte kılmaktır. Cinayeti işleyen “biz”den biri olarak konumlandırılmaktadır. Katil için çoğunlukla “o çocuk” (bkz. K1, Kadın, 22 yaşında, 32. sayfa) tabiri kullanılmaktadır. “Çocuk” tabiri, katile suçun tüm sorumluluğunun yüklenmesini engeller. Çünkü o daha çocuktur, henüz yetişkin bir insanın alabileceği kararları alacak olgunluğa sahip değildir. Cinayet, tarifi karanlık ve muğlak çizilen başkaları tarafından azmettirilmiştir. Yani suçun faili bu söyleme göre “o çocuk”ta aranamaz. Buna göre “o çocuk”un hatası yanlış bilinçlendirilmiş, bağımlılığa meyilli, cahil olmasındadır. Bu da tamamen çevresel faktörler, ekonomik durum gibi değiştirilmesi “o çocuğun” elinde olmayan durumlardır. Yani suç o “o çocuk”ta değildir. Peki o zaman suç kimdedir? Bunun cevabını tehdit kaynakları repertuarını yorumlarken ele alacağız. Ama şu an geldiğimiz nokta, suçun failliğinin tamamen “biz”den biri olarak addedilen “o çocuk”ta olmadığı, bu sebeple “biz”de de olmadığı dolayısıyla “ben”den de çok uzakta olduğu noktasıdır.

Kısaca, bu repertuarın bize iki farklı durumu işaretlediği söylenebilir. Birincisi, “ben”, “biz”, “onlar” gibi ayrımların muğlak ve sorunlu olduğudur. “Ben”den “biz”e kayışlar konuşma içerisinde daha akışkan bir şekilde yapılabilseydi, bunu işlevsel bir konuşma stratejisi olarak tanımlayabilirdik. Ne var ki “ben”, “biz” ve “onlar” kavramlarının muğlak, sınırlarının ve içeriklerinin belirsiz hali, bu kavramlar üzerinden konuşmanın sorunlu olduğunu göstermektedir. Ayrıca “ben”den “biz”e kayışlara neyin vesile olduğu ya da kayışın amacının ne olduğu da belirsizdir.

Çalışmada tespit edilen ikinci ve üçüncü repertuarlar tehdit repertuarı ile bu tehditlerin kaynaklarına dair repertuarlardı. Beş farklı tehdit repertuarının ortak noktası, tehditlerin hepsinin bir ulus devlet olarak Türkiye’ye karşı bir şekilde kurgulanmasıydı. İlginç olan zaman zaman konuşmalarda “Türkiye”nin “biz”le iç içe bazen de birbiri yerine kullanılmasıydı. Bu konuşulmakta olan herhangi bir tehdit’in “biz”e yönelik olarak anlamlandırıldığına işaret ediyor olabilir.

K3(Kadın, 20 yaşında): yani tamamen dışta yani türküyenin dışımızdakilerin u türkiyeye etkisi bunlar diye düşünüyorum

Görüşmeci: hu

K3: yani hani mesela yani gene biz birbirimizi öldürüyoruz ama aslında farket insanların fark etmesi gereken bişey o yani biz birbirimizi içten çökertmek istiyorlar buna anlaması lazım insanların...

Bu örnekte de görüldüğü üzere “türküyenin dışımızdakilerin” tümleci ve “birbirimizi içten çökertmek istiyorlar” cümlesinde “biz” ve “Türkiye” aynılaştırılmaktadır. Şu halde konuşmacının dış kaynaklı bir tehdit söz konusu olduğunda “biz”in muğlak sınırlarını Türkiye sınırları ile keskinleştirdiği söylenebilir. Bir başka ifadeyle “biz”in muğlak sınırlarının tek aşık olduğu yer Türkiye sınırlarıdır. Dolayısıyla dış kaynaklı bir tehdit söz konusu olduğunda “biz” tanımını yapmak kolaylaşmaktadır. Bu tam da bir ulus devletin kurulma sürecinde kendini örgütlenme şeklini çağrıştırmaktadır. Sınırların dışarısı düşmanlık potansiyeli saklayan bir alandır ve ülke kendi halkını sınır dışındaki diğer halklardan, bu düşmanlık üzerinden ayırır ve bir millet olarak tarif eder. Diğerlerinden olmayandır. Sanki öyle bir manzaradır ki bu, kendini kendinde olan üzerinden tarif etmeyip, diğerinde olan üzerinden tarif eder (Arkonaç, 2007).

Ne var ki aynı tehdit, içeriği ne olursa olsun kaynağı dışarısı değil de içerisi olarak kurgulandığında işler biraz karışmaktadır. Zira yukarıdaki örnekte “biz birbirimizi öldürüyoruz”daki biz kurgulanışı ile ‘Türkiye’nin bölünmesi’ adlı tehdit repertuarında geçen “*bi yandan içten içe şöyle bişey olduğunu fark ettim şöyle bi düşüncem olduğunu fark ettim ee mesela Ermenilerin ya da Kürtlerin farklı yani mesela bizim topraklarımızda bi ülke kurmaya çalıştıkları*” (E5, Erkek 21 yaşında, bkz. Sayfa 39-40) örneğinde görülen “bizim topraklarımız” ve “Ermeni ya da Kürtler” sözlerindeki “biz” ve “onlar” kurgulanışları birbirinden farklıdır. Buradaki soru Ermeni ya da Kürtlerin “biz”den olup olmadıkları sorusudur. Çünkü cümlenin ihtiva ettiği anlam, onlara ait olmayan, bize ait olan bir toprakta hak iddia ettikleridir. Ne var ki Ermeni’liğiyle ya da Kürt’lüğüyle tarif edilen bu insanlar, katılımcıya göre “biz olmaktan çıkmaya” çalışmaktadır. Farklı bir ülke kurma niyeti burada da “biz”in dışına çıkma teşebbüsü olarak anlamlandırılmakta yani “ülke” ile “biz” iç içe geçmektedir. Burada “farklı bir

ülke kurma” niyeti olan olarak varsayılan Kürt’ler ve Ermeniler “biz”e dahil değildir. Bunun şöyle bir anlamı kurguladığı söylenebilir: ‘Farklı bir ülke kurma niyeti olmayan Ermeniler ve Kürt’ler bizdendir’. Bununla birlikte cümlede geçen “bizim topraklarımızda” kısmı, Ermeni ve Kürtler’in dahil olmadığı bir “biz”i taşımaktadır. Ermeni ve Kürt’ler buna göre bu toprakların esas sahipleri tarafından burada yaşamalarına izin verilmiş, ‘biz’den olmayanlardır. Ve aslen bunların “farklı ülke kurma” niyetindeki diğer bir kısmı, bir anlamda kendilerine gösterilen bu iyiliğe rağmen ihanette bulunmaktadır. Şu halde eğer ki Ermeni ve Kürt’ler buradaki “biz”e dahiller ise, bu “biz”in içindeki bu toprakların gerçek sahibi olan “biz”den farklı olarak dahillerdir. Dolayısıyla burada homojen olmayan ve içeriği gayet muğlak bir “biz” kurgusu söz konusudur.

Burada üzerinde durulması gereken ikinci bir nokta, bahsi geçen ‘tehdit’lerin içeriğinin herhangi bir argümanla desteklenmediğinden boş olmasıdır. Tehditin kendisine dair bir tartışma yürümektedir. Sadece varlığı önceden kabul edilmiş kaba cümlelerle hareket edilmekte ve bu cümleler dışında bir konuşma cereyan etmemektedir. “Ülkeyi karıştırmak” “Türkiye’yi içten çökertmek” gibi sık kullanılan cümleciklerin içeriği konuşulamamaktadır. Bu işlerin, hangi vasıtalarla somut olarak ne şekilde yapılabileceğine dair herhangi bir iz yoktur. Bir başka ifadeyle bu cümleciklerin, gündelik yaşamda iz düşümleri yoktur. Bağlantılar kurulmadığı gibi herhangi bir bağlantı kurma ihtiyacı da hissedilmemektedir. Tehditler potansiyel olarak kurgulanmıştır yani geleceğe yöneliktir. Bu sebeple de yalanlanabilme ihtimali yoktur. Bu da bilginin burada bağlantılandırılarak, argümantatif bir şekilde değil, yalanlanamaması üzerinden bireylere nüfuz ettiğine ve bu şekilde kabul edildiğine işaret ediyor olabilir.

Argumantasyonlar bağlantıları sorgular, bağlantıları yeniler ve inşa eder. Şu halde argümantasyonun olmadığı bir konuşma şeklinde bilgi ne şekilde ve nasıl inşa edilir? Bu sorular bu çalışmanın sınırlarının dışına taşmaktadır. Yine de birkaç ip ucu verebilir. ‘Ülkeyi çökertmek, bizi dünyanın gözünde kötü duruma düşürmek’ başlıklı tehdit repertuarında (bkz. Sayfa 37) katılımcı, “ülkeyi çökertmek”le “ülkeyi dünyanın gözünde kötü duruma düşürme”yi kastettiğini söylemiştir. Bu iki tehdit arasında doğrudan bir ilişki olduğunu varsaymaktadır.

Ne var ki katılımcı görüşmeci tarafından bu bağlantıyı açıklaması üzerine zorlandığında işin mecrası değişmiştir. Katılımcı önce diplomasinin çok da anladığı bir dal olmadığını dolayısıyla “bu kadarını” bilemeyeceğini söylemiş, daha da zorlanınca ‘ülkenin dünyanın gözünde kötü duruma düşmesinin’ kötü oluşunu ‘sınıfta sevilmemek’ gibi bir durumun kötü oluşuyla benzer kılmıştır. Bu benzerliği kuruş tamamen farklı bir zeminden gelmektedir. Ülke’nin durumu, “biz”le değil “ben”le eşleştirilmiş, konuşmacı kendini ülke yerine koyup böylesi bir bağlantının anlamlandırmasını kendi yaşayışı üzerinden inşa etmiştir. Bunu yaparken de “ben” “biz” ve “ülke” kavramlarını iç içe geçirmiştir. Elbette bu örnek, bilginin bu coğrafyadaki inşasına dair bir şey söyleyebilmek açısından yetersizdir. Ama gene de burada bilginin karşılıklı konuşma üzerinden ya da daha basit bir şekilde, diğerinin anlamasıyla münazara halinde değil, “ben”lerin kendi kendilerine konuşmaları ve diğerlerinin gözünden ama kendi baktıkları şekilde ve gene kendilerini izleyerek inşa edildiğine işaret ediyor olabilir (Arkonaç, 2007).

Tehdit repertuarının bu çalışmada yoğun ve belirgin bir şekilde gözükmesi tesadüfi değildir. İçi boş söylemlerle dolu tehdit repertuarlarından doğru insanlar etrafını izler olan biteni anlamlandırmaya çalışır. Bu esnada bağlantı kurma sıkıntısı ve argümansızlık da bir yandan var olanın ya da iktidarda olanın kendi kendini meşrulaştırması için herhangi bir çaba göstermesine gerek bırakmaz. Batıda modernizmle gelen birey anlayışıyla beraber iktidarın feodalizmde olduğu üzere geniş gözenekli bir ağa benzeyen ve sınırlı alanlara nüfuz eden bir yapıdan daha dar gözenekli ve her bireye nüfuz edebilen bir yapıya geçtiği söylenebilir (Foucault, 2003). İktidar söylemini, Billig’in bilginin dönüşümünde temel taş saydığı argümantatif yapıda, argümanlarını oluşturan bağlantılar içerisinde gizler. Kısaca batıda iktidar kendini yedi kat tüle büründürüp işletirken bireylerin bilgiyi inşa ettikleri konuşmaların içinde bu yansımayı fark etmeleri çok daha güçtür. Başka bir ifadeyle kendilerini konuşuranın iktidar olduğunu fark etmezler.

İş coğrafyanın bu yakasına geldiğinde durum değişir. Batılı bir modelden bakıldığında eksiklik olarak nitelendirilebilecek argümansızlığın burada modernite öncesinde de görülebileceği göz önünde bulundurulması

gereken bir husustur. Kısaca ekonomik, siyasi ve toplumsal dinamikleri farklı olan bir coğrafyada iktidarın işleyişinin ve geçirdiği dönüşümlerin başka türlü olduğunu söylemek yanlış olmaz. Batıda argümanlar ve bağlantılarda ustalıkla gizlenen iktidar ilaveten burada çok daha net ve doğrudan kendini gösterebildiği bir yapı üzerinden de işlemektedir. Daha kesin bir ifadeyle batıda iktidarın baskısı dolaylıdır, burada ise hem dolaylı hem doğrudan birlikte işleyebilmektedir. Baskının doğrudanlığı, baskı aygıtını görünür ve belirgin kılarken aynı zamanda da baskıyı uyguladığı insanlar tarafından sakınılması gereken olarak işaretlenebilir. Yani kendi varlığını ve doğrudanlığını sürekli başka tehditler varsayarak meşru kılmaya çalışan iktidarın kendisi de bir tehdit olarak varsayılmaktan kurtulamaz. Belki de bu, çalışmamda gördüğüm argümansızlığın ve bağlantı kurma sıkıntısının bir eksiklikten ziyade bir savunma ya da kendini sakınma stratejisi olduğuna işaret etmektedir.

Çünkü insanlar konuşmaya devam etmekte ve konuşmalarıyla halen bir şeyler yapmaktadır. Bu çalışmada görünen odur ki, insanlar konuşmalarında “uç”larda addettikleri fikirlerden kaçınmaktadır. Daha ziyade orta bir yoldan ve ılımlı bir iklimde konuşmayı tercih etmektedir.

K3 (Kadın, 20 yaşında):...Ermeniler öldürülmesin veya işte insanlar öldürülmesin gibi eylem yapıldı ona karşılıklı işte biz ermeni değiliz biz türküz diye karşılık bi eylem yapıldı yani bi şekilde bi kaos ortamı gene yaratıldı

K1 (Kadın, 21 yaşında): herşeyi uçlarda yaşıyoruz

Görüşmeci: çok

K1: ama ben biz ermeniyiz de uçta bişey yapıyo öbürküsi de hayır öyle bişey yok deyip beyaz bere takıyo yani her şeyi uçlarda yaşıanıyo

...

K1: niye şimdi çünkü ülke karıştı yani ülke karışmışken laf sokmanın anlamı yok gibi geldi bana yani tabii ki hepimiz ermeniyizde ruhumuzda yani hepimiz bunlarız ama böyle bi karışıklık varken niye bu söyleniyo tamam öbür uç bi şey yapıyo ozaman buna karşılık sende bi şey yapmak zorundasın gibi şey geliyo bana hepimiz hrant dinkiz diyebilirdik yeterliydi

...

E2(Erkek, 20 yaşında): hava yarattı yani öyle bişeye saktular ki hani sanki o şeyi sloganı kullanınca sanki biz türk değiliz yani hani bunu kullananlar vatan haini işte bu şey ya öyle bi hava oluşturuldu halbuki hiç de öyle bişey değil ben mesela humanistim mesela öyle çıkarım ortaya ben humanistim bütün insanları seviyorum bütün işte ırkları seviyorum ben ermeniyinde gerkirse ya haksızlığa

uğrayan kimse mesela bir ermeniyse eermeniyim yada haksızlığa uğrayan bi işte afrikalıysa ben bi afrikalıyım yani böylede düşünülebilir ya ben şey diyorum hani hepimiz ermeniyiz hepimiz hrant dinkiz içinde farklı şeyler var dinamikler var mesela birisi şey olarak görür hani bu kaçınıcı altmış ikinci galiba öldürülen gazeteci yani mesela kimisi öyle almak isteyebilir yani hani bu ülkede kaç tane işte işe yayan gazeteci öldürüldü ya da konuşan doğru konuşan gazeteci öldürüldü kimiside böyle almak isteyebilir hani şey diyebilir aaa ben bu işin siyaset boyutuyla girmiyorum bu adama yazık yani bu adam böyle öldürülmemeliydi bu adam

...
K3 (Kadın, 20 yaşında): ya asıl söylenicek hepimiz insanız yani hani mesela eğer sen çomak sokmak istemiyosan ya da huzuru bozmak istemiyosan ortalığı karıştırmak istemiyosan şunu söylersin ya hepimiz insanız yazık değil mi ya hani en azından bunu söyleyebiliriz işta hani bu kadar karışmışken hepimiz şöyleyiz hepimiz ermeniyiz şöyleyiz böyleyiz demek yerine hepimiz insanız sonuç olarak önemli insan yani buna bu şekilde bakmalıyız diyebilirlerdi yani karşılık mı verdiler bilmiyorum yani veya sadece korumak amaçlı mı yaptılar bizi bizde onun yanındayız demek için mi yaptılar bilmiyorum yani ama gerçekten bu cinayeti protesto etmek hani bizde insanız hepimiz insanız diyerek olabilirdi daha hani temel

Bu örneklerde de görüldüğü üzere Hrant Dink cenazesinde kullanılan pankartlardaki “Hepimiz Hrantız, hepimiz Ermeniyiz” sloganının anlamlandırılışı tam da orta bir yerden yapılmıştır. Sloganın içeriğini konuşmacılar sahiplenmiş ama aynı zamanda bunun söylendiği yeri ve zamanı yanlış, hatta art niyetli bulmuşlardır. Söylenme zamanı ve yeri konuşmacılara göre yanlıştır çünkü bu “ülkeyi karıştırmaktan” başka bir işe yaramayacaktır. Ne zaman söylenebileceği ise tamamen belirsizdir. Ne var ki içeriğiyle derdi olmayan bu söylem artık dile gelmiştir yani söylenmiştir. Mesele taşıdığı içerik değil, söylenmiş oluşudur. Sanki tam da burada, bilgi ‘göz’den sakınılmaktadır. Sakınılmadığında olacak olan bir tehdit repertuarıyla açıklanmaktadır: “ülkenin karışması”. Bilginin değişip dönüşebildiğini görüyoruz, zira bir an için katılımcının kendini “Hepimiz Ermeniyiz” söyleminin içine sokabilmesinin bunun bir göstergesi olduğu ortadadır. Ne var ki bu söylemin dile gelmesi yani eylediği şey, tehdit repertuarını çağırılmaktadır. Konuşularak eyleme dökülmemesi gerekenler ve sesinin duyulmaması gereken sözler üstüne inşa edilmiş korku kalelerinde oturan insanlar sözlerini sakınılmaktadır (Arkonaç, 2007). Bu korku kaleleri teçhizatlanmıştır ama bu teçhizatların neler olduğu ve de neden korkulduğunun

ayrıntıları görünür değildir. Analiz esnasında rastlamış olduğum konumlandırmaların bu denli muğlak, kaygan, havada asılı kalan ya da boşlukta duran hallerini başka türlü açıklayamadım. Bir yandan “milliyetçilik”, “vatan” gibi kavramları sahiplenir görünen katılımcıların, diğer yandan kendilerini “milliyetçi” olarak tarif etmekten çekinmeleri; bir yandan “elbette hepimiz Ermeniyiz orada” diyen katılımcıların aynı zamanda bu söylemin kullanılmasını yanlış ve ard niyetli bulmaları, bir tür korkuyla açıklanabilir diye düşünüyorum. Bu korkunun niteliği, kaynakları ve teçhizatları üzerine çalışmak gerekir. Belki o da havada asılı, varlığı sözle inşa edilmiş ve umarım içi tahammülsüzlüğü üreten bilgi kadar boş bir hayaldir.

KAYNAKÇA

- ARKONAÇ, S. A.: 2001 **Sosyal Psikoloji**, İstanbul, ALFA basım yaym ltd. Őti.,.
- ARKONAÇ, S. A.: 2004 **Doğunun ve Batının Yerelliği**, İstanbul, ALFA basım yaym ltd. Őti.
- ARKONAÇ, S. A.: 2007 “Bu coğrafyada öznenin anlamın gerçekliğin ve hakikatın inŐası” **İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakóltesi Sosyoloji Dergisi**. Sayı15/3, basımda.
- AUSTİN, J.: 1969 “Constatives and performatives”, **Problems in the Philosophy of Language**, Ed. by. T.M. Olszewsky, New York: Holt, Rinehart and Winston, Inc., pp.242-250
- BAKHTIN, M.M.: 1986 “The problem of speech genres”, **Speech genres and other late essays**, Austin, U.S.University of Texas Pres.
- BARBOUR,R.S., KITZINGER, J.: 1999 **Developing Focus Groups Research: Politics, Theory, and Practice**. Thousand Oaks, CA: Sage.
- BILLIG, M.: 1996, **Arguing and Thinking: A Rhetorical Approach to Social Psychology**, 2. Baskı., Cambridge University Pres, Cambridge.

- BILLIG,M., CONDOR,S., **Ideological Thinking in Every Day**
EDWARDS,D., GANE,M., **Thinking**, Sage, London
MIDDLETON,D.,
RADLEY,A.R.: 1988
- BILLIG, M.:1992 **Talking of the Royal Family**, Routledge, London,
- CESUR, S.: 2002 “Depremın Nedensel Açıklamaları”, **Doktora Tezi**,
İstanbul Üniversitesi,
- COŞKUN, İ.: 2006 “Küreselleşme ve Ulus Devlet” **İstanbul**
Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji
Dergisi. Sayı11/3, s. 7-13.
- FONTANA, A., FREY, J.H.: 2000 “The interview: From structured Questions to
Negotiated Text”, **Handbook of Qualitative**
Research, Ed. by. Norman K. D., Yvonna L., Vol.
II, Thousand Oaks, CA: Sage, , s. 646-77.
- FOUCAULT, M.: 1972 **The archaeology of knowledge**. London: Tavistock.,.
- FOUCAULT, M.: 2003 **İktidarın Gözü**, çev. Işık Ergüden, İstanbul, Ayrıntı
yayımları.,
- GERGEN, K.J.: 1985 “The social constructionist movement in modern
psychology”., **American Psychologist**, 40, 266-75.
- HARRE, R.: 1989 “Metaphysics and methodology”, **European Journal**
of Social Psychology, Vol 19, 439-453.

- HARRE, R.: 1998 **Singular Self**, London, Sage.
- LINHORST, D.: 2002 **A review of the use and potential of focus groups in social work research**, London, Sage.
- MORGAN, D.L.: 1997 **Focus Groups as Qualitative Research**, Vol. II, Thousand Oaks, CA: Sage.
- PARKER, I.: 1992 **Discourse dynamics: Critical analysis for social and individual psychology**, London, Routledge.
- PARKER, I, BURMAN, E.: 1993 **Discourse analytic research: Repertoires and readings of texts in action**. London, Routledge.
- POTTER J., WETHERELL, M,: 1995 “Discourse Analysis”, Ed. by. J. Smith, R. Haré, L. Van Langenhove, **Rethinking Methods in Psychology**, London, Sage.
- POTTER, J.: 1996 **Representing Reality**, London, Sage.
- SHOTTER, J.: 1993 **Conversational Realities**, London, Sage.
- SMITH, M.B.: 1968 “Attitude change”. **International encyclopedia of the social sciences**, Crowell Collier and Mac Millan.
- WALLERSTEIN, I.: 2001 **Güncel Yorumlar**, Çev.Veysi Atlı, Deniz Hakyemez, Barış Yeldiren, İstanbul, Aram Yayıncılık.
- WALLERSTEIN, I.: 2004 **Dünya-Sistemleri Analizi Bir Giriş**, Çev. Ender Abadoğlu, Nuri Ersoy, İstanbul, Aram Yayıncılık.

- WETHERELL, M., POTTER, J.: 1987 **Discourse and social psychology: Beyond attitudes and behaviour**, London, Sage.
- WETHERELL, M., POTTER, J.: 1988 “Discourse analysis and the identification of interpretive repertoires”, **Analysing Everyday Explanation**, Ed. by C. Antaki, London: Sage.
- WHORF, B.L.: 1956 “Language, mind and reality”, **Language, Thought and Reality**, Ed. by J.B. Carroll, New York, The Massachusetts Institute of Technology, pp.246-270.
- WITTGENSTEIN, L.: 2000 **Felsefi Soruşturmalar**, Çev. Deniz Kanıt, İstanbul, Küyerel Yayınları.

EKLER

Transkript-1

Erkek1(E1): daha önce anlattım hani konusunu ama yine söyleyeyim hani hrant dink in ölümü üzerine ben bir çalışma yapmaya karar verdim ııı daha ziyade bakmak istediğimiz şey ııı türkiyede insanların ermenileri ne kadar tanıdığı ne üzerinden tanıdığı nasıl konumlandığı ve ermeni .....(anlaşılmadı) kendini nasıl konumlandığı yani ben kendimi nereye koyuyorum ben ermeni değilim kendimi nereye koyuyorum onlara nasıl bakıyorum kendime nasıl bakıyorum gibi bi şey buradan bir söylem çalışması yapıcam ne tür söylemler çıkıyor gibi ııı önce size şeyi sorayım hrant dinki tanıyomuydunuz daha önce

Erkek2(E2): yok ben tanımıyodum

E1: hı hı

Kadın(K): yani daha çok hani bu kadar yankı uyandıracığını ben tahmin etmiyordum en azından yani

E1: hı hı

K: yani bana çok böyle şey hani olduktan sonra ııı daha da böyle hani kim olduğunu ben daha iyi .....(anlaşılmadı) verdim hani en azından dönüşümü var biraz hani yakın olduğu için o çevre bize

E1: öyle mi

K: hı hı

E1: ııı şey ermeni arkadaşlarımız falan var mı

K: ermeni arkadaşlarım var zaten ııı arkadaşlarımın yüzde doksan dokuzu diyeyim artık hep yani bu çevrelerden

E1: anladım eee nasıl oldu peki sen ermeni değilsin ama

K: hayır değilim

E1: hı hı peki nasıl oldu arkadaşların okullara mı gittin veya

K: yok yok

E1: oturduğunuz çevre itibariyle mi

K: hayır öyle bi şey değil mesela sınıf arkadaşımından tut hani ııı öyle arkadaşlarım hani ermeni arkadaşlarım var bi de şöyle bi şey var hani benim bütün arkadaşlarım biraz sol görüşlü olduğu için

E1: hı hı

K: işte bu konular zaten çok bizim aramızda konuşulan şeylerdi yani

E1: tamam anladım

K: yine o açıdan bir şeyim var böyle yakınlığım var biraz

E1: peki hrant dinkin öldürüldüğünü duyduğunuz anda ne düşündünüz yani ilk duyduğunuz zaman ne düşündünüz veya hissettiniz mi bi şeyler yani tanımıyodunuz ama yine de

E2: ben işte ilk duyduğumda yanımda arkadaşlarım vardı onlardan öğrenmiştim işte kim olduğunu

E1: hı hı

E2: yani tabi insan çok üzülüyor yani en azından birinin ölmesine bile

E1: hı hı

E2: üzüluyosun yani herhangi bir insan bile olsa yoldan geçen bi adamı sinirlenip vurmuş olsalar yine çok üzüluyosun yani bi iki bi şeler anlatmaya çalışan bir insan olduğunu öğrenince daha fazla üzülüyor insan ne biliyim ya böyle şey gibi oluyo hımmm böyle bi şey yapmak istiyosun onu duyunca

E1: hı hı

E2: yani yapana karşı ya da yaptırana karşı yapandan ziyade ama böyle elinden bi şey gelmeyeceğini de biliyosun

E1: hı hı

E2: o yüzden ben işte cenazeye falan da gitmedim

E1: hı hı

E2: çünkü yani inanmıyorum biraz bazı şeyler ya tamam çok güzel oldu gerçekten de öyle olması güzel oldu ama yine de yapay kalıyo gibi geliyo biraz

E1: inanmıyorum dediğin şey ne

E2: oraya giden herkesin gerçekten işte o adamı sevdiği işte hepimiz hrantız hepimiz dinkizi hissederek söylediklerine inanmadığım için yani

E1: hı hı anladım peki o söyleme karşı bir şeyin var mı hani bi rahatsızlık veriyor mu sana hani biz hrantız ermeniyiz

E2: söylenmesi rahatsızlık vermiyo karşı çıkanlar rahatsızlık veriyor aslında

E1: hı hı sonuçta hani çok büyük tartışma koptu o şeyden slogandan sonra hepimiz hrantız hepimiz ermeniyiz ıı hayır hepimiz ermeni değiliz türküz aslında gibi bi şey söylendi

E2: onun ermenilikle alakası yok ki ermenilik ermeniliğin aslında

E1: evet anlamı o değildi hakaten de yani o o öyle bile olsa hani ne biliyim niye rahatsız etsin beni diye düşündüğüm zamanlar oldu ıı peki şey sorsam size ermeniyim dendiği zaman aklınıza ne geliyo yani böyle çağrıştırdığı şeyler neler ilk anda

E2: ermeniyim dendiğinde aklıma ilk şey geliyor bir işte bu milli güvenlik dersinde komşularımız düşmanlarımız diye bi şey vardır izletirler her lise iki öğrencisine ordaki işte söylenenler geliyo daha sonra da işte ıı kendi öğrenciliğim geliyor yavaş yavaş öyle ama ilk önce o geliyo ermeniler düşmandır diye bir şey geliyor

E1: böyle bi şey var dimi hani bi ermenilerin ermenistanlı olduğuna dair bi şey var ne bileyim hani düşman dedin ya

E2: hı

E1: ben de öyle düşünüyodum hani ermeni ermenistanlı olan gibi

E2: hı hı evet

E1: o var sizin aklınıza ne geliyor ermenilerle ilgili olarak

K: yani benim aklıma açıkçası hiç düşmanlık falan gelmiyor yani

E1: hı hı

K: hani senin söylediğin çok doğru hep öyle gösteriyorlar hani lise dönemlerinde falan

E1: hı hı

K: ıı ama yani sonuçta bize ne kadar çok benzediklerini ilk bakışta görmemiz gerekiyor aynıyız yani aynı dili konuşuyoruz hep tamam biraz inançlarımız farklı olabilir hani genel anlamda dini inançlar olsun

E1: hı hı

K: hani yaşam şekilleri olsun falan ama bir ermeniye sokakta gördüğünüz zaman onun ermeni olduğunuz anlayamıyorsunuz yani

E1: hı hı

K: bence bize çok benziyorlar ve ben hiç düşmanlık işte böyle şeler kin nefret falan hiçbir zaman hissetmedim yani onlara karşı

E1: peki biz derken kimi kastediyorsun

K: biz derken yani türkleri

E1: hı hı

K: ermenileri öyle bir kategoriye koymamız gerekiyorsa

E1: anladım

K: biz de türk oluyoruz o zaman ııı böyle düşündüğüm zaman bana yani hiç böyle kötü bi çağrışım yapmıyo yani

E1: hı hı sonuçta hani farklı konuşuyolar ermenice konuşuyolar hani dinleri de farklı

K: konuşuyolar evet

E1: ama hani türkçe de konuşuyolar ne bileyim hani

K: evet

E1: gündelik hayatta

K: mesela şey hani sözünü kesiyorum ama

E1: hı hı

K: farkındasınızdır belki ben geçenlerde ameliyat olmuşum bi ermeni hastanesinde oldum

E1:.....

K: ııı şey .....rum hastanesinin arka tarafında ııı orda bütün ermeni doktorların iki tane ismi var biri türk ismi biri ermeni ismi yani bu bana hep şeyi düşündürüyo yani ne kadar ııı bilmiyorum acı çekiyolar gibi geliyor bence hani bir türk ismi koymak zorunda kalmışlar belki burada yaşadıkları için

E1: hı hı

K: aslında yani biz bilmiyorum benim ismim türk ismi ve ailem bana bir ermeni ismi koyma zorunluluğunu hiçbir zaman hissetmediler yani ben de özgür olamadıklarımı düşünüyorum yani buna gerek yok

E1: hı hı

K: yani bir ermeni bir türk ismi bazı yerlerde onu kullanıyo belki sorun çıkıyo ve diğer ismini kullanıyo falan diye düşünüyorum yani bu çok üzücü bi şey olmaması gereken bi şey

E2: yani bu diğer konuyla da bağlantılı olamayabilir yani çünkü

K: bilmiyorum bana onu çağrıştırıyor

E2: mesela şey yapan bi çok insan var işte başka memlekete gidip oranın vatandaşlığını alan insanlarda bi ön isim koyuyolar bu yazışmalarda olsun her şeyde işte konuşmalarda yazışmalarda bi yerde olanak sağlıyo yani

E1: şöyle bi şey benim bi arkadaşım var işte hera diye hera işte küçükken pazara götürüyo babası falan orada melisa diye şey yapıyolar hani melisa daha türkçe bi isim hani melisa türkçe mi bilmiyorum da ama melisa diye sürekli şey yapılıyo hitap ediliyo çağırılıyo falan ama sadece Pazar yani bana da yani senin dediğin gibi bi şey varmış gibi geldi dolasıyla

K: bilmiyorum

E2: çok olağan bi şey ama yani buradan yola çıkarak genel bi kaniya varabilirmiyiz yani işte biraz daha

E1: aslında vardığımız genel kanı ne

E2: işte söyledin yani ııı gerçekten kendini özgür hissetmiyorlar

E1: hı hı

E2: dediği konu yani gerçekten o yüzden mi acaba özgür hissetmemekten dolayı mı yoksa kolaylık olsun diye mi çünkü yani adama doktor neticede ve bir yere gelmiş artık yani ona kaç kişi ne yapar onun çevresinde

K: ama o ismi doktor olmadan önce alıyo

E2: işte yani

K: öncesi var ailesi

E2: bilmiyorum bakmak lazım

E1: şey bile sorun değil mi yani doktor oldu diyelim doktor olduktan sonra aldı dşyelim ama ıı hani kaç kişi gelir o ismi görünce diyosun ya o bile aslında

E2: yoo kaç kişi gelir demedim

E1: hıı pardon yanlış anladım

E2: yok öyle demedim yani ıı kaç kişi o isme

E1: hı hı

E2: şey yapar ki karşı çıkar ki anlamında dedim

E1: hı

E2: zaten ermeni olduğunu bilse kaç kişi karşı çıkararak doktor olduktan sonra kendine iyi geleceğini bildikten sonra çok insan takmaz diye düşünüyorum biraz öyle bi toplumuz yani

K: zaten biz takmıyoruz bence hani onlar taktığı için böyle yaptıklarını ben düşündüm

E1. yani onların şeyi

K: yani açımızdan sorun yok yani bence isminin ne olduğu hatta bana çok sempatik geliyor isimleri

E1: hı hı

K: ben ne biliyim bilmiyorum daha da hoşuma gidiyo hani her zaman olur ya değişik şeylere karşı bi sempati

E1: hı hı

K: hisseder insan sanki onların hani özellikle yaptıkları bi şeymiş gibi ben hissediyorum mesela hani orada o dikkatimi çekti baktım hepsinde öyle işte isimleri iki isim var biri türk ismi biri ermeni ismi bilmiyorum düşündüm yani neden böyle yani çoğunluk öyle çünkü bilmiyorum yüz tane doktor varsa yetmiş beş tanesi böyle yani bi kısmı türk doktorlarından oluşuyo zaten o hastanede ha diğerlerine gitmedim başka hastaneleri bilmiyorum nasıl olduklarını ama hani orda görünce bilmiyorum hatta annem de vardı yanımda hani konuşmuştuk falan böyle biraz tuhaf gelmişti bize o açıdan ben söyleyeyim dedim yani

E2: ya bi şey var kesinlikle yani bi önyargı muhakkak ki var ben şeyi hatırlıyorum mesela iki yıl önceki erevizyonda(eurovisionda)

E1: hı hı

E2: işte ermenistan ilk defa katılıyo erevizyona işte şarkılarını söylediler karadeniz ezgileri vardı şarkılarında bizim müziğimizi kullanmış demişti

K: hı

E2: işte şey sunucu

E1: hı hı

E2:.....(anlaşılmadı) i sunan unuttum adını şu anda ama halbuki yani bizim mi yoksa ortak mı yani yunana da ait o enstrümanlar yunana da ait mesela rumlara ait

E1: ve hani hangi ezgi kimin onu söylemek öyle çok kolay değil

E2: daha doğrusu yani orda

K: kimse karar veremez.....

E2: o sadece ermenistan olduğu için söylenmişti bence

K: hı hı

E2: yani onun da bi önyargısı var işte iyi olmadığına dair.....

E1: sanırım şey var mesela bir ermenistan türkiyeyi rahat ayırıyoruz yani evet ermenistanla türkiye arasındaki ilişkiler çok iyi değil ama bu hani hani türkiyedeki ermeniler için konuştuğunuz zaman orda bi karşıklık çıkıyor çünkü türkiyedeki ermeniler ermenistanlı değiller yani hani

K: ve gitmekte istemiyolar yani

E1: ha öyle bi şey burası bizim vatanımız ya

K:.....

E1: burası diyolar bizim topraklarımız burası yani dolayısıyla hani burada yaşamak istiyoruz en azından benim konuştuğum kesim bu şekilde söylüyor ama türkler bizim burada yaşamamızı istemiyolar diyorlar buna ne diyorsunuz

E2: ee tabi istemeyen çıkacaktır işte çünkü küçüklükten beri söylenenler bu yönde yani onların iyi olmadığı yönünde

E1: hı hı

E2: yani bize zararı dokunabileceği yönünde ama yani kimi zamanda bakınca ııı belki bu ermenilerin yaptığı bi şey değil ama dünyada bizim üzerimize en büyük propogandalar olarak kullanılan bi şey yani şu an bizim buna hassas kalmamamızda acayip olurdu aslında yani ben onu da desteklemem yani hiç bi şekilde buna tamamen boş verilseydi işte ne olacak canım işte onlar ermeni yani burada yaşamak anlamında söylemiyoruz

E1: hı hı

E2: yani ermenistana ve ermenilere karşı bi tavır oluşması açısından söyledim özellikle de fransadaki ermeniler mesela yani benim onlara karşı kesinlikle tavrım var çünkü yani hadi sadece soykırım oldu diyelim ben olduğuna inanmıyorum ama yani oldu diyelim bunu ııı yani sadece kabul ettirmek mi amacımız yoksa ülkeyi çökertmek mi yani acaba elinize bi şeyler daha versek neler yapacaksınız yani bunu sadece ermeniler yapmıyo tabi ki fransızlarda yapıyo işte ne biliyim amerikada yapıyo şu an her zaman yani herkes yapıyo yani

E1: ama böyle şeyleri var diyosun

E2: evet yani bilmiyorum da bence kesinlikle var çünkü her yerde karşılaşılan bir şey

E1: ülkeyi çökertmek derken kastın ne yani ülkeyi

E2: kötü şey yani en güzel örneği bi midnigt express daha yaratmak gibi bi şey yani

E1: ha

E2: öyle yani kötü konuma düşürtmek anlamında diyorum

E1: anladım kimin gözünde

E2: bütün dünyanın gözünde yani herhangi bir kişi ayırt ettiklerini düşünmüyorum yani

E1: hımm peki bunun şeyi ne yani kötü ya ben böyle çok basit sorular soruyorum da yani hakaten altını anlayabilmek için soruyorum

E2: yok anladım ben

E1: yani bütün dünyanın gözünde kötü duruma düşmenin kötü tarafı ne diyeyim

E2: ya onu ben bilemem çünkü ben ııı diplomasi çok anladığım bir dal değil yani bunun sonraki yaptırımları ne olur o kadarını çözemem ama

E1: ama bir takım yaptırımları olur diyosun
E2: ha ama en basitinden insana indirgiyip düşünürsek yani ne bileyim ne diyelim yani sınıfta sevilmemek hiç kimsenin hoşuna gitmez herhalde dimi
E1: anladım
E2: yani en basitinden bu yani sevilmemek hoşla gitmez yani
E1: ama yani sonuçta şöyle bi şey var ve hani sen sınıfta her gün insanlarla muhatapsın orda evet sevilmemek hani her gün gözüne batar şey yapar ama
E2: yani her gün de bu dünyadasın
E1: dünyadasın ama öyle bi muhataplık içinde değilsin çünkü gündelik hayatında hani yine yaşıyorsun burada hani o kadar da yani sonuçta gazetelerden duyuyosun en fazla veya birtakım haberlerden duyuyosun ama tabi ab ye girmek istiyosun giremiyosun birtakım şeyleri olacak illa ki
E2: hı hı evet ben işte o güzel bir kere ab ye girilmemesi
E1: peki şeyi soracam ıı bir ermeniye sorduğunuz zaman hani kendisi net olarak bir ermeni olarak tarif edebiliyo yani ermeniyim diyo ermenice konuşuyorum diyo işte hıristiyanım diyo ama diyo dinle bu kadar da şeyim yok alakam yok diyo mesela ama hani hıristiyan annem babam hıristiyan ben de o yüzden hıristiyanım gibibi şey söylüyo siz kendinizi nasıl tarif edersiniz eder misiniz ya da etmek zorunda değilsiniz
E2: nasıl isterseniz fark etmez
E1: yani konuşuyoruz şey yapmanıza gerek yok sırayla konuşmanıza gerek yok
E2: yani ben elbette bir ermeniye sorduğumda diyosunuz yani ha tabi ermeniye sorduğunuzda biz ermeni ermeniyim diyecek ama yani yurtdığına da çıktığımızda bize sorduklarında biz de direkt türküz diyoruz başka bi şey demeye kalkmıyoruz o da çok önemli bir ayırım bence acaba ermeniler kendi içlerinde nasıl konuşuyo ona bakmak lazım
E1: ha ama şöyle bi şey var dediğin gibi hani ermeniler yurtdığında yaşamıyorlar gibi o yüzden
E2: yok ıı ondan bahsetmiyorum
E1: ha
E2: yani kendi içlerindeki konuşmaya bakmak gerekli diye düşünüyorum
E1: anladım ıı ama şimdi ben sana sorsam soruyorum sadece kendini bir şekilde tarif etmen gerekirse ne dersin
E2: .....(anlaşılmadı) zaten çok karmaşık da zaten şey babam yugoslav göçmeni
E1: annem izmirli ama onlarda zamanında giritten göçmüşler
E1: hı hı
E2: yani dedemin babası zamanında ondan sonra ben İsveç doğumluyum izmirde büyüdüm şu an istanbuldayım yani bayağı karışık ben bir şey diyemem ama yani en güzeli türkiyelim demek oluyo yani en güzeli türkiyeliyim oluyo yani
K: nereye ait olduğunu hissetmekle ilgili bir şey yani nereye ait olduğunu hissediyosun
E2: yani izmirli daha hissediyorum kendimi izmirli yani diyorum biri sorduğu zaman
E1: gerçi izmirli için böyle bi şey vardır ben de izmirliyim hani genelde şey derim egeliyim egeliyiz falan deriz
E2: evet
K: ben de egeliyim ben de öyle diyorum

E2: kopya çektin herhalde

E1: sen de kendini ordan mı tarif ediyorsun

K: yani şöyle bir durum var aslından ben marmariste yaşıyo ailem ben de orada büyüdüm orda böyle şeyler hiç konuşulmaz yani öyle söyleyeyim mesela ben buraya gelene kadar daha en yakın arkadaşımın siyasi görüşünden dini inancına kadar hangi partiye oy verdiğini bile bilmiyodum yani öyle şeyler hiç konuşulmazdı çok daha farklı şeyler konuşulurdu buraya gelince ben böyle bi dehşete düştüm yani çok şaşırdım insanlar çok fazla konuşuyorlar kendilerini ifade etmeye çok çok uğraşıyorlar bilmem ben çok da fazla gerek olduğunu düşünmüyorum belki öyle yaşamak insanı biraz daha mutlu ediyö çünkü buradan sürekli bi şeylerin kavgasını yaşıyoruz yani böyle nasıl anlatayım bilemiyorum çok zorlanıyoruz yani

E2: ya evet biz en uca geldik

K: evet

E2:

O var yani öyle bi şey var İstanbul üniversitesi artık en uç nokta gibi bi şey yani artık

K: yani

E1: uç nokta derken nasıl

K: uç nokta derken

E2: siyaset anlamında siyasi düşünceler işte ne bileyim her gün kantinde otururken önünüze bir bildiri geliyo diyelim bir partiden

E1: evet

K: hı hı

E2: yani biz en uç noktasına geldik ben de işte izmirdeyken tamam hangi partiye mı mensup olduğumu arkadaşlarımla ailelerinin biliyodum hangi partiye oy verdiklerini ama mı hiçbiri farklı değildi bi de öyle bi şeyler var yani benim kendi çevremde o yüzden hiçbir çatışma çıkmazdı yani

E1: hı hı

E2: ama burada tam

K: ben de şey vardı benim babam mı zamanın işte aşırı solcularındanmış yani ben bilmiyorum tabi ki görmedim de gençliğinde işte yurtdışında eylemlere falan katılmış falan tabi şimdi geçti artık yaşlı başlı adam bi adamcağız oldu işte dükkanında falan kendi işiyle uğraşıyo ama çok böyle o da zamanında hani burdaki eylemler oluyo protestolar bilmem neler o da çok yapmış ve bana hep anlatırdı böyle mı küçükken yani küçükken dediğim şey ortaokul lise çağlarındayken ve ben hiç anlam veremezdim yani buna ne gerek var falan diye düşünüyodum o zamanlar tamam iyi güzel falan da böyle hani aşırıya kaçmıyor mu çünkü babam da çok uçlarda yani böyle ortasını ben hiç göremedim yani ya hiç umursamazlar

E1: hı hı

K: ya da çok fazla umursarlar buraya gelince biraz onun düşüncelerinin önemini biraz kavramış oldum yani birazcık daha anladım mı mesela yani aslında çok karışık bi şey bana

E1: yok demedim

K: işte bana soruyodun nereliyim dersin

E1: hı hı

K: ben yani türkiyeliyim diyorum ben de

E1: hı hı

K: işte arkadaşım gibi ya ben türküm yani bu bir gerçek bunu ııı şey yapamam yani yadsıyamam gerçekten türküm ha işte benimde babaannem kürt falan dedem bulgar hani böyle şeyler çok var herkeste var çünkü hiçbir zaman saf biri bulamayız yani

E2: evet yani

K: burda yok ama ben kendimi bi türk gibi hissediyorum yani bunu söylerken de başka anlamda söylemiyorum yani bunu anlatmaya çalışıyorum

E1: anlıyorum

K: türkiyede doğdum

E1: hı hı

K: türküm bu şeylerin hepsini gördüm şu dört senede yani göremeyeceğimiz kadar şey gördük okulun da biz çok çalkantılı zamanına denk geldik herhalde ki bizden önce biraz durgunluk varmış sanırım öyle anlatıyorlar hani bu aralar biraz daha yoğun

E1: ben sizden sonra geldim o yüzden bilmiyorum ya ben üç sene oldu bu okula geleli nispeten

E2:.....(anlaşılmadı)

E1:.....(anlaşılmadı)

K: bizden önce biraz durgunluk dönemi gibi bi şey diyolar yani

E2: ya zaten geçen senenin sonu ile bu sene bu kadar yani ben ilk geldiğimde ilk dönem gayet normaldi yani

K: ben birinci sınıftayken de karışıkta biraz ortalık o zaman hatta daha da bi şeydi yani bu hergeleyi falan kapattılar bi kaç defa bilmiyorum yani

E1: yok aslında karışıkta aslında düşününce hani bi kaç tane şey bu gaz bombası patladı.....(anlaşılmadı) buralara geliyordu onun şeyi falan

K: yani ben bunların olmasını ben hiç istemiyorum yani ben derse girerken ne bileyim yukarı çıkarken bir anda böyle bi ciğerlerimi biber gazı dolup işte kendimi böyle pencerelelere attığımı biliyorum ve bunu ben hakketmiyorum ysnı

E2:.....(anlaşılmadı) ben çantamın aranmasını istemiyorum

E1: evet ben de istemiyorum

E2: .....(anlaşılmadı) yani nefret ediyorum ne hakla yani ya afedersin bi gün oraya koyacam terbiyesiz dergiler inat olsun diye açcak onları görecek ne yapacak sadece yüzünü görmek için yani

K: bak ben buna çok karşıyım mesela bu tip şeylere onunda nedenini anlatayım ııı bundan işte bi sene önce falan biliyorsunuz burada ııı işte birisi birisini bi güzel kesti şöyle elini falan

E1:.....(anlaşılmadı)

K: ııı ondan sonra işte o arkadaşın sonradan işte hani ııı kaçmış gitmiş bi şeyler olmuş öyle anlatıyorlar böyle ne olduğu belli değil yaralı var falan

E1: kim kimi kesiyor burda

K: ııı işte sağ görüşlü bir arkadaşımız sol görüşlü

E2: bu geçenlerde olanı mı diyosun

K: yok geçen seneden işte bi sene iki sene herhalde emin değilim

E2: geçen dönemde oldu

K: ııı ondan sonra bu işte eylemi gerçekleştiren şahıs işte okula geliyo falan böyle ııı tabi saldırdılar buna ben de ordaydım işte ııı tam gözümün önünde oldu falan işte kızlar mızlar atladılar ondan sonra o arkadaş hep böyle polis eşliğinde geldi hatta sınavlara geliyordu sadece asansörle falan çıkıp geliyordu böyle derslere ama sürekli kaçıyorlardı şimdi ben mesela

E1: bu yaralıyanın arkadaşı

K: hayır.....(anlaşılmadı)

E1:.....

K: işte yaralananın arkadaşları çok tepki gösterdikleri için ona saldırıyorlar işte sürekli kıyamet kopuyodu işte alkışlar falan böyle bağırıyolardı falan bi şey olmasın diye polislerde diğerini koruyodu ve sınavlara getirip götürdüklerini ben gördüm yani gözümle biliyorum yani ondan sonra ıı herkeste şey olmaya başladı işte bu bıçaklar okula nasıl giriyo bu döner bıçaklarının ne işi var herkes birbirlerini şey yapıyolar işte şöyledir böyledir şimdi bana göre buna karşı bir önlem alınması için kapıya güvenlik koydular tamam hoş bi şey değil evet ben de aranmak istemiyorum sizin gibi çantamın deşilmesini her gün işte o kartı gözlerine sokmayı ben de istemiyorum ama böyle bir talebimiz varsa yani biz güvende olmak istiyosak

E2: .....(anlaşılmadı) e aranmamızın nedeni o değil..... ama aranmasının nedeni o olsa gerçekten bi sorun olmaz da şimdi bahsettiğin şey metal eşya metal eşyalar o var ya geçitte

K: hı hı

E2: ordan geçerken seçebilen ve anlaşılabilen şeyler hatta ıı işte şeyleri de var

K: ama onlar bozuk aslında bence hiç ötmüyolar çünkü

E2: ha bozuk yaptırılabilir ıı ondan sonra en azından elle de tutulabilen bi şeyler var ya metalleri tanıyan şeyler

K: hı hı

E2: onlar da tutulabilir

K: hı hı

E2: zaten metal eşyayı anlarsın ne olduğunu ordan bizim çantamızın aranmasının nedeni

K: afiş falan arıyolar

E2: afiş sadece afiş yani

K: evet haklısın aslında

E2: yoksa metal eşya değil metal eşyayı sokan ben istesem mesela çok rahat sokarım yani güvenlik var gibi duruyo ama var tamam çok sıkı ama yandan fırlattığım zaman şöyle girer sorun değil

K: ya mesela ben kendimi bu şekilde aslında hoş bi şey değil böyle olmasını da istemiyorum yani yanlış anlaşılacak da istemiyorum

E2: o yüzden metal eşya olsa sorun değil

E1: yoo yanlış anlamadım

K: bu benim düşünce tarzıma uygun bir şey değil yani aranmak hiç hoşuma gitmiyo ama böyle bi şey olyosa ve bence bu biraz caydırıcı olabilir diye düşünüyorum çünkü bizim bi talebimiz şeyimiz var biz istemiyoruz böyle şeyler olmasını kendimizi kötü durumda zor durumda hissediyoruz bilmiyoruz bunun.....(anlaşılmadı) olmuş olabilir diye düşünüyorum ben

E1: ama benim düşüncem şey ıı yani dediğini anlıyorum korkunu da anlıyorum güvenlik talebinin de doğru olduğunu düşünüyorum fakat hani o şey diosun ya adam mesela adam polis eşliğinde geliyo sınavlara giriyo falan vesaire

K: hı hı

E1: gerçekten ceza almış mı ondan dolayı diye düşünüyorum yani sonuçta birisini kesmiş ııı

E2: o şekilde sınava gelmesi kötü

E1: şey gibi güvenlik sanki şeyin işine yaradı gibi
K: o tarafın
E1: ha o tarafın işine yaradı belki biraz çünkü ıı yine girebiliyordu şey yani falçatalı vesaire tipler
K: hı hı
E1: şimdi yine girebilecek ya ben çok fazla şey duymadım açıkçası mesela ben bu konuda yanlış düşünebilirim gerçekten çok duymadım .....(anlaşılmadı)
sizinle aynı şeyi kastetmiyorum çünkü sen onu sağ sol kavramları da değişti birazda
K: evet
E1: ama gerçekten .....(anlaşılmadı) görmedim yani
E2: ya çok daha nadir bir şey
E1: ama tipler çok daha rahat bi şekilde geliyordu vesaire
K: evet
E1: ama zaten polis destekli olduğunu da düşünüyorum dolayısıyla çoğu güvenlikçi hikayesinin hani sağ kesimden çok sol kesime şey yaptığını düşünüyorum yani
E2: zaten şimdi .....(anlaşılmadı) ökm yi kapattılar basit bir örnek sağ kesim saldırıyo ökm ye
E1: evet ve ökm kapatılıyo
E2: ökm kapatılıyo ve onların ıı onların klüpleri bile yan binada
E1: evet
E2: ökm nin içinde bile değil öyle bi şey yani
K: ve yani bunlar doğru yani ben bunu inkar edemem bunu görüyorum sürekli ama hani ne bileyim mesela hep şey diyoduk okulda yabancı insanlar var işte dışardan bunlar nasıl giriyorlar falan eee şimdi mesela ben edebiyat öğrencisiyim beni arka kapıdan almıyorlar yani halbuki şeyler birleşik ama buraya kadar getirmişler bence hani ne bileyim ben artık daha huzurluyum böyle sağdan soldan aptal saptal insanların
E1: hı hı
K: en azından girmedini giremediğini hani biliyorum
E1: daha rahat hissediyorum kendimi diyosun
K: ama mantıksal olarak doğru bi şey olmayabilir hani ekip de olmayabilir
E1: hı hı
K: ama sanki biraz bana böyle bi faydası var gibi geldi hani belki amaç farklı niyet farklı daha doğrusu ama hani
E2: peki herhangi bi klupte misin
K: yok değilim
E2: işte herhangi bi klupte olunca aslında yani güvenliğinden ziyade ne kadar zararlı olduğunu biz hiçbir şey yapamıyoruz mesela şu anda ben sinema klubündeyim yani oranın siyasi yapısı beni hiç ilgilendirmiyor onla hiçbi ilgim yok tamamen sanat için ordayım
K: hı hı
E2: ama bi şey yapamıyoruz ama
E1: şey diycem şimdi
E2: çok koştuk aslında
K: evet

E1: koptuk ama hani ben yine oraya getirecem mevzuyu ama bu konuştuğumuz mevzu üzerinden getirecem şimdi hani şeyden çok önemli bi şeyden bahsettin bence hani bir hani bir korkuyu yaşıyorsun

E: evet

K:.....

E1: böyle bi şey var ve sen bunun engellenmesini istiyorsun

K: ..... elimde olmadan

E1: evet

K: çünkü kız erkek diye ayırmıyorlar artık yani o beyfendilik zamanları geçti şimdi ben erkeklerin elinde sandalyelerle kızların üstüne doğru koştuklarını bile gördüm yani o yüzden hani ııı çünkü hani kız erkek ayırımı yok ama şöyle bi şey var güçlü ve güçsüz durumu var hani benim gücüme eşit birisi bana saldırsa bu beni rahatsız etmez çünkü ben de kendimi savunabilen bir insanım ama bir erkek çok daha güçlü ve kızların üstüne böyle sandalyelerle sopalarla falan koştuklarını ben çok gördüm yani ve mesela o gördüğüm insanlar hiç okula ait değiller ben bunu biliyorum yani daha önce görmedim

E1: evet

K: bi daha da hiç görmedim mesela hani en azından böyle yabancıların sanki biraz daha girişi kesildi gibi geldi bana o bakımdan

E1: şey diyecem şimdi senin aslında bunun için bi önerin var güvenlik talebin var dimi hani böyle bi korkuya dair hani napılabilir işte güvenlik bunu sağlayan bi şey bu korkuyu engellemeyi sağlayan bi şey biraz diyosun hani birtakım özgürlükleri kısıtlayabilir böyle bir kaygın da var dimi hani

K: istemiyorum

E1: şeyi kısıtlayabilir diyosun hani niye dayak yiyeyim diyosun hani haklısın da o konu da şey düşündüm ya benim için ermeni arkadaşlarım falan ııı çok büyük bi korku içinde yaşıyorlar yani şu an benim için çok fazla anlam

E1: veremediğim bir korkuydu gerçekten daha önceden pek fazla anlam veremedim niye bu korkuyorlar ne var falan hani kimse tutup birilerini vurmuyordu falan hani hrtan dink in ölümünden sonra bile bu kadar fazla anlam veremedim bu korkuya amma velakin hani bu korkuyu anlamam gerektiğini anladım sadece çünkü gerçekten korkuyordu hani uyumaktan yatmaktan vesaire ve bi çokları bir kiş değil yani bi çokları bu şekilde korkuyodu gitmeyi düşünüyolardı falan filan ııı sizce bu bir problem mi türkiye açısından sizin açınızdan ve hani bunu engellemek için bir şey yapılabilir mi yapılması gerekli mi yoksa hani

K: engellemek için mi

E1: korku real bir korku mu bunu sorayım ilk önce

K: nasıl

E1: korku real yani gerçek bir korku mu

K: aslında şöyle de bi şey var yani hani hiç söylemedik ama biz nasıl aynı toplumun içinde işte görüşlerimiz olsun işte yaşamımız olsun farklı türlere gruplara ayrılıyorsa onlar da ayrılıyorlar kendi içlerinde sanki biraz böyle ermeni milliyetçisi olalım diyaspora dediğimiz hani insanların oluşturduğu toplulukta biraz kendi toplumunu ürküyo gibi geldi bana hani

E1: hı hı

K: daha çok bizim arkadaşlarımız bizden korkmuyorlar bizle birlikte olmakla sağa sola gitmekten hani bi şeyler yapmaktan korkumuyolar ama gerçi biraz onların işte liderleri mi oluyo artık neleri oluyo bilmiyorum biraz da onlar hani çok fazla katı

E1: hı hı

K: görüşlüler bence onlar daha tedirgin ediyorlar böyle yapmasalar belki daha barışık bir toplumda yaşayabiliyo olabiliriz yani

E1: ama bi yandan mesela bakıyorsunuz hrant dink öldürüldü

K: evet

E1: yeni onun öldürülüşü ermeni olmasıyla bağlantılı mıydı sizce öyle sorayım yani saçma bi soru oldu aslında biraz ama yani o anlamda korku real korku olamaz mı

K: hı hı

E2: hem ermeni hem de söylediği laf açısından tabi anlayamadılar o ayrı ama aslında çok güzel bir şey söylemişti fakat yanlış anlaşılması itibariyle de bi de ermeni tabi niye korkmasın korksun yani bu ülkede korkması gerekiyo yani zaten adam sanmıyorum ki korkmadan yatıyordu şey yani bunu göze alarak yapmıştır bi çok şeyi

E1: ama mesela söylediği şey aslında

K: çok güzel bi şey

E1: hı güzel bi şeydi de hani şey diye düşünüyö insan

E2: bizim tarafımızda bi şeydi aslında

E1: niye ermeni milliyetçisi değildi öldürülen hrant dink gibi falan çünkü hrant dink hakkatten değildi yani

K: değildi evet

E2: değildi

E1: hrant dink türkiye cumhuriyeti devletiyle de çatıştıyodu elbette

K: hı hı

E1: soykırım olduğunu söylüyodu adam soykırımdan bahsediyodu ama ..... diyo bu bizi ilgilendiren bi şeydir

K: yani mesela hani birtakım söylentiler de var kendileri de yapmış olabilirler diye hani bilmiyorum aslında o da olabilir hiçbir şey bilmiyoruz yani öyle bir karışıklık içinde yaşıyoruz ki yani kendileri bile bunu yapmış olabilirler

E1: ha soykırımı mı yoksa öldürmeyi mi

K: hayır öldürülmeyi bile

E1: ha anladım

K: böyle bi şey de var yani hani tabi ki insan ilk başta böyle olmadığını işte hani çok net şeyler var birisi bunu yaptı ama arkasında da birileri var işte bunlar bunu yaptırdılar işte söylediği bi söz bi cümle var bu yüzden bu adamı öldürdüler falan falan ama belki de işin içinde başka işler de var yani bunu da bilmiyoruz ki

E2: ya ben okudum o ara işte bi şeyler yani bi çok işte teori vardı neyin ne olduğuyla ilgili

E1: hı hı komplo teorileri diyelim artık

E2: ha işte kürtlerin yaptırdığıyla ilgili

K: hı hı

E2: özellikle bayağı fazla yaptırdığıyla ilgili vardı mı ama yani öldürenlerin arkasına bakıldığında biraz nereyle bağlantılı olduğunu görünce aslında çok da şey olmuyo aslında biraz açıklığa kavuşmuş oluyo

K: ya açıklığa kavuşmuş oluyo

E2: ya şimdi işte bbpartisi işte bu neydi şey hayal

E1: yasin hayal

E2: ha yasin hayal işte onların milliyetçi kişileri olmaları ardından işte ııı bu olay olduktan sonra trabzondaki milliyetçi gençlerin beyaz bere takıp maça gitmeleri falan eee yani bunun

E1: hı hı

E2: böyle bi şey olduğu biraz

E1: böyle bi şey derken hani milliyetçilik

E2: milliyetçiler tarafından yapıldığı daha derini değil ama o taraftan gelen bi şey olduğu konusunda

E1: peki şey bu tip şeylerin engellenilmesi için sizce ne yapılması gerekir yani bi şey yapılması gerekir mi

K: bi şey yapılması gerekir mi

E2: bağlamı aşan bir soru aslında

E1: neyi aşıyo

E2: bizi yani biz buna cevap vermek açısından

E1: anladım

E2: çünkü ne bileyim biraz burda eğitim alınca insan düşünüyö her şeyi

E1: ııı şimdi devletin olanakları ne buna ayırabilecek bütçe ne işte elindeki malzeme ne insan ne işte diploması ne bunları bilmeden işte şunu yapalım diye haybeye konuşmak çok istikrarsız geçersiz bi şey

E1: o zaman devlet üzerinden yapılacak bi şey olduğunu söylüyoruz hani devletin elinde olan insanların elinde olmaya bir şey

E2: ben sana inanıyorum insanlar ne kadar ııı bi şeyleri ne kadar yoluna koymaya çalışsa da herkes kendi evinin önünü süpürse de

E1: hı hı

E2: yine de hadi evimizin önünü süpürelim dendiği sürece baştaki çünkü işte şöyle olur ya üç tane baş var diyelim ve bunların arkaları var

E1: hı hı

E2: işte bu baştakiler evimizin önünü süpürmüyoruz dediği sürece arkadakiler her ne kadar evinin önünü süpürse de bi şey değişmez onun söylendiğine bakılır yani devletin söylediğine bakılır çünkü bu ııı çok ııı sosyal bi sorun elbette ama ııı sosyal sorundan ziyade siyasal bir sorun yani

E1: tabi siyasi bi sorun peki ama eğer ki şöyle ise hani bunu bunu bilmiyorum hakkaten de karışık mevzu dediğiniz gibi yani devlet kaynaklı yapılmışsa bu çünkü devlet dediğin zaman tek bi şeyden bahsedemiyoruz hükümetten veya askeri bunların hepsi birbirinden ayrılıyo

E2: tabi tabi

E1: hani derin devlet diye bi terim var vesaire eğer bu devletten kaynaklanan bir şey ise o zaman hiçbir zaman düzelemiycek anlamına gelmiyor mu

E2: e tabi derin olmadığı sürece ee yani

E1: peki o zaman şöyle sorayım soruyu kendiniz adına tamamen bu şeyi başarmak kocaman bir şeyi başarmak adına söylemiyorum ama ne yapılabilir sen ne yapabilirsin ne kadarını yapabilirsin ne bileyim burada ne yapılabilir bi şey yapma ihtiyacı duyuyor musunuz

E2: yok canım insan bi şey yapma ihtiyacı duyar tabi en fazla yani yapabileceğim bu konuda yanlış düşündüğünü ııı düşündüğüm insanlara ııı aslının ne olduğunu anlatabilmek ve onların ne düşündüğünü anlayıp ona göre bi şeyler söylemek

E1: hı hı

E2: yani yapabileceğim bu ya da işte ne bileyim ıı atıyorum hem psikolog olacam ilerde ıı buna dayalı bi şey oluşturmam seminer oluşturmak mesela ermeni psikolojisi diye

E1: hı hı aslında konuşmaya açmak gibi

E2: hı hı evet tepki toplamak her şey de olur zaten

E1: sen tiyatroyla uğraşıyorsun herhalde

E2: hı orda şey yapabilirim alt metin olarak girebiliriz

E1: hı hı peki sen ne düşünüyorsun bi şey yapılması gerekir mi veya ne yapabilirim ne bileyim hani

K: ya bunu her zaman düşünüyorum yani hani birey olarak o tür şeylerin savaşların işte ne bileyim böyle şeylerin olmasını tabi benim gibi herkes benim de hoşuma gitmiyo insan her zaman oturup düşünüyö yani ne yapılabilir ama yeni yapılabilecek de aslında çok fazla şey var ama ıı bizim belki de yollarımız doğru değil

E1: hı hı

K: yani hani nasıl diyeyim farklı yollarla da çözümler üretebiliriz diye düşünüyorum

E1: mesela

K: yani mesela ıı yani bu mesela şu işte biraz önce hani ıı konuştuğumuz şey cenazede hani ıı dediği gibi ismini unuttum ben

E2: ö.

K: ö nün dediği gibi mesela hani diyo ya hepimiz hrantız hepimiz dinkiz diye bağırıyo ben de onun gibi hani çok da tanıyıp severek söylediğini düşünmüyorum yani belki hani bi takım böyle daha böyle bireysel şeyler yapabiliriz hani toplu olarak insanların bi şey yapmaları çok zor oluyo ve çoğunlukla da engelleniyö hani kendi aramızda belki ufak bi adım yani çok küçük bi adım ama yani şu an koşacak durumda değiliz zaten yani daha böyle ılımlı yaklaşabiliriz mesela bu tür şeylere katılabiliriz en azından böyle bi çalışmaya katılabilir insanlar farklı görüşlerden de olsa yani böyle şeyler de yapılabilir diye düşünüyorum bizim yapabileceğimiz çok fazla bi şey yok açıkçası yani

E2: ama biraz ordan da luk gelmesi gerektiğini düşünüyorum

E1: hı hı

E2: fransa kesiminden diye düşünüyorum

E1. orda sertlik var dimi

E2: yani açıkçası gereksiz bi şey bence o da biz de türküz ama biz de

K: ama onlar burada yaşamıyo çünkü yani çok uzaktalar ve dışardan böyle bakıp konuşmak çok kolay bi şeyler yapmak çok basit geliyor onlara ama biz burda yaşıyoruz yani sokağa çıktığında aslında parise gittiğinde yanında her an ermeni olabilir yani bu senin en yakın arkadaşın da olabilir yani bireysel olarak da konuştuğumda ben arkadaşlarımla onlar çok iyiler yani çok sıcaklar çok ılımlılar çok iyi arkadaşlıklar oluyo

E1: hı hı

K: ama böyle toplu olan şeylerde mutlaka bi kavga kıyamet kopuyo yani bilmiyorum biraz daha okusak belki hani tarihi olsun ne biliyim romanları bile okusak biraz daha anlar hakkında fikir sahibi de olabiliriz ya çünkü bizden çok da farklı insanlar değiller yani böyle savaştı yok bilmem ne

E2: ya onları tanıyan aslında ben tersini de düşünüyorum onları tanıyan bu işi yapan insanlar bile mesela tanısa bi yerde bir şeyin farkına varacak yani bu kadar ama işte

bu ya ben buna da inanıyorum yani dışgüdümlü olan şeylerden dolayı onların yani fransada olanların ve ermenistanda olanların ya bu kışkırtılan ermenilerden dolayı işte üzerine yapılan propogandalardan dolayı bu kadar sinirleniyo bu memleket ya tamam bunu yapamaya asla hakları yok bu şekilde söylemiyorum yanlış anlaşılmasın ama yani e tabi ki de kızıcak çünkü e yani kim ister ki yani kötü bi şey denmesini yani bu kadar

E1: dediğini anladım

E2: çünkü bize yani o yapan işte devletin dışında bize devletin arkasındaki insanların anlatabiliyo muyum yani biz nasıl diyoruz da ermeniler var yanımızda oturunca konuşuyoruz işte ediyoruz falan siz de bizle gelip konuşsanız siz de bizi seveceksiniz ama onlar da gelip bizle konuşmak ihtiyacı duymuyo

E1: hı hı

E2: tıpkı bizim sağcı kesimin onlarla konuşma ihtiyacı duymadığı gibi

E1: ama bak şöyle bi farklılık var yani ıı senin onlarla konuşmanın daha kolay onun seninle konuşması daha zor yan

K: evet bu doğru bence

E1: aslında hani öyle bi şey olsa hani eşit durumda hani

E2: şey olması açısından mı uzak olması açısından mı

E1: uzak olması açısından değil

K: azınlıklar

E1: fransadakileri kastetmiyorum zaten türkiye içinde yaşayanları

E2: hı

E1: azınlık ve gerçekten de hani benim anlamadığım bir korkuyla yaşıyorlar yani benim ermeni olmamaktan dolayı hiçbi zaman o korkuyla yaşamamışım işte bi gün beni vuracaklar beni sürecekle böyle bi şey yok kaygı yok ben de sadece onda o kaygının olduğunu görüyorum ama onu tam olarak hissedemiyorum yani çünkü yaşamamışım dolısıyla onun gibi bana bi şeyler şöyle anlatayım

E2: yok ben ondan bahsetmiyorum zaten korkusu olan burada yaşayanlardan bahsetmiyorum çünkü yani o korkuyu onlara yarattıran sadece bizim bu işi yapan yani onlara karşı bu işi yapan kesim olduğunu düşünmüyorum çünkü onların bize karşı yani nasıl biz onlara karşı işte böyle bi şey yapıyosak bizim de onu yapmamızın sebebi yani onların bize karşı olan çok sert tavrı da var yani ya onlar da o kadar sert olmasa yapmasalar zaten bu insanlar korkmayacak çünkü biz bu kadar sert olmayacak onlara karşı onlardan yani kendi halklarını biraz düşünmeden bi şeyler yapıyorlar çünkü çıkarlar çok malum dünyada

E1: aslında o anlamda da belki de hrant dink onu beceren adamlardan biriydi

E2: evet kesinlikle

E1: o anlamda çok değerli bir insandı

E2: evet ya o yüzden ben fransadan bağışsız düşünemiyorum ermenileri yani sadece türkiyedeki ermeniler olarak asla bakamam yani çünkü onların türkiyedeki ermeni lafını kullanıp kullanmamızın sebebi hem bizim işte sağ kesim hem onların sağ kesimi

E1: hı hı

E2: fransadakiler işte ermenistandaki sağ kesimler ve dünyadaki

E1: peki o zaman ya bunu konuşmak şey yani bu konuşmada alımyıcağım aslında hani şey de değil çalışmanın içinde değil ama ıı şey dedin ya hani ermeni soykırımını olmadığını da düşünüyorum

E2: hı hı

E1: dedin yaa

E2: hı hı

E1: bunu neye dayandırırıyorsun diye bir soru sorsam

E2: bunu işte bi çok şeylerde tartışma programlarında işte ııı izlediğimden ııı işte orda dinlediğim şeylerden çünkü genelde söylenen şeyler konusunda işte bi ermeni savunucu bi de türk savunucuları olduğu zaman işte genelde bizimkiler kanıtla yaklaşırken onlar ııı pek o kadar kanıtla dayandırmadan konuşmaya başlıyorlar

E1: hı hı

E2: böyle bi şey var ee bi de şu da yani benim düşünceme göre şu da var o bi savaştı yani o her şeyden önce bi savaştı yani o insanlar bir yere gönderildiyse bi tehdit oluşturduğu düşünülüyor için gönderilmek zorunda hissetmiştir yani bizim de bi bağımsızlığımız var neticede korumak zorunda olduğumuz ııı ve yani ölsün diye gönderildiklerine inanmıyorum bu savaştı ve savaşıldı biz daha güçlüydük o sıra da belki o ....(anlaşılmadı) daha çok öldürmüşüzdür ama ııı pek çok kaynakta da ııı aslında onların bizden biz bunu yapmadan önce daha çok insan öldürüldüğünü gösteriyo

K: ben de tam olarak böyle düşünüyorum aslında

E2: bu bi savaş yani anlatabildim mi

K: evet bana da sorsalar aynı şeyi söyledim

E2: şey olsa işte hitlerin yaptıkları gibi durduk yere .....(anlaşılmadı) savaşalım diye girmiş olsalar olaya işte ermeniler ölsün desek Yahudiler ölsün gibi o zaman tamam kimse bi şey demez ama bize saldırıldığı zaman biz bağımsızlığımızı korumak için tehdit olarak gördüğümüz şeyi daha önce gayet iyi yaşadığımız bi kesim ingilterenin ve fransanın kıskırtmasından dolayı bize karşı tehdit oluşturduğu için biz tabi ki kendimizi bi şey bi çocuk bile sizi cimciklese siz çekersiniz yani çünkü canınızı acıtır böyle bi şey o yüzden soykırımdan uzak savaşın da şey düşüyo bu

E1: peki pis bi soru daha sorayım o zaman şey orda kastettiğin biz kim

E2: türkiye toplumu o bağımsızlık mücadelesini veren toplum

E1: ama şöyle bi şey var tam bahsettiğin dönem hani türkiyenin daha ortaya çıkmadığı dönem o zaman osmanlı var

E2: hı hı

E1: yani

K: aslında biz kendimizi dahil ediyormuşuz gibi geliyor bana yani çünkü biz osmanlı devleti diye bi devlet vardı ve artık yok

E1: hı hı

K: biz zaten o osmanlı devleti denilen o padişahların geldiği işte bilmem nelerin soyundan gelmiyoruz bence biz kalanlar o zavallı halkın işte torunlarıyız gibi geliyo bana yani ben öyle düşünüyorum çünkü zaten işte bu sultanlar olsun işte bu valide sultanlar bilmem neler hepsi yalancı yani

E2: evet

K: hiç kimse bizden değil onların doğal olarak onların çocukları da hep farklı ırklardan ben bu konuda daha iyi bi

E1: burada biz derken türkleri kastediyorsun

K: evet hı hı yani

E1: daha iyi anlamak için sordum

K: türkler derke hani getirilen kadınlar hep yabancı ve onların çocukları da farklı milletlerden bence biz işte o yüzüne bile bakılmayan işte o ıı kıvrandırılan işte parasızlık içinde sefil bi hayat süren o halkın torunlarıyız gibi hissediyorum ben ne kadar doğru bilemiyorum

E2: ..... olmadığı da çok söylenen bi şey zaten evet biz bunlara dayandırıyoruz ona çekik gözlülere sorduğumuzda biz de savaştık diyolar ama ben sorunu tam anlayamadım orda biz derken neyi kastediyosunuz derken tam olarak neyi öğrenmek istedin

E1: yani tam olarak biz derken neyi kastediyorum onu öğrenmek istiyorum

E2:..... osmanlı ya ermenilerin de osmanlı içinde olduğunu düşünerek söyledin değil mi

E1: evet

E2: şuna bakarım o zaman ben

E1: birlikte şey gibi

E2: anladım

E1: burda yaşayan insanlar olarak

E2:..... en güzel örneği ıı arap toplumu da osmanlının içindeydi

E1: evet

E2: ama ingiltere onlara bağımsızlık ve toprak vereceğini söylediği zaman bu ülkeyi arkasından vurmuş bu ülke de yani osmanlı da buna tedbir almak zorunda biliyor yani bunu bi de milliyetçilik o sırada o kadar yaygın ki..... kime milliyetçiliğini vercem milletini vercem dese arkasından vurulabileek konumda olduğunu bulgaristan da yapmış arnavutluk da yapmış hepsi yapmış

E1: böyle bi pislik yapıcam pislik yapıyorum derken oraları deşmek istiyorum bende de oralar çok karışık mesela şimdi arnavutluk da hani bu ermeni bağımsızlık istediği zaman onun öncesinde arnavutluk bağımsızlık istiyö özellikle bu balkan savaşı öncesinde hani bu adamlar önce şey yapıyorlar özgürlük talep ediyorlar hatta osmanlı da bayağı şey oluyo nedir o reform hareketleri falan

E2: evet evet

E1: amma velakin uygulanmıyor yani bu benim fikrim

E1:..... hani bi yandan dünya da değişiyö birtakım özgürlük ismi özgürlük yani onu da tartışmak gerekir de bu tip şeyler konuşılmaya başlanıyo böyle de bi talep var osmalıda yani özgürleşme ve öyle talepler çıkıyor mesela arnavutluktan da aynı talep çıkıyor şey oluyo hani nedir o öyle bir bildiri vesaire yayınlanıyo fakat uygulanmıyo bunun üzerine amerika daha sert çıkmaya başlıyo bi yandan hani batının da desteği var dediğin gibi ondan sonra hani arkadaki çıkan ayaklanmaları bastırmak için askeri bi üs gönderiliyo iyice bi hani ayaklanma şeyi çıkıyo arnavutluk kopuyo bağımsızlığını koruyo şimdi bizim hikayemiz orda şey ya hani sanki satılmış gibi hissetmek ama bi yandan da arnavutluk için de bunun hani ders kitaplarında okutulur biz bağımsızlık savaşımızı verdik diyo çünkü kazandık şeklinde

E2: ya onu hatta şey yapmıyorum zaten yani bu onların yaptığı yanlış değil ama

E2: hı hı

E1: neticede ıı çünkü oda sizin dimi

E1: hı hı yok sevim hocanın

E2: sevim hocanın gelip telefonunu söküp götürmeye kalksan napıosun der yani bir kere

E1: ha

E2: evet öyle bir şey olur o telefonu üreten kişi mesela gelip o telefonu almaya çalışsa napıyosun der mesela yani ya da hediye eden şunu mesela ben hediye etmiş olayım gelip bunu götürsem niye alıyosun der yani çünkü sevim hoca bunu burada koyuyo böyle bi şey yani biraz ıı çünkü zaten siz

E1: ama niye çalışıyorlar yani

E2: ya işte yaptığı bir şeyi çalışıyor

E1: bu tamam sevim hocanın şeyi çiçeği mesela

E2: tamam ben hediye etmişim yani kendim hediye ettiğim bir şeyi mesela ıı yanlış hatırlamıyorsam pek çok ülkede ıı kendileri giriyolar yani osmanlıya çünkü görüyo refah içinde yaşadıklarını zamanında giriyorlar yani kendi istekleriyle giren çok ülke ve yani osmanlı devletine tabi korku da vardır bunun içinde ama osmanlı da böyle çok kötü davranmıyo insanlara ıı biliyoruz şeyleri işte ne kadar hoşgörülü bi politika izlediklerini biliyoruz yani öyle bi şey

K: şey var bi de ben bi kitap okumuştum osmanlıda harem diye

E2: bi şey daha söyleyebilir miyim pardon

K: hı hı

E2: bi de bu ülke kalmasın mı yani öyle bi şey olur o zaman ya çok ince düşünürsek ıı insanlar şehir olarak bile o zaman beyliklerin kurulduğu dönem bile kendi bağımsızlıklarını ilan etmeye kalkabilirler bu ülke olmasın o zaman herkes tek tek şey olsun tabi ki bi bütünü korumaya çalışacaktır

E1: hı

E2: ve bi güce ihtiyacı var adamların öyle bi şey var

E1: yok anlıyorum yani

E2: hı hı

E1: şeyini anlıyorum

E2: hı hı ermeniler mesela bize yardım etseydi o zaman öyle mi olurdu bi de onu düşünmek lazım bi de biz onlara ne kadar kötü davranıyorduk daha öncesinde onları bilmek lazım

E1: benim çok konuşmamam gerekiyo aslında ama ben de böyle tartışma açılınca ben de konuşuyorum kusura bakmaym şey de ıı bu ilk bin dokuz yüz on dört savaş sırasında işte ıı aslında şey var hani milliyetçilik hortladı herkesin bağımsızlığını vesaire kazanmaya çalıştığı bi dönem falan o zaman kaç işte on dört yaşından sonra bütün herkesi askere alıyorlar

K: hı hı

E2: hı hı

E1: ermenileri de askere alıyorlar yani normalde anlar alınıyo zaten orda bi şeylik yok ama ondan sonrasında hıı osmanlı korkuyo çünkü hani kopup gitmelerinden silahsızlandırmaya başlıyorlar hani askerlik ermenilerin silahlarını alıyorlar önce şeyleri veriyolar amele taburu diye bi şey var onlara veriyolar ondan sonra silahlarını alıyorlar bu adamlarda şey yapmaya başlıyor hani askerdesin silahın yok ortalık kızgın

K: ne yapacaksın

E1: korkuyosun hani bizi öldürecekler diye düşünmeye başlıyo ve kaçmaya başlıyorlar tek tek askerler sonra kaçtıktan sonra da belli yerlerde toplanma ihtiyacı duyuyorlar çünkü hani silahsızsın nereye gitceksin gidecek yerin yok hani eve

dönemiyosun falan hani toplanıyorlar ve baktığın zaman böyle o karşılıklı tedirginlik esnasında inşa edilmiş bi şey görüyorsun

E2: hani osmanlı acaba neden korkuyo o zaman gerçekten ermenilerden mi korkuyo bi şey yapacaklar arkalarından vuracaklar diye

K: yani hiç sanmıyorum

E2: yoksa ingilizlerin ve fransızların ermenileri kışkırtmasından dolayı mı korkuyor

E1: ..... hani milliyetçilik o anlamda

E2: zaten insanlar o zaman milliyetçilik akıllarına gelecek miydi bu diye kışkırtanlar olmasaydı

E1: tabi....

E2: rahat yaşıyorlardı yani o kadar da çok büyük sorunları var mıydı acaba

E1: ya sadece şunu söylemek lazım osmanlı evet hoşgörülü diyebiliriz falan ama osmanlı da hani ütopya değil yani gerçekten orda da şey eşitlik ya da... adaleti gibi bi şey çok yok yani o yüzden de birtakım talepler geliyor osmanlıya çünkü eşitlik dünya şeyleri kurulmaya başlıyo kavram olarak da kurulmaya başlıyo o yüzden talepler çıkmaya başlıyo ama bu taleplere osmanlı karşılık veremiyoy yani

E2: bi de o talepler çok eşitlikçi cinsinden değil

E1: tabi tabi olmaya da bilir

E2: en sonunda almaya kalkıştılar her yeri ordan belli oluyor

E1: ama işte dediğimiz şey de karşılık bi tedirginlik vesaire ıı dolasıyla hani hiç bi şey kanımca tek taraflı hiç bi yerden bakmamak gerekiyor

E2: tabi ki tabi ki

E1: evet

E2: kesinlikle kesinlikle

E1: sen bi şey diyecektin

E2: evet

E1: biz seni kestik pardon

K: aslında böyle çok aralarda kaldı ama

E1: yok önemli değil

K: alakasız olacak da bi kitap okumuştum şu son zamanlarda osmanlıda harem diye orda işte şeyi anlatıyordu ıı bu işte osmanlıda hani ıı kötü davranışlarla ilgili ıı yabancı yazarlar işte zamanın nasıl diyeyim işte böyle öne çıkmış asilzadelerin işte ziyaretlerde bulunuyorlar ve şeyi görüyorlar hatta ıı notlar düşüyorlar falan belgeleriyle işte hala korunduğuna dair kitapta öyle de bi güvence veriyoy yani osmanlıda işte ..... ne kadar iyi davrandıklarını gördüklerinde dehşete düşüyorlar hani onlar çok daha fazla kötü davranıyo mesela cariyeleri padişahlar eş olarak kendilerine alıyolar ve onlar cariyelere hani böyle sadece çamaşır bulaşık bilmem ne yıkatmak için

E1: hı hı

K: kullanıyolarmış ve gerçekten bunlar çok böyle işte şaşılacak işte ıı saygıya değer bi şey olarak böyle notlar düşmüşler yani

E1: tabi onlardaki hayata bakışı farklı yani

K: ben şeye örnek vermek için hani kötü davranmıyolar falan böyle hani çok iyi davranıyolar aslında çünkü kendileri de o soylardan geliyolar aşağı yukarı yabancılara hiç kötü davranmıyolar

E2: yani şeyi biraz da düşünmek lazım bu dünyada milliyetçilik akımı olmasaydı o zaman nasıl olurdu biraz da onu düşünmek lazım yani o zaman gerçekten ıı bu kadar da

K: ama her yerde

E2: bu kadar çünkü yani insanlar şey olup yani bu kadar çok milliyetli ulusa

E1: hı hı

E2: en kötü olabilecek bi akım gelmiş yani

E1: evet yani

E2: ulus da yani ne yapsın yani

E1: o ulus

E2: yani

K: ben evimde üç tane arnavutla birlikte yaşıyorum

E1: hı hı

K: hakkatten arnavutlar ama yani çünkü

E1: okumaya gelmişler

K: okumaya gelmişler burada öğrenmişler türkçeyi falan ıı inanılmaz derecede milliyetçiler yani

E2: evet

K: ben hayatımda hiç böyle bi şey görmedim

E2: arnavutlar ve tatarlar yurttan kalıyodum çok farklı

K: en ufak bi şey bile yani ıı o kadar önemli ki onlar için yani ben de eğer öyle olsaydım yani o derecede

E1: hı hı

K: böyle bi inanca sahip olsaydım yani kesinlikle bi şey olurdu yani kavga bi şey çıkardı yani ben daha çok ılımlı olduğum için herhalde o yüzden anlaşabiliyoruz bilmiyorum yani o zamanlardan kalma şeyler mesela sürekli bunu dile getiriyolar işte şöyleydi böyleydi işte türkler şöyleydi türkler böyle

E1: ne diyorlar mesela

K: yani daha çok kendi ıı tarihlerini anlatıyolar mesela kosavayla olan işte bu mesela kosavaların da ıı mesela türk milliyetçiliğinin genelini işte kürtleri nasıl görüyosa böyle işte aşağıda tabaka aşağı millet olarak görüyolar mesela kosavalılar arkadaşları falan var yüzlerinde söylemiyorlar çok iyiler falan gittikten sonra hani konuşmalarıyla dalga geçiyolar falan bi de onlar türkçeye yakın bi dille konuşuyolar arnavutça mantığıyla türkçe konuşuyolar mı işte onları falan dalga geçiyolar falan işte anlatıyolar bu ıı savaş zamanını falan nasıl olduğunu hani ıı dikdatör diyolar işte bu sevmiyolar o yönetimi ve ıı şey komünizme de tamamen karşılar zaten nefret ediyolar ıı işte..... domates aldıkları günden işte aferdersin işte bu lağım çukurlarını şeyleri falan anlatıyolar ve ıı şeyi de çok saçma buluyolar yani solculuktur bilmem de işte bu şeyleri çok gereksiz ve de anlaşılmaz buluyolar ve şey diyolar işte siz öyle bi yönetime geçerseniz görürsünüz nasıl olduğunu diyolar ben de şey diyorum yani acaba siz de doğru bi uygulama yapılmış mı yani belki de farklıdır yani çarpıtılmıştır olamaz mı falan hani diye söylediğimde de onlar şey diyolar hani ıı ne olursa olsun hiç ne olduğu önemli değil tamamen işte diğer tarafa geçmiş durumdalar ve sürekli bi işte aşağılama hani ne bileyim yemekleri olsun işte

E2: türklerin mi

K: evet

E2: evet bu çok vardı tatarlı arkadaşlarda da
K: işte anlamıyorum yani
E2: en basitinden ekmeği çok şey yapıyorlar bu ne biçim ekmek işte böyle ekmek mi olur
K: tabi tabi
E2: bizim orda bi ekmek var işte bi hafta yersin
K: aynen
E2: ben tek başıma bi hafta da yerim ya dedim getirin şu ekmeği de bi yiyelim yani sonra gitti geldi çavdar ekmeği getirdi ya dedim bu türkiyede var ee ben görmedim ee sen görmeyince yok mu oluyo yani bu var yani burada o kadar o kadar ufak şeylerle uğraşıyorlar
E1: niye ihtiyaç duyuyorlar buna
E2: efendim
E1: niye ihtiyaç duyuyorlar sizce buna benim de .....arkadaşlarım vardı yok en gerçeği bizim ordadır falan
K: niye ihtiyaç duyuyorlar
E2: evet bizim mantı güzel değilmiş büyük yapılmış falan bir sürü şey
K: ya bence şundan dolayı ihtiyaç duyuyorlar ıı çünkü ülkeleri gerçekten kötü bi durumda ve buraya gelmek zorunda kalmışlar ıı burada okumak yani mecburiyetten buraya gelmek onlara çok koyuyo bence
E2: özlem duyuyorlar ya da çok böyle kendileri büyütüyorlar
K: mesela şey diyorlar sizin erkekler ben kızlarla yaşadığım için sizin erkekleriniz şöyle işte çok kötüler bilmem ne ama mesela hayallerinde hep bi türk erkeğiyle evlenip burada yaşamak var
E1:.....(anlaşılmadı)
K: diyorum ki evet neden böyle düşünüyorsun işte hani duygusu çok yüksek böyle ıı işte zengin hani iyi bi işi olan okumuş falan böyle bi türk erkeğiyle ıı hayatlarını birleştirip

Transkript-2

E1: öncelikle nerelisiniz nerden geldiniz İstanbullu musunuz.

K1: İstanbulluyum

E1: İstanbul ne nerde?

K1: Göztepe

E1: Göztepe

K1: çok karşılaşıyoruz zaten vapurda

E1: karşısı güzel yaşamak içinde güzel

E2: evet çok güzel

K1: zaten karşısı yaşamak için

E1: çok güzel

K1: burası çalışmak için hani böyle sanki iş hayatı burada orda yaşamak için

E1: ben şey de otu taksimde oturuyorum şimdi yani gerçekten rezalet ya hani neyse aman boşver (gülüşmeler)

E1: siz nerelisiniz?

K2: bende İstanbulluyum İstanbulda doğdum büyüdüm ama şey pendikte oturuyorum

E1: pendikte mi oturuyosun

K2: hı hı

E1: ben on sekiz sene pendikte oturdum

K2: aaaaaaa

E1: evet

(gülüşmeler)

K2: inanmıyorum

E1: İstanbul demezdik oraya İstanbul dıt dıt

K2: istanbulun sayfiye yeriymiş zamanında şimdi yerleşim yeri oldu

E1: evet biraz zaten varoşlara da falanda yakın

K2: varoşlarda var tabi

E1: bi zamanlar öyle değildi gerçi denize falanda girerdik neyse

E1: ama şimdi güzel değil orası gördüm şimdi denizi menizi kapatmışlar

E1: neresinde oturuyosun

K2: hemen şey

E1: şeyde mi ya

K2: ilkokulu biliyomusun

E1: beton kemal vardı

E1: evet Pendik merkezi ilkokulunda okudum ben

K2: bende

E1: valla
(gülüşmeler)
K1: yıllıklardaki gibi
K2: şey gibi ağaçlıklı bi alan var hemen o sokak
E1. evet güzel orası çok güzel bi mekan yalnız eskiden çok güzeldi çünkü direk denizdi orası
K2. evet
E1: oraya yürüyüşe falan giderler
K2: evet benimde gitmem gerekiyo artık
E1: ha artık öyle demi
E1: siz
K3: bende İstanbulluyum bakır köyde oturuyorum
E1: hı
K3: ama aslen kütük vanda
E1: vanda
K3: evet
E1: peki şey vanda olduğu için soruyorum ermeni bi şeyiniz
K3: yok ermeni yok şeyde yok kürt de yok hani van olduğu için çok fazla şey olmuş göç olmuş o yüzden çok karışık yapısı gerçekten çok karışık
E1: evet
K3: ve hani çoğunluk kürt asıllı vanda oturanların (anlaşılmıyor) ama hani belirtiyorum yinede sorulduğu zaman
E1: yok ondan sormadım hani van yöresi olduğu için
E1: sen
E2. ben ankarada doğdum ben altı yaşında galiba evet altı yaşında istanbula geldim ben Ankara çocuğuyum Ankaralı olmak güzeldir
E1: ankarayı severim ben ya
E2:sonra ya Ankara şöyle hani benim büyüdüğüm çevre çok temiz bi çevreydi yani şöyle mesala ben istanbula geldiğimde şeyi bilirim ben İstanbullu çocukların bilmediği şey bildiği küfürleri bilmezdim ya öyle şey yani gerçekten temiz bi yerdi o yüzden güzeldi
K2: (gülüşmeler) niye karaladın istanbulu
E2: yok biliyodum ben geldim hepinizin ağzında küfürler müfürler ben bilmiyodum sizden öğrendim ya sonra işte
E1: yalan
E2: hala da bilmem ya şey işte ben Elbistanlıyım Elbistanlılar Maraşlıyım demezler
K2: şimdi kökeni söylüyomuyuz
E1: ben kökeni demedim ama nasıl tarif ederseniz
E2. hayır köken şey ben ben aleviyim şey ama türk kökenliyim ını onun dışında başka yok
E1. bende egeliyim heralde bilmiyorum hani
E1: peki hrant dink yani ismini daha önce duymuşmuydunuz hani öldürülmeden önce
K1: dumamıştım
K3: duymamıştık
K2: duymamıştım
E2: ben duymuştum yine yani şeyden bu ermeni ı işte şeyinden olaylarından falan destek vermişti yine şey olmuştu yine aynı olaydan yine yani küçükte olsa şey

olmuştu şeyler gelmişti adama tehditler gelmişti Orhan pamukla birlikte o da çok şey olmuştu tabi ki yani öyle hatırlıyorum biraz

E1: peki öldürüldüğünü ıı ilk duyduğunuz zaman ne düşündünüz veya hissettiniz bişey bişey hissettiyseniz ne hissttiniz bi psikolog sorusu (gülüşmeler)

K1: yani hani bi garip oldu yani bi huzursuzluk oldu şöyle huzursuzluk oldu belki biraz bencilce olucak ama gene bi huzursuzluk olucak zaten bi şeyler var gene bi şeyler çıkıcak niye bi türlü durulmuyo gibisinden bi huzursuzluk oldu bence sonra bu olayı yapan 17 yaşındaki çocuk olayın ben öbür tarafa değilde ben daha çok o çocuk o çocuğa yaptırılmasını veya gençliği işte bu yöne çok çabuk kayabilmesi işte trabzonun bilmemnesi açısından ben ona takıldım yani en çok açıkçası

E1: yani takıldığın şey ne tam olarak hani on yedi yaşında olması mı o kadar genç olması mı

K1: çocukları bu işe kolay alet edebiliyolar çünkü çocukları başka yöne kaydıracak ortam yok devlet bunu sağlamıyo başta en başta söylediğim gibi yani çocuklar sosyal aktiviteye kaydırılmıyo okul dışarı gidiyolar internet kafeye gidiyolar orda her türlü (anlaşılmıyo) uyuşturucu çok kolay uyuşturucuya bağlanıyolar

E1: bu arada bu şiddet işini şey yapmıştınız ya bunun için şeylere de bakabilirsiniz bilgisayar oyunlarına

E2: evet evet acayip bi şey var

K1: küçük kuzenim oynuyo yedi yaşında hırsız rolünde ve hırsızı öyle bir güçlendiriyö ki polisi öldürüyo insanları öldürüyo (anlaşılmıyo)

E2. evet evet bende gıcık oluyorum şeyde var yani bu oyunlarda mesela çok sevimli bi oyun mesela hepimiz biliriz maryo falan filan ya maryonun hiç bi şeyi yok diyoruz içimizden hiç bi şiddet yok diyoruz falan filan ama maryo için bile maryo da olsa bi oyunu şey yapamamayan çocuk başaramayan çocuk sinirleniyo ya oraya buraya vurmaya başlıyo

E1: hımm heryere vuruyo

E2: yani o da bişey bence oyunun her türlüşü yani böyle şey yapıyo insanı bi yarışa sokuyo hani bilmiyorum neyi kendine kanıtlamaya çalışıyo acaba

E1: işte kauntır diye bi oyun var

K1: evet

K2. evet

K3: evet

(gülüşmeler)

E1: oynuyomusunuz

K2: yok oynamıyorum

K1: oynamıyorum

(gülüşmeler) (anlaşılmıyo)

E1: ya bende oynuyorum yani de hani evet yani bi de hani giriyosun içine bi şekilde yaptığın şey

K2: bi kere bağlıyo seni

E1: evet

K2: şöyle bağlıyo mesela benim kardeşim oynuyo mesela on sekiz yaşında o da ıı ben hani dedim nasıl bu kadar zaman kaybedebiliyosun bu oyunun başında

E1: hı hı

K2: abla gel dedi senle oynayalım dedi geç sen içerden oyna bende buradan oynıycam tamam dedim geçtim hiç bi şey bilmiyorum boşa salladım kafadan vurdum ben şimdi bunu

(gülüşmeler)

K2: bu sefer evin ustası oldum ablam kafasından vuruyo falan ama her seferinde böyle denk geldi ama yapçam bişey yok bilmiyorum böyle perişan bi yeteneğim var (gülüşmeler) bitek orda oynadım

E1: vay vay ogünden beri

K2: ama gerçekten 11 beş dakika diye oturdum yarım saate yakın hani yarım saat

E1: az bile bence

K2: evet hani kalktım işim var diye kalktım belki daha da devam ederdik hani devam ettiriyo bi sürükleyiciliği var hani nasıl diyim bitmiyo yani ne değişik bi heyecan yaşıtıyo

K3: farklı bi şey hani vurdum vurucam hani ona gerçekten hani şey yapıyosun oyunla bütünleşiyosun

E2: yapay denetim gibi

K3: kim biz hani artık on sekizi geçtik yirmi olduk yirmi iki olduk ama yani hani hala biz bu oyunu ken oyunun içinde gibi hissedebiliyosak benim kardeşim oynuyo on on iki yaşında yani hani o çocuğun onu kaptırması çok doğal ve yani kaptırıyolar da yani şiddete sürükleyen çocukları çok şey var en basitinden mesela takımlar biz beşiktaşlıyız mesela ailece kerdeşimde biraz fazla oldu galiba bilmiyorum yani mesela bi çarşı tutturdu yani tamam bende çok koyu taraftarlığa ama

E1: çok tehlikeli

K3: yani bende şey yapıyorun tezahürat etmeyi bende seviyorum ama şimdi fotoğraflarını indiriyö mesela bilgisayardan sözlerini okuyorum

E2: çok da güzel sözleri var

K3: bazı sözleri çok kötü mesela işte biz çarşıyız kafa keseriz ot çekeriz şunu yaparız bunu yaparız eee şimdi yani

E1: evet

K3: kardeşimi alıp karşıma konuştuğum zaman önce tepki gösterdi sonra açıklayınca hakketen mantıklı buldu yani bunu alıştırıyolar yani ot çekeriz yani bunu söylemek çok basite indirildi kafa uçururuz işte şöyle yaparız biz böyle asarız keseriz yani bunu bide yücelti yücelti var ben asarım keserim yani insanlar böylece şiddetin yüce bi şey olarak görüyolar

E1: hatta şey oluyo bence hani normalleştirmiş oluyo çünkü bi şey söylediğin zaman atıyorum hani kafadan vurdumu mesela dedin ya sen mesela hani şimdi onu düşünüyosun hani gerçekten hani ben birisini kafadan vurmuş olsam dimi onu söylemek çok çok problem çok ağır bişeyi var onun hani

E2: utanılacak bişey ama yani

E1: evet o söz senin ağzından çıkmaz saklamaya çalışırsın falan ama işte oyunda o oluyo evet onu normalleştiriyo yani vurmayı kafadan vurmayı göğüsten vurmayı yani aynı şekilde hani o sloganlarda falan da öyle yani onu söyledikçe sana daha normal gelmeye başlıyo hani yapmak da aynı şekilde yani onun için söylemek gerekiyo bişeyi yapmak için yani söylediğin zaman çok daha rahat yaparsın

K1: bi de yani enerjilerini tütetçek yer bulamayınca takımına bağlanıyo ya da bitane Polat alemdar çıkıyo ona bağlanıyo bana çok normal gelmeye başladı artık çünkü enerji tütetçek yer yok enerji çok var çok tütetçek

K2:çok

E1: çok var

K1: evet veya mesela ne biliyim basket oynayabilir ve orda enerjisini tüket tüketebilir ama nerde oynayacak pota kırılıyo parklarda pota kırılıyo veya yer bulamıyo

K2: bi arkadaşıyla oynaması gerekicek bişekilde

K1: herkes güvenipte bişey yapamıyo ki

E1: hı hı

K1: enerji tüketilmiyo napıyo bu böyle kalıyo ve bu on yedi yaşındaki çocuğu bi şekilde belki küçüklükten beri empoze ediyolar ailesi de durumu kötüyümüş arka çıkarlar diye

K2: hı

E1: bi yandan da maddi bir şey

K2: bide şöyle bir durum var mesela bilgisayar özellikle her an elinin altında ee basket oynamak için dışarı işte hava yok bilmemne yok arkadaş herkes uygun mu ama bilgisayar öyle değil bilgisayar çoğu insana uygun uygun olmasa bile muhakkak ki vardır arkadaşları gine takılan onun gibi yani her an elinin altında gece

E1: hiç yani kamusal alan artık şeyde değil sokak da değil hani dışarı çıktığın zaman arkadaşlarıyla buluşmaya hani bi garip hissediyosun kendini internetteler mi acaba hani öyle bişey vardır ya yani bilmiyorum bende vardı küçükken falan evde otururken sıkılıyoduk hani millet dışarıda falan bişeyler kaçırıyorum ben falan hani dışarı çıkarsın yani şimdi tam tersi evde bilgisayar başına geçmekle mümkün oluyo

K1: biz bi tane karar aldık

E2: emeseni bıraktık

K1. emeseni bıraktık

E1: bıraktığımızı

E2: evet

K1: ve ciddi bi ekilde açmıyoruz

E2: ve emeseni aslında bize şey yapmam eee hani hani o bağlayan şey o o şeymiş hani bişeyler var hani orda bi muabbet dönüyo bişeyler kaçırıyorum ben sanki gidip hani bende bişyler girmeliyim bende oraya bişeyler yazmalıyım gibi bi şeyler hani insanda

K3: bi bağımlılık

E2: evet evet

K3: ben bende onu fark ettim bi ara bilgisayara takılıyodum ve hani bilgisayarı mesela hani bi ara boş kaldığımda hayatımda tek şey şu sürekli emesene oturuyorum açıyorum ve hani kesinlikle bi amacım yok bişey düşünerek yapmıyorum artık bi alışkanlık olmuş ve bi bağ yani bağımlı olduğumu fark ettim

E1: evet

K3: o günden sonra bilgisayarı alıp odamdan dışarı attım ki hani bi süre kendimi ayırdım bağ bağımlılık ya bağımlıymışız başka türlü açıklayamıyorum ben bunu kesinlikle bu kelime yani ve sonra işte tekrar başladım ondan sonra daha aralıklı giriyorum yani biraz da onu kontrol altına aldım yoksa kontrol dışı yani gerçekten öyleydi ve de dediğim gibi yirmi iki yaşındayız ya da yirmi yaşındayız hani insanlar bu ya işte otuz yaşlarına geliyolar hala çok yüzüzler yani ben mesela işte konuya dönmek gerekirse ben şiddet olarak insanlar özellikle de gençler çok bilinçsizce bi

şeylere bağlanıyolar yani ıı çok yakınım mesela tanıdığım bi arkadaşım var ıı işte genç bi çocuk bizim yaşıt yaşlarımızda ıı çok fazla derecede işte türklüğe karşı bi bağımlılığı var yani hepimiz türküz hepimiz türkleri türkiyeyi koruruz yani hani burası bizim yaşadığımız memleket ama yani öyle bi şey öyle bi ülkede öyle bi ortam yaratıyolar ki ya ben hatta işte cinayeti duyduğum zaman şunu söyledim gene türkiyeyi karıştırmak istiyolar yani benim tek düşündüğüm şeydi ben çoğu şeyin artık yani birazcıkta artık paronoyak oldum zannedersen bu konuda türkiyeyi karıştırmak adına olduğunu düşünüyorum çoğu şeyin

E1: peki

K3: ve on yedi yaşında olmasını bırak yirmi yaşında otuz yaşında bile böyle insanlar çok rahat bulurlar yani o bahsettiğim arkadaşım çok yani çok eee çok ateşli yani ben ben diyo türküm diyo şöyledir şunlar böyledir bunlar böyledir sen böyle bi ayırıma nasıl girersin diye soruyosun yani ben mesela bi ben çok fazla bu konulara girmem çok fazla dediğim gibi yoğunlaştığım konular değil ama az çok bilgim fikrim var onla bu konuları paylaştığım zaman mesela dedim ki ya hani gaza gelme yani insanları gaza getirmek istiyolar ve sen buna geliyosun yani asıl amaçlarına ulaştırıyosun senin yaptığın aslında şu an onları amacına ulaştırıyosun sen ya amaçlarını yapıyosun dediğim zaman önce bi ne alaka dedi ama hani biraz ben konuyu açınca hak verdi gerçekten öyle ben hiç öyle düşünmemiştim dedi yani hep bilinçsizce bi yaklaşım var çocuklarda büyüklerde ve tamam türklüğe bile bilinçsiz bi yaklaşım var hepimiz türkiyeyi korumak istiyoruz hepimiz yani türkiye karışsın istemiyoruz herhangi bir şey olsun istemiyoruz insanlarımızı bi şey olsun istemiyoruz ama işte herkes bir şeylere ıı tam anlamıyla bakamıyo ve sadece bi yönünden bakıyo ve ona direk bağlanıyo

E1: hıhı

K3: yani ee tabii ki bunu bende temelinde yani insanların uğraşacak şeyleri yok hiç bişeyleri yok yani benim dahi yok ben ben kendimi de görüyorum benim dahi yok yani bi okul olmasa yanmıştık biz ha ha ben yani şahsen yanmıştım yapıcak hiç bişeyim yok yapmıyorum kimse yapmıyo

E1: peki şey ıı uğraşacak bişeyin olsa yani nasıl esk o o bağlantıyı anlamadım hani

K3: yani insanların uğraşacak bişeyleri olsa ee nasıl diyim farklı bişeye körü körü dışında mesela boşluktan bişey işte herhangi bişey takımı en basitinden körü körüne bağliyolar ve ıı takım onların hayatı oluyo yani veya işte bilmem ne kavgası onların hayatı oluyo o kavga bu kavga şu kavga bu tartışma insanların hayatı oluyo insanlar kendi hayatlarının farkında değiller

E1: hı hı

K3: bunları yani kendi hayatlarını keşfetmek için insanlara fırsat verilmiyo imkan verilmiyo biz kendimizde yirmi yaşına gelince ancak tanıyabiliyoruz belki tanıyamıyoruz hala kişlik karmaşasındayım ben yani hani söylemiyim böylemiyim şu mudur bu mudur neden hoşlanıyorum hani bunlar için çok geç insanlar insanlara imkan tanıyamıyolar ama işte yani körü körüne okula git gel değil yani eğitim sisteminde belli değişiklikler olmalı insanların hayatları keşfedil keşfetmesine izin verilmeli

E1: hı hı

K1: mesela müzük kursu fotoğrafçılık başka insanlarla tanışabilir onların deneyimlerini paşla paylaşabilir fotoğraf çekerek görmediği bi şeyi bi kelebeğin güzelliğini görebilir bi çiçeğin güzelliğini görebilir

K2: farklı açıdan bakmayı öğrenebilir

K1: dünyada başka şeylerin olduğunu görebilir ama işte bi kursa gittiğin zaman para veriyosun ve hangi birini yani ben verdim sen verdin durumu iyi olmayan napıcak veremiycek veremiyo sonra sahip çıkan dernekler ve ocaklar ver onlar ona sahip çıkınca onlarda oraya kayıolar illaki

E2: ya ben şey olunca mesela olayı ilk duyunca mesela onu söylüyim siz bireysel almışsınız hani bireysel açıdan bakmışsınız bi insan nasıl öyle böyle bi şey yapabilir ben

E2: evet bende hani şeyi düşündüm hani bunu ilk duyunca ıı direk toplumsal şeyini düşündüm hani nolucak sonra hemen direk dedim büyük bi bunalım geliyo hani insanlar direk büyük şeylere giricekler polemiklere tartışmalara giricekler işte şeyler ne biliyim hani öyle tartışmalar falan filan çıkıcak saçma saçma hani gibi şeyler düşündüm ilk anlamda sonra hani han kimin yaptırabilceğini düşündüm tabii ki yani direk aklıma ne kim geldi hani işte kim olabilir milliyetçiler ama benim ben onlara milliyetçi demek istemiyorum çünkü onlar milliyetçi olmak şeydir milliyetçi diyince benim aklıma şey gelir hani atatürkün ilkelerinden işte milliyetçilik güzel bişey ha milliyetini korumak sevmek güzel bişey ha bende milliyetçi olmak istiyorum ama o adamlar kendilerini milletçi dedikleri için ben kendime milliyetçi demek istemiyorum

E1: hııı

E2: yani o adamlar resmen yani o milliyetçi kavramının gelmişler üstüne oturmuşlar ya o adamlar diyorum belki hani kötü bişey sınırlı şeyler söylüyorum ama hani ya şey yani o kavramın üstüne oturmuşlar ve be ben milliyetçiyim diyemiyorum yani ve bu yüzden mesela ben onlarınkine şey diyorum gereksiz milliyetçilik diyorum ya da ııı nasıl desem ya yerinde olmayan milliyetçilik yani böyle bi hani ülke hassasiyetiyle hani biz ülkemizi koruyoruz diye ya yaptığı işleri mesela yaptığı kötü şeyleri bile ülkemizi koruyoruz diye şapıolar meşrulaştırıyolar yani tamam hadi o adam ceza alıcak ama ülke şaptı yani ülkenin büyük bi kısmı hani milliyetçiler şey dedi oh iyi yaptılar işte hrant dink vuruldu iyi bu budu işte bu olması gerekiyodu

K3: asıl milliyetçilik hani ülkede ülkeyi korumak ülkedeki huzuru korumak aslında yani asıl milliyetçilik bu

E1: hah bunu sorucaktım bende tam bunu yani korumaktan neyi kastediyosunuz

E2: ya

E1: yani çünkü hani korumak şey gerektiriyo ya hani demek ki hani bir tehdit var

K3: huzuru korumak

E1: evet

K3: yani dinginliği korumak yani ülkeyi karıştırmak milliyetçilik olabilir mi yani hani ee şimdi bunu planlayan insan az çok bilir ki yani hani böyle bişey oldu mu ülke karışır yani karıştı da nitekim yani hani o öylemi oldu niye oldu şudur budur ya az çok bi kaos ortamı yaşanıyo ee orda ee Ermeniler öldürülmesin veya işte insanlar öldürülmesin gibi eylem yapıldı ona karşılıktta işte biz ermeni değiliz biz türküz diye karşılık bi eylem yapıldı yani bi şekilde bi kaos ortamı gene yaratıldı

K1: herşeyi uçlarda yaşıyoruz

E1: çok

K1: ama ben biz ermeniyiz de uça bişey yapıyo öbürküsü de hayır öyle bişey yok deyip beyaz bere takıyo yani her şeyi uçlarda yaşıanıyo

E1: peki neden sence her şeyi uçta hani hepimiz ermeniyiz hepimiz hrant dinkiz mi demek

K1: benim aklıma şey geliyo şimdi bizim yetiştiğimiz nesil seksenlerin veya yetmişlerin altmışların anne babaların yerleştiği nesil o dönemde yaşananlar zorluklar sıkıntılarla büyümüş nesil bizi yetiştiriyö ve onları yaşamamızı istemiyö düşünmemizi de istemiyö sadece düşünme bak paran da var hayatları okuluna git gel git gel bunlar böyle bi nesil var geri kalanlar da bunu di demeyen veya bunları çeken bazı dernekler bilmem neler şunlar bunlar onlarda uçlara kayıyolar diğerleri şöyle bi seviyede

E2: gençlik

K1: düşün

E1: şey diyo hani hepimiz hrant dinkiz hepimiz ermeniyiz söyleminin sence neye oturyo söylem yani usta bişey dedin ya yani aslında biraz marjinal bişey oldu hani

K1. evet mesela orda hepimiz hrant dinkiz demek yeterli olabilirdi

E1: haa

K1: niye

E1: peki orda seni rahatsız eden ne

K1: niye şimdi çünkü ülke karıştı yani ülke karışmışken laf sokmanın anlamı yok gibi geldi bana yani tabii ki hepimiz ermeniyizde ruhumuzda yani hepimiz bunlarız ama böyle bi karışıklık varken niye bu söyleniyö tamam öbür uç bi şey yapıyı ozaman buna karşılık sende bi şey yapmak zorundasın gibi şey geliyo bana hepimiz hrant dinkiz diyebilirdik yeterliydi

E1: şu yüzden açmak istiyorum o noktayı yani hani ıı niçin beni rahatsız ettin hani hepimiz ermeniyiz demek hani benim türklüğümü red ettim anlamına mı geliyo bu bağlamda

K1: hayır zaman o zaman olmasa denir

E1: hı hı

K1: ama o zamanda denilmiyecek şeydi bence

E1: işte hı hı

K1: ama başka zaman denebilir o olay olmasaydı gene bi yürüyüş olsaydıbişey olsaydı hepimiz ermeniyiz denirdi ama o zaman denmesi bence

K2: vermek için denilmiş bişey mi yani

E2: bence ama bu havayıda şey yarattı yani yine o milliyetçi ee hani

K1: e tabii ki

E2: hava yarattı yani öyle bişeye saktular ki hani sanki o şeyi sloganı kullanınca sanki biz türk değiliz yani hani bunu kullananlar vatan haini işte bu şey ya öyle bi hava oluşturuldu halbuki hiç de öyle bişey değil ben mesela humanistim mesela öyle çıkarım ortaya ben humanistim bütün insanları seviyorum bütün işte ırkları seviyorum ben ermeniyinde gerkirse ya haksızlığa uğrayan kimse mesela bir ermeniyse ermeniyim yada haksızlığa uğrayan bi işte afrikalıysa ben bi afrikalıyım yani böylede düşünülebilir ya ben şey diyorum hani hepimiz ermeniyiz hepimiz hrant dinkiz içinde farklı şeyler var dinamikler var mesela birisi şey olarak görür hani bu kaçınıcı altmış ikinci galiba öldürülen gazteci yani mesela kimisi öyle almak isteyebilir yani hani bu ülkede kaç tane işte işe yayan gazteci öldürüldü ya da konuşan doğru konuşan gazeteci öldürüldü kimiside böyle almak isteyebilir hani şey diyebilir aaa ben bu işin siyaset boyutuyla girmiyorum bu adama yazık yani bu adam böyle öldürülmemeliydi bu adam

K1: ama ortak noktası hepimiz hart dinkiz aslında

E2. işte ya evet

K1: yani gazteci olarak algılasan da

E2: ama ha evet

K1:o ama onlar bişey milliyetçi kesim bişey yapıyo öldürüyo yani ondan sonra öbür tarafta öbür taraf dediğim aslında hepimizin de olduğu belki bi dönem hepimiz ermeniyiz diyo öbüküsüde çıkıyo beyaz bereyle çıkıyo hadi o zaman böyle o taraf da bişey o taraf da bişey yapsın karşılıklı düello gidicek yani

K3: ya asıl söylenicek hepimiz insanız yani hani mesela eğer sen çomak sokmak istemiyosan ya da huzuru bozmak istemiyosan ortalığı karıştırmak istemiyosan şunu söylersin ya hepimiz insanız yazık değil mi ya hani en azından bunu söyleyebiliriz işta hani bu kadar karışmışken hepimiz şöyleyiz hepimiz ermeniyiz şöyleyiz böyleyiz demek yerine hepimiz insanız sonuç olarak önemli insan yani buna bu şekilde bakmalıyız diyebilirlerdi yani karşılık mı verdiler bilmiyorum yani veya sadece korumak amaçlı mı yaptılar bizi bizde onun yanındayız demek için mi yaptılar bilmiyorum yani ama gerçekten bu cinayeti protesto etmek hani bizde insanız hepimiz insanız diyerek olabilirdi daha hani temel

E1: ama yani biz ermeniyiz demek biraz hani şey gibi geliyo hani kışkırtıcı bir şey bu yüzden aslında hani yanlış olduğu düşünülüyö

K3: yani bişekilde kışkı kışkırtılmış oldu insanlar

K1: ama mesela bu kadar işte binlerce kişiyi olan hani oraya giden binlerce kişinin gelceğini bilmiyodu televizyondan öğrendik bu kadar insan o an bizim dersimiz vardı ve bizde düşündük un kapanı köprüsünden mi geçiyoduk hani orda insanlar gördük bizde incedik belki o yapıştırma sitikirlardan biz de yapıştırıcaktık ama bu günlerce oldu ve onun karşısında bu gösterildi yani dışardan bi gözle baktığım zaman sanki o yaptı biz yaptık hadi ondan sonra o da yaptı protesto olarak napılabilir mesela daha geniş ve ileriye dönük bi anlamda otuz yaşındaki kırk yaşındaki adama artık sen milliyetçi olma başka fikirli ol diyemiyosun artık oraya daha küçük yaştaki çocukların oraya kaymasını engelleyebilirsin hala ben lisedeyken üç sene önce ben görüyodum ıı lisede okuldan çıkınca ocaklara gidiliyodu yani ve çok rahattı artık hani bizden gizli saklı falan yok okulumuzun bi başkanı vardı kavga çıktı mı o giderdi oraya ve ben bunu hissettim öğrendiğim zaman hayatımın şokunu yaşamıştım ben pembe dünya da mı yaşıyorum diye kendime so

E1: hangi lisedeydin

K1: kadir has Anadolu lisesi

E1: kadir has

K1: küçük yalının şeyi

E1: hı hı

E2: peki ben ben bi soru soruyum izninizle (gülme) yani şimdi hani ikinize de sen daha bişeyi savunmuyosun dur sana da gelcem yani şey ıı hani bunu dedik hani bunu milliyetçiler yaptı tamam hani bu hani bu adamı milliyetçi şe şey öldürdü demi

K3: işin açıkçası ben bişey savunmuyorum ama milliyetçi olarak nitelendirmiyorum ben benim bi şeyim var artık bi paronoya gibi oldu dediğim gibi ben her şeyin dışardan yapıldığını düşünüyorum

E2: hıı

K3: yani tamamen dışta yani türküyenin dışımızdakilerin ıı türkiyeye etkisi bunlar diye düşünüyorum

E2: hıı

K3: yani hani mesela yani gene biz birbirimizi öldürüyoruz ama aslında farket insanların fark etmesi gereken bişey o yani biz birbirimizi içten çökertmek istiyolar buna anlaması lazım insanların

E2: hıı

K3: ben sadece bunu düşünüyorum hani milliyetçidir şu takım bu takım diye ben ülkeyi hani bu şekilde ayırmak bölmek istemiyorum şahsen ve ee türkiyeye karşı olan türkiyenin başarılı olmasını istemeyen veya işte karışmasını isteyen dış ülkelerin yaptığı desteklediği bişey olarak görüyorum ve kesinlikle milliyet milliyetçilik olarak kesinlik bakmıyorum

E2: hıı yok tamam o zaman ben şey yapıyım farklı şekilde sorayım mesela ben şey diyim o zaman bu hepimiz ermeniyiz demek sizce hani belli bi niyeti mi vardı yani ortalığı karıştırmak gibi bi niyet mi vardı ya yoksa şey miydi hani nasıl desem gösterilecek tepkinin ölçüsünü mü kaçırdılar

K1: belki de niyeti yoktu işte diyorum ya hani belki binlerce kişinin geleceğini bilmese

E2: işte hayır bunu kim yaptı sizce ama ardına şey ekliycem size yani mesela sizce bunu kim yaptı yani yani

K1: bi patlama patlama

K3: ya bak şimdi insanlar bi cinaye bi cinayet var ortada ve insalar bunu savunuyo işte cinayet olmamalı şimdi ııı bazen şey vardır bazı insanlar bi kaç kişi bir araya geldiği zaman bi topluluk olduğu zaman ondan yararlanmak isterler ve ee sanki şey gibi herkes oraya aslında hrant dinkin öldürülmesine yani bi insanın gazetecinin öldürülmesini aslında protesto etmeye gitti ama ee sonuç olarak pankartları hazırlayan kimler ya da ıı sss o işte sloganları hazırlayan kimler yani asıl olan onlar yani onlar bunu düşünerek mi yaptı onu söylemek lazım yani insanların ben çok da fazla bunu düşünerek işte bizde ermeniyiz dediklerine inanmıyorum

E2: tabi canım

K3: hani onların orda söylemek istedikleri daha çok bizde insanız hepimiz insanız hepimiz bu ülkenin vatandaşıyız

K1: bi şekilde bizde tutucaktık belki orda

E1: peki siz niye rahatsız oluyosunuz yani

K2: şu an mesela

E1: siz değil

(gülüşmeler)

K3: ben şahsen rahatsız olmuyorum çünkü ben ben sadece şunu anlıyorum biz hepimiz türküz türkiyenin vatandaşıyız

E1: hı hı

K3: hepimiz türkiyede yaşayan insanlarız yani ne olduğumuz kim olduğumuz önemli değil türkiyede yaşıyoruz ve hani türkiyeyi seviyoruz memleketimizi seviyoruz ben insanları böyle görüyorum yani işte biz ermeniyiz biz türküz biz kürtüz diyerek söylemek bizim söylemimiz değil aslında

E1: hı hı

K3: bu bizim bizim çıkardığımız bişey değil ya bu dediğim gibi ben yine de dediğim gibi ben yine dışardan olduğuna inanıyorum ama işte bazı ya insanlar bilinçsiz olduğundan dolayı kapılabiliyolar ya da işte mesela biz de ermeniyiz derken bilinçli olarak söylemediler hani orda aslında katlettikleri bi insan hepimiz insanız demekti

ama ee işte fark ya da hani hep bi şekilde başka taraftan çekiliyo insanlar bi yöne çekiliyo ve insanlar da gidiyo veya sözcükler gidiyo kelimeler gidiyo yani

E1: hı hı o yüzden çok dikkatli olmak lazım ikiniz de o anlamda söylüyorsunuz sanırım hani çok daha dikkatli bi şekil kullanmak gerekiyo böyle bi ortamda

K1: ondan sonra beyaz bere takıldı

K2: orda hepimiz ermeniyiz demek bir birlik sağlamak amaçlı hani birlik sağlayacak bi söz bulursan anlaşılır ama bir ermeniyiz demekte yine bi grup olmuş oluyo o zaman yani birlikten çok yine bi kutup oldu hani onun ha hepimiz üzüldüysek gepimiz karşıysak böyle bi duruma ermeniyiz demek yerine daha farklı bişey denilebilirdi gine neticede gine karşı taraf oluştu gine bi gruplaşma oldu neticede birlik olmadı

E1: hı hı

K1: ben anlamıyorum o beyaz bere olayını gerçekten anlamıyorum yani beyaz bereyle rahat rahat dolaşmasını yani nasıl o anda onu tasvip etmediysem o zaman insanları kışkırttı diye söylüyorsam beyaz berede öyle hani

E1: evet ya ben yani şahsen yani kendi adıma konuşayım hani bende şey dedim hepimiz hrantız hepimiz ermeniyiz dedim hani derken hani ben bir ermeniyim değildi kastım hani ben kendi üzerimden söylüyorum bir ermeni öldürüldü ve bence hani o an zaten duygusal yoğunluğu büyüktü benim için de büyüktü şey nasıl denir hani bir ermeni öldürüldü bir ermeni olduğu için öldürüldü o zaman ben de bir ermeniyim hani hani sıkıysa gelin beni de öldürün yani bende ermeniyim hepimiz ermeniyiz o zaman bizi de öldürün yani bizim ordan farkı yok gibi bir bağlamda hani ıı söylediğimizi düşünüyorum ben ama tabii ki de herkesin söylemesi bilmiyorum dolayısıyla bana hala da mantıklı geliyo hani böyle bir şeyi söyle söylemek ee bir şeyleri kışkırtır mı evet kışkırtır yani şahsen bence kışkırtmasında gerekiyo yani çünkü şöyle düşünüyorum hani bizde konuşulmayan şeyler var yani ermnei olmak bizde konuşulmuyo yani biz hep bunları hani şey yapalım gizli kalsın tamam biliyoruz orda bi ermeni var evet orda biliyoruz bi kürt var evet orda bi alevi var hani ben suni müslümanın şimdi alevi değilim ama suni müslümanlığında yaşamıyorum öyle bişeyimde yok camiye gitmem han namaz kılmam falan belki ondandır ama nihayetinde hani bunların konuşulması gerektiğini düşünüyorum yani sen bi ermenisin ne demek ermeni olmak yani ben bi türksen türk olmak ne demek bu da konuşulmayan bişey yani altı boş gibi geliyodu bana hani türklüğün gerçi onlarda Ermeniliğin altı daha dolu sonuçta hani onun üzerinden kefaretlerini korudukları için bi şekilde doldurma ihtiyacı hissedyolar eee yani dolayısıyla konuşmak gerekiyo yani bu nedir hani nasıl anlıyım ben seni sen beni nasıl anlıyosun bunlar konuşuldukça aslında ortadaki problemin o kadar da büyük bi problem olmadığını görüyorsunuz veya ya orada aslında problem olmadığını görüyorsunuz sadece sürekli oada bi problem varmışcasına işaretleyip durmuşsun onu yani sen kopmuş kopmuş kopmuş

K1: sana da öyle gösterilmiş

E1: sana öyle gösterilmiş bunun sorucam ilerde zaten hani evet sana öyle gösterilmiş ama kim tarafından

K3: işte yani hani kim bölüyo bu ülkeyi yani hani bu ülkenin vatandaşı olarak adlandırmak yerine kim insanları bu ermenidir bu türktür bu kürttür diye ayırıyo yani ben şahsen şunu ayırırım pekakalıyla türk vatandaşını ayırırım ben çünkü pekaka türk vatandaşını da ayırıyo ben bunu ayırırım ama ben kürt türk diye ayırmam yani

eee kürt türk farkeder mi gelmişler bizim ülkemizde yaşıyorlar ve ııı amam noldu işte ermeniler veya bilmem neler işte ne diyorlar işte ermeni katliamını yaptı türkler bunu biz kendimize yakıştıramıyoruz ki bunu üstümüze yakıştıran dış ülkeler yaptınız katliamı yaptınız soykırım yaptınız şunu yaptınız bunu yaptınız diye diye bizi bi ermeni katliamını oturtular ermenilerle biz düşmanmışız gibi bi kavram oluşturdular yani düşman değilse bile hani bi bi sürtüşme bi takışma bi şey varmış gibi yarattılar yani bunun bu olmuştu yoksa niye türkiye ayırsın ermeni bilmem ne diye yani insanlar da ayırmaz

E1: tekrara bölücem seni ama hani bizim ülkemize gelmişler dedin ya ermeniler kürtler gelmişler bizim ülkemizde yaşıyorlar gibi hani ordaki bizim kastı ne hani bizden kastın ne

K3: ya bizden kastım ya ben diyorum ki herkes türkiye vatandaşı türkiye vatandaşı olan herkes biz insanların bunu anlaması gerekiyo yani biziz hepimiz biziz ama bizi kendi aramızda işte bi bi çatışmaya gidiyoruz sürekli o tut pekala tutumuyo türk kürtte sokuyorlar bitti o tutmuyo veya düzeliyo bu sefer işte ermeniye sokuyorlar bizi yani biz şekilden şekile girmeye başladık insanlar şekilden şekile girmeye başladı ve nasıl düşünmemeyi istiyolarısa öyle düşündürtüyolar ve yani insanların bu konuda bilinçlenmesi beni ermeni demesi ermeni demeleri işte hepimiz ermeniyiz demesi insanların beni rahatsız etmedi çünkü benim orda odak noktam ermeni olmak değil bir insanın orda öldürülmüş olmasıydı yani ben orda benim aldığım bi insan öldürüldü bunun protestosu yapıyo benim ondan anladığım bu ama işte insanların ııı bizi doğrulttuğu nokta bu değil

E1: hı hı

K3: eee bizde bi şekilde içimizde kargaşaya giriyoruz yani yanlış olan bu biz hepimiz biziz

E1: hı hı

K1: acaba o sayısı fazla olanlar mı hani dedin ya az önce dışardan gelen ve burda yaşayan sayısı fazla olan mı

E1: size nasıl geliyo

K1: hani benim aklıma direk din konusunda geliyo şiiler fazla ya pardon sunniler fazla şey şey olarak ya da kendini gösterenler olarak gösterilenler fazla olmuyo geri çekilenler fazla oluyo o geliyo ama mesela yani bu ülkede yaşadığım zaman te ce şeyinde nüfus cüzdanında türkiye cumhuriyeti yazan herkes bu ülkede yaşıyo gibi geliyo ama meela ben belki konu çok şey yapıcak ama ee din kavramı ee nüfus cüzdanındaki din hanesindeki islam bölümünden uyuz oluyorum yani onu orası da ayırıcılık yapıyo bu yatıyo orda yani

K3: yani yazısında insanlar birbirlerine saygı duymaları lazım yani hani işte yani kaçırdığımız nokta bu saygıyı kaçırıyoruz yani ben ıı işte sen şiisin işte atıyorum sen alevisin ben sunniyim ya da ben aleviyim sen sünnisin diye ben seni dışlayamam ki mesela şey benimarkadaşımın ve bi insansın benim senle kafalarım uyuşuyo biz din konusunda veya işte bilmem ne konusunda anlaşmak zorunda değiliz

K1: ama böyle değil

E1: ama bak onun söylediği şey çok afadersin şöyle bişey var senin hani nüfus kimliğinde islam yazıyo diyosun ya yani bu olarak hani yapılan bişey hani sen gidiceksin hayır islam yani islam dinine mensup değilim ben hıristiyanım diyiceksin ki onu değiştireceksin yoksa yani tek islam yazılıyo karneye ve o islamdan kasıt da yani bir alevi değil çünkü hani sunni islam alevleri müslüman

olarak kabul etmiyo şiiileri bilmiyorum o kadar bilmiyorum ama hani kabul etmiyo sonuçta dolayısıyla hani mevzu tamamen sanki seninle yağmur arasındaki bi ilişki hani arkadaşlık ilişkisinden öte bişey yani değil hani, aslında o anlamda dün devlet muhabbeti ordan aklıma geldi yani hani o sana neyin hani doğru olduğunu söylüyo veya hani yağmur diyelim ki sunnu müslüman sen alevisin hani esas olan yağmurdur diyo yani yağmur sanan sonuçta iyi davranabilir ama gene de

E2: aranızdaki ayırımı fark edin

E1: hıh arada bişey var yani o o kannatle ve hani ordan doğru senin ilişkilerin bozulmaya başlıyo ne zamanki yağmur hani şey diyecek ben de aleviyim hani dediği anda hop dur bakalım bi dakika hani orda giriyolar işte devreye yani ve o bizim şeyimizde hani ne denir neyse şey diye geçiyo yani karışıklık çıkartmaya çalışıyo yağmur niye çünkü ben aleviyim dedi anlatabildim mi veya bilmiyorum ben ben öyle düşünüyorum

E2: ya evet bende onu diyorum yani mesela ıı hani bize onu şapıyolar mesela ben ermeniyim derim bende dedim ve ben şey değilim ben ülkeyi bölmek istemiyorum ben kimsenin kafasını karıştırmak da istemiyorum bi insan boşu boşuna öldürüldü ve ıı sadece kendi düşüncesini savunduğu için öldü ya ki o adam eline kılıç alıp bu ülkeye saldırmadı hani sadece dedi ki ben dedi böyle böyle düşünmüyorum dedi ben yani bir ermeni soykırımı olduğunu düşünüyorum dedi yani bunu sen düşünürsen sen de savunabilirsin yani başkasının ülkesinde de mi başkasının ülkesi diyorum bak özellikle yani orda savunabilirsin ama ıı seni bunun için öldürmediler ya yani seni orda öldürürlerse ya ben o ülkenin vatandaşı olarak ben ıı şey diyecem mesela sen gidip fransada diyeceksin işte türkler öyle bir şey yapmadı seni vursalar mesela o zaman herkes mesela bütün fransa biz türküz dese ben şey derim yani bütün fransa çok sağduyulu insanlar yani onlar demekki onlar insanı ırk için ayırmıyolar heralde milliyeti için ayırmıyolar onlar doğrunu ve haklının yanında yani ıı zamana ve mekana göre değişebilirde doğru yani doğru yani fransızlar bir şeyi savunuyo diye bütün fransızlar şey yapmamalı yani ona katılmamalı yani mesela biz türklerde ne diyo işte biz genel olarak onu savunuyomuşuz mesela işte ıı ermeni soykırımı olma yani olmamış ben kendime göre de bence oldu ya ya ama neye ya bütün türk mesela dışardan bakarsak türkler ermeni soykırımı kabul etmiyo yani dışardan bakıyosun ama yani fransadan bakınca öyle ama ben kabul ediyorum ya ya yapmışızdır bence yani

K3: ya bunu şöyle olarak mesela bence var yok bence hani geçmişte olan bişey ben ıı böyle bişey görmedim ee ama hani mesela

E1: yapmadın

K3: yapmadım yani görmedim fark etmez o ama hani ııı benim hani mesela sağduyu yapılmadığına dair ama mesela bu beni karşımdakine işte birbirimize kanlı bıçaklı yapmaz yani sen buna inanıyo olabilirsin

E2: tabi canım

K3: bende buna inanıyo olabilirim ama ortak menfaatlerimiz aynıysa o zaman problem yok hepimiz aynı ülkede yaşıyoruz

E2. ee tabi ki

K1: ama öyle bi kargaşa ortamı yok işte yani din konusunda da mesela en belirgin olduğu için din konusundan açıyorum sürekli benim kardeşim ıı kendisi alevi diye büssürü arkadaşı dışladı ve bu kızlar lisede okuyo yani lise en bu ergenlik dönemin en

E1: siz alevimisiniz

K1: hı hı şey dönemdirkişiliğin oturduğu öz güvenin sağlandığı zamanlar böyle bi şey yaşıyo ama hani diyoruz ya yetişen nesil daha bilinçli yetişiyo anne babalar katı değil ama gene yapıyo noldu ben hayal kırıklığına çünkü benim hayalim belki öyleydi ben pembe bakıyodum belki biraz yetişen nesil daha artık birbirine insanlar eşit gözüyle bakıyolar işte böyle bişey böyle ayrımcılığı yapmıyolar artık din konusunda çok fazla bunu dert etmiyolar yok yıkıldım gerçekten

K3: yani benim takıldığım tek nokta tek bilinçsiz gibi geliyor yani yani benim sana nasıl davranacağımı veya senin bana nasıl davranacağını ancak hani kendimiz belirleriz direk kendimizin görüşünü açmak da yine kendimizin yani gene kendi elimizde hani ben daha geniş bakabilirsem sende daha geniş bakabilirsen bi problem olmaz tabii ki ıı anne babalarımızın eğitimiyle yetişiyoruz ama yani kendimize katıcağımız şeylerde muhakkak var mesela ailemizle aynı görüşte olmadığımız şeyler muhakkak yok mu muhakkak var bi şekilde demek ki kendimizi başka türlü bi yerden kendimizi eğitmişiz başka bi görüş kazan dırmışız yani dediğim gine mesela kardeşine davranılan tarz işte hani mesela bilinçsizlik gibi geliyo yani hani senin şu veya bu olman senin insan olmadığın kötü insan olabilir mesela kötü bi insan olursan veya ben kötü bi insanı dışlayabilirim

K3: sevmem konuşmam dışlarım yani konuşmam en basitinden dışlamaktansa konuşmam ama şusun busun diye hani konuşmamak belmem napmak işte o biraz gibi geliyo

E2: ama şey değil mi yani mesela o nüfus cüzdanı din ibaresine karşı çıkmayan yani düşünce yani adam oraya koymuş mesela direk İslam sen senin dinin İslam tamam o zaman İslam adam hiç sorgulamamış yani ben islamin gereklerini biliyomuyum ne kadar bana uyuyo ben ne kadar inanıyorum bunu hiç sorgulamadan tamam ben İslam yani ben tamam camiyede giderim şunuda yaparım bunu da yaparım yani bence bu sorgulatmıyolar yani izin vermiyolar sana o izni vermiyolar

K3: sen bunun farkına varıp sorgulayabiliyosan eğer yani bunu mesela şöyle diyenler var çok duydum yani hani islam hep yazıyodu belki her müslümanda ama şimdi gerçekten bişeyleri öğrendim ve uyguluyorum ve bilinçli uyguluyorum yani zaten bilinçli bi şekilde dinini yaşamak farklı bişey kimi insan bunu fark ediyo yani evet hani bi şekilde sen türkiyede doğdun evet müslüman deniyo ama bunun işte bilinçli olan insanlar az çok bunun farkına varıp bunu sorgulayıp ee eğer görüşüne uyarsa tamamen evet artık temiz bi şekilde bunu uyguluyorum düşünüyorum inanıyorum diye ya da orda uymazsın ben inanmıyorum ya da o benim görüşüm değil diye

K1: mesela aklıma şey gelirdi ıı bi alevi öldürüldü

E1:hı

K1: ondan sonra eylemler yapılıcak kendim olduğum için belki kendimi yerine koyabilirim diye şimdi aklıma geldi protesto ediliyo pankartlar açılıyo hepimiz aleviyiz diye sen yapmıyo belki dinle karşılaştırmak doğru mu olur yanlış mı olur bilmem ama şu an aklıma geldi peki bu çözüm olur mu gibi düşündüm şimdi tamam bende çıkarım bende pankartımı takarım işte hepimiz aleviyiz derim bu çözüm çözüm mü ben burada takılıyorum çözüm bu değil yani bişeyleri tamam birilerine gösteriyosundur kendi sesini belki haykırıyosun ama çözüm bu olmuyo insanlar bu konuda o şey konusunda din konusunda da hani sorgulamaya bilinçsiz olarak yetişiyoruz ve eğitilmeden sadece gelen eskiden gelen bilgilerle biliyoruz yani etrafında alevi olmayan kaç taneinsan Alevilikle ilgili gerçek bilgiyi biliyo diye ben

sorarım mesela buna dair çalışma yapılmıyo veya aynı şey aleviler içinde kendimi de sorgularım kaç Ermeniler için neler biliyosun yahu hiç etrafımda ermeni yok

E1: ende bunu sorucaktım ermeni arkadaşınız var mı hiç hiç birinizin var mı

K1 K2 K3 E2: yok

E1: peki devam edin

K1: yani bu kadar

K1: sorgulamıyoruz yani

E2: ya tamam işte ben de onu diyorum sorgulatmıyorlar yani biz so ya bütün insanlar sorgular yani sorar yani işte uygulatmayan şey o güç artık sistem desen çok çığ kalır çok çığ kalır evet öyle bişey var bi güç var hükümet desem kesinlikle değil ya da onu da denetleyen kurum desem onun ne olduğunu biliyoruz biz her şeyi sistem olarak adına onun adına hani tırnak içinde sistem diyoryz yani şey o yaptırıyo diyoruz o sistemin bazen dışardan geldiğini düşünüyor hani sadece ülke içinde değil dışardan bişeyler de bizi yönetiyo ya bizim böyle düşünmemizi engelliyo sorgulatmıyo yani o güç gücün ne olduğunu bilmiyorum ama kesinlikle bişeyler var bizi yani sorgulatmıyo din ibaresini sorgulatmıyo

K3: zaten en basitinden derslerimiz bile ezber ilkokuldan beri ne öğrendin çarpım tablosunu yani ne öğrendin yani ezber bize ailemiz çarpım tablosunu ezberledin mi ezberledin mi senelerce ben bunu duyduğumu hatırlıyorum yani ama hiçbir ders hakkında ben fikir yürüttüğümüzü hatırlamıyorum bizi düşünmeye sevk eden bi şey var mıydı

E1: şeylerde ezberledik ya sonuçta mesela her gün andımızı okuduk mesela yani her gün okuduk

E2: evet o da bi despotluk

E1: ve türküz doğruyuzka başlar

K3: en basitinden der ya ben derslerde bile

E1: ya bence mesela şey o andımız bence despotluk tamam ben türküm güzel ama bu toprakta yaşayan herkes türk olmak zorunda değil ki yani

K1: canı yöntem ilkokul birden başlatıyorlar

E2: yani direk sana veriyolar herkes türk olmak zorunda değil o adam mesela ermenide olabilir ne biliyim onu orda söylemek istemiyoda olabilir kendi içinde yaşıyo olabilir yani

K1: ya mesela seksen dönemi yetmiş dönemi aileler anlatmaz anlatmıyorlar çünkü çok zor yaşamışlar zaten bizi de sorgulamayan bir şey olarak yetiştiriyorlar sorgulamayın sizde bir sürü şartlar var bizim zamanımızda yağ bu kadar bulunmazdı işte şeker bu kadar bulunmazdı bak sende bir sürü şartlar var sen yaşa bizim sana verdiğimiz şartları yaşıyolar nerden öğreniyoruz bunları bi tane dizi çıkıyo dizide öğreniyoruz sonra başlıyo mesela benim babam hatırlıyorum çemberimde gül oya dizisini izledi böyle böyle olaylar oldu ben böyle hayretler içerisinde izliyorum ondan sonra babam ordan bi örnek veriyor ve ben çok geçiriyorum sen biliyomuydun bunları gibisinden aslında içlerindeler ama anlatmıyorlar

K2: oysaki anlatmaları gerekiyo yani en azından anlayabileceğini düşündüğü anda yaşadıkları ya hani miras gibi bişeydir ailelerin sana bırakacağı miras illaki maddi bişey olmak zorunda değil yaşadıklarından da çok şey

E2: dönmek istemiyorlar o günlere yani ne biliyim yani sen bi soru sorduk böyle olduk sen olma o kadar soru sormamalısın

K1: o hep İstanbul üniversitesini anlatır böyle bu koridoru edebiyat fakültesinin ben de diyorum ne olmuş edebiyat fakültesinden şurdan çıktık

E2: ama şeydir düşünsene o zamanki yükselen sesi büyük bi güç yani öğrenciler mesela şey a be de 'nin filosunu denize döktüler ya bu şimdi düşünülüyö da Amerika şimdi topla tüfikle gelecek bütün bi ülke ayağa kalksa bi şey yapamazlar yani bbu az şey yani o zamanda acayip inanılmaz bi güç yani yükselen güç var ve ondan da seksen darbesiyle vurulmuş bi neşter var yani hepsi tam kökten mesela seksen darbesine sonra nokta konulmuş gibi hiç bşey yok böyle dümdüz ama mesela çıkan sol sesler var boş yani içi boş hadi toplanalım bi şeyler yapalım hiç bi şey olduğu yok

K1: o zaman daha emek de kazanıyordu ekmeği karneyle alıyosudun şimdi ekmekler artık bayatlıyo da çöpe atılıyo yani şimdi her şey direk geliyo cep telefonları artık hayatımızda

E2: bi de saldırı çok mesela medya medyanın saldırısı yani

K1: buradan geldi her şey birden bana öyle geliyo yani ben orta okuldayken birden cep telefonu hayatımıza girdi modeller çıktı ve tamam rahat biri orda dokundu ve ondan sonra her şey hayatımıza girdi böylr

E2: evet

K1: susam sokağı izliyoduk yani

E2: minik kuş (gülüşmeler)

E1: kurabiye canavarı fena değildi

E1: eee peki şey hani çözüm bu olmamalı diyosun ya peki ne olabilir tamam şey bi soru hani böyle çok bi soru değil ama aklında bişey var mı veya hepinizin

K2: var var gibi bir şey yani gerçi ben hep başta da söyledim onu şey var olan enerjiyi değerlendirmek gerekiyo yani körelmemiş yepyeni beyinleri değerlendirmek gerekiyo bence anaokuluna giden bi çocukt da çok cin fikirler çıkabilir hatta daha küçük çocuktan da çıkabilir daha küçük çocuktan da çıkabilir değerlendirilmiyo ama belki çocuğun ay kü testinde çok yüksek bi çocuk köyde veya trabzonda değerlendirilmiyo başka şeylere kayıyo bunlara olanak verilmiyo yani mesela şey yapıcak yapmak istiyö değerlendirilmek istiyö sosyal aktivite olarak içinde bi enerji belki geçer belki geçmez ama onu yapamıyo napıyolar eroin bulabiliyo çok kolay ülkü ocaklarına girebiliyo başka şeylere çok kolay enerjiyi değerlendirmiyö ama düşünmeyen düşünen bu sefer de başak aşırı milliyetçi olup onlara kayan bi sürü bence bi şeyler üretebilecek bi nesil var ama ölüp gidiyo.

E1: peki böyle bi milliyetçilik tehlikesi var mı sence

K1: var kesinlikle var bence

E1: peki bu milliyetçiliği yani tehdit olarak sunuluş şekli ürkütüyö demi hani ne gibi tehditte bulunuyo sence

K1: şöyle bişey olabilir on beş on altı yaşında bi çocuk birden eline silah verilebilir parada verebilir azıcık da kafası keyif olsa bişeylerde veriyo bu çocuk düşünmüyöda zaten fazla polat alemdar da izlemiş teevizyonda silahın nasıl kullanıldığınıda orda öğrenmiş tetiği çekmesini falan bunu kullanıyonun kafasına ne aşılaniyo milliyetçiliği bizim bildiğimiz olarak değilde onların düşündüğü milliyetçilik aşılaniyo kafasına ve onlar bilinçsiz bi şekilde yapıyolar tabi daha küçük tabi on yedi belki yüksek bi yaş daha küçükken de yapabiliirdi onu bence on beş on altı yaşındaki çocukta belki onu yapardı

E1: bu adamlar şeyi savunuyo yani biz diyolar işte hani bu ülkeyi bir yani bir çatı altında bi çatı altında şey yapabiliriz işte eee herkesi işte yani sonuçta türklük şeyinin

altında birleşecek aynı zamanda müslüman bunun ne sakıncası var ki hani birlik bütünlük gelir ne güzel işte

E2: ama orda işte bi şey var hani ben ona giricetim az önce ya koruyucusuyuz biz

E1: hah evet insanları koruyorum hani sen de sen de bizdensin

E2: evet işte ama ama bu biraz şey koruyuculukla despotluk arasındaki o ince çizgiyi kaçırmışyız yani kaçırmış gibi yani o koruyucu değil artık bence yani şey olmuş hani o despotluğa giriyo ve niye çünkü yine çaktırmadan hani biraz bende öteki çaktırmadan değil aslında çok net yani bunu çaktırmıyolar benle öteki arasındaki farkı koyuyo ben beni korurum ben benden olanı korurum seni de dışlarım yani bunu içinde senin yerin yok yani bu böyle yani bu ülkede senin yerin yok ben burada yaşarım ya tabiki bunu hani tam anlamıyla yapamıyolar yap yapamıyacaklar böyle bişeyi çok da zor bişey olduğu için ya napalar sen en güzeli bu ülkede ben yaşarım sen de dışarıda kalırsın gibi bişey var böyle hani onlar koruduğu şey yani şey değil milliyetçilik dışında olan insanlar değil onlar kendilerini koruyorlar ya yine de aslında yani bide böyle şey kendileri derler ker bölücülük kötüdür falan diye

E1: siz ne düşünüyorsunuz arkadaşalar eğer sorun olduğunu düşünüyorsanız tabi bu sorunun çözülmesi lazım diyosanız belki de hani işte mesela sen dedin ya aslında hani ortada duzur ortamı da var hani bunu bozmaya çalışıyolar aslında bozulmasa her şeyde huzur olur gibi bişey anladım ben

K3: ya bozulmasın derken insanlar düşünmesini kastetmiyorum yani insanlar düşünsünler ama bilinçli olsunlar ve hani eee nerde yapılacağını insanın bilmesi lazım hani ya bişeyi bişey düşünürsün bişey de bulursun bir görüşün vardır olabilir herkesin bir görüşü vardır hepimizin var biz hepimizin farklı görüşleri vardır aslında yani bunu bizi bölmesine yani türkiyeyi bölmesine ya da huzurumuzu kaçırmasına değil de bu okulun önünde çevik eğr kuvvet duruyosa bi huzur kaçırmasıdır yani ama niye olmuş işte şundan olmuş tabi hepsinin sebebi var ama ya bunların hepsi bi huzur kaçırmasıdır yani ortalıkta eee bir polis dolaanyosa veya hani polis güvenliği sağlamak için dolanıyodur ama ortada bi güvensizlik varsa dolanıyodur yani bu sefer huzursuzluk tabi hepimizi rahatsız eder noldu bişey mi var deriz ya bunun gibi insanlar biraz daha bilinçli olsalar so savundukları görüşleri veya işte düşündükleri şeyi ee bi karmaşaya yol açacak şekilde davranmasalar daha farklı olur yani mesela senin dediğin işte enerjilerini biraz daha hani yararlı şeylere veya hani en azından olan bişeyleri düzeltmelerini sağlamak en basitinden küçükken bile şeydir yani küçükken küçüklere ne denir çocuk bi şey sorar şu kadardır sen sus sen daha küçüksün bilmezsin sen hani sen düşünemezsin sen bilmezsin o o tepki verilir

K1: hala öyle veriliyo

E2: tabi

K3: hala yirmi yaşında oluyosun sen ne yaşadın ki sen ne bilirsin ki

E1: evet

K3: işte hani sen düşünemezsin işte evet düşünmeye sevk edilmiyor işte şimdi düşüncelere de saygı saygı olmadığı için düşünmeye şimdi mesela annelerimizi ne diyo işte şuna karışma ben İstanbul üniversitesine gelirken mesela anneler veya işte ailem bana işte şuna karışma buna karışma aman işte bişey olursa kaç birisiyle konuşmaya girme işte başka bi konuyu konuşma aslında ben bunları öğren öğreni yani hani bu da bilinçtir yani şu kavramın ne olduğunu bilir bilirsem ondan sonra düşünüp arada karar verirsin ya da işte kendi görürsün olur ama bunları bilemezsen

veya tanımazsan bu ya bi görüşün olmasının imkanı yok yani biraz aile yetişmesini çocukları öyle bişeye aşlamışlar ki öyle mantıkla mantık aşlamışlar ki çocukların ee so kararlarına veya düşüncelerine saygı duyacaklarını ama önce her şeyi görüp değerlendirip mantıkla bunu işte mantığından süzerek geçirip öyle bi düşüncesinin oluşması gerektiğini saygı duyması gerekiyo ailelerin en basitinden

E1: hı hı

K3: hani bunların top ben toplamına bilinç diyorum eğitim sisteminin daha farklı olması lazım umarım değişir ama zannetmiyorum değişeceğini yani kökten bi değişim çok zor

E1: bişey sorucam ya hep böyle şeyden bahsediyoruz ya hani ailelerin böyle olması lazım yani sadece senin için söylemiyorum herkes bende böyle konuşuyorum hani ııı şeyi eğitim sistemi değişir peki bizim buradaki şeyimiz ne kadar olabilir ya bi rolümüz olabilir mi yani ama şu anlamda demiyorum ecet bizde gidelim yapalım gibi bişey değil sadece gerçekten ikiniz olabileceğinizi olabileceğini düşünüyomusunuz ya böyle bi umut var mı

K1: ne olarak

E1: fail olarak yani ya bu çözümde bi oayım olabilir diye bi şeyiniz umudunuz var mı

- yok

K1: mesela satranç biliyosam bi okulda satranç kursu açıyım bi okuldan başlamış olurum ben bile gidiyorum satranç kursuna belki çok para gidiyo ama bursumdan berdiğim için çok para gibi geliyo otuz milyon veriyorum niye veriyorum

Transkript-3

E1 : Bi okuldan başlamış olurum ben bi yere gidiyorum satranç kursuna belki çok para değil ama bursumdan vermişim çok para gibi geliyo otuz milyon veriyorum niye veriy ben orda öğrendikten sonra bedava okulda bi insanın verceği fiyatı ne kadar tutarsa da bu tarz şeyleride var bunun gidiyim bi okulda satranç dersi veriyim çocuklara küçük yaşta başlamış olur bu ufak çapta bişeyler onu soruyosanız ufak çapta yapabileceğim

bişey tek başıma işte böyle bişey olabilir

E2 : peki siz düşünüyö musunuz böyle hani

E3 : ya bence şey imm çözüm denilen şey uzakta kaldı ben hani bu ülkede bu ülkede demiyim ya da bu dünyada yani bu hani yine tırnak içinde sitem olduğunu düşündüğümüz her yerde hani biz şey sorunları çok güzel biliyoruz mesela hrnk dink olayında çok güzekonuştuk hepimizin çok güzel fikirleri var işte eşit olalım kardeş olalım ermeni emiyelim falan filan gibi bişeyler herkesin bi düşüncesi var yani herkesin niye olduğuna dair çok güzel düşünceleri var ama hadi bunu çözelim diyince yani çözümün etrafındadolaniyoruz sonra ne diyoruz işte en fazla diyoruz işte medya kuruluşları hani medyaya açık olalım şunu yapalım bunu yapalım yani eğitim diyoruz yani aslında bunlar çok güzel şeyler bunları yapabiliriz en fazla bunları yapabiliriz ama bu ülkede yani şey çözümleri kapatılmış kimsenin çözüme dair her zaman aynı fikirler vardır ve çözüm yolları da her zaman çok zordur yani bi çözüm bulursun ama ütopya olur mesela dediğimiz şeyçok güzel mesela orda herkes bilinç kazanıyo ama biz bu bilinci nasıl vericez yani

E1 :tek tek belki tek tek bişeyler

E3 : işte ama evet bunlar çok güzel umutlar bunları bu umutları kaybetmicez ama bunlar

E1 : yetmiş milyonu bulmak çok zor

E3 : bunlar tamamıyla çoğu evet şeyler

E3 : evet

E5 : Türkiye’de sorunu yazmak çok kolay ama çözümü şey yapmak

E3 : etrafında dolaniyoruz bişey yapamıyoruz yani

E1 : bire giden kuzenim d çocuk diye bi kanal var kanal d de çıkan satranç öğrenmiş ben

hayran oldum televizyondan bişey öğrendim ve oynuyo gerçektende hani belki çok usta

hamleler bilmiyo ama bire giden bi çocuk için satranç biliyo çok hoşuma gitti

E1: böyle bişeyi kanal d de çocuk satranç öğretiliyo bi kişi iki kişi bi yerden başlamak

gerekiyo

E2 : bende size yakın düşünüyorum bu konuda bazı arkadaşlar var daha önce görüşme yaptığımız grupta mesela bazıları devrim dedi falan devrim bu işi çözücek ama mesela ne biliyim ütopya o çözümler pek çözüm olarak gelmiyo ya da bana öyle gelmiyo pek gerçekçi gelmedi yani benim içinde şey gibi biraz şey hani alan içinde en azından içinde bulunduğunuz alan içinde atıyorum ben müzisyensem giderim şey de ermeni arkadaşlarla mesela çalışma yaparım falan hani o çalışmanın kendisi zaten bi anlamda çözüm ol çünkü hayatı kurduğunuz yer burası konuşuyosun ediyosun mesela şuan içinde bulunduğumuz şu ortamda aslında hani öyle bişey sonuçta oturuyoruz konuşuyoruz hani belli ön yargıları da kırıyoruz bana öyle geliyo ne biliyim benim içinde kırılıyo bazı mesela şey ön yargısı kırılıyo psikoloji bölümü apolitik düşünür böyle bişey var benim kafada yani psikoloji öğrencisi öyle bir öğrenci falan şimdi kırıldı gitti demek ki öyle olmak zorunda değil yani ya da hani bir sürü şeyler görüşlerimiz için aynı şey geçerli

peki sen ne düşünüyorsun

E5 : ha ha

E2 : çok suskun kaldın

E5: ya ben aslında şey yani daha öncesinden hani şimdi dünyaya nasıl geldiysek bunu kendi irademizle veya isteğimizle gelmedik bu bi şekilde ailemizden artık hani ne denirse bir şekilde sahip olduğumuz bir takım özellikler var aileden veya işte yetiştirilme tarzından ama bu hani imm seçim bu bizim seçimimizde değil öyle bişey oluyo ki artık sanki geldiğin yol doğru

yolmuş gibi hani farklı farklı insanları yine aynı yere doğru geldikleri yol yanlış yolmuş

gibi

E2 : hımm

E5 : gözüküyo hani gösteriliyo veya hani bu şekilde anlaşılıyo hani bunu daha çok nasıl diyimgerçekten saygı duyarak onunda yaşadığı bişeyler var tek ailesinde temelinde farklı şeyler var ama saygı duyunca bu farklılık çatışmaya değil anlayışa dönüşüyo ama hani bu anl yış olmadıktan sonra zaten hani bu dünyada yaşanılacak bi yer olmuyo her şeye karşı çok tepkili yetiştiriyosun hani daha böyle daha naif daha gerçekten herkesi sevip hani sevmek zorunda değilsin ama

E1 : anlamak en azından

E5 : anlamak anlamaya çalışmak mesela atıyorum

E5 : benim alevi arkadaşım olmadı mesela hani ben bu Aleviliği nerden bilicem arkadaşın olmazsa nerden hani edinebilirsin ki yani napabilirsin ya pratik olarak hani kanlı canlı hani tamam bir yerde okursun belki ama merak etsen nerde görebilirsin işte en azinhani böyle bir konuşma ortamında yine anlamaya çalışırsın bilmeye çalışırsın yani bununucu yok

E1 : anlatmış diyosun sen

E5 : evet

E2 : di mi öyle bi kaygı

E3 : evet kendini keşfetmelisin

E5 : bide ben şeylerin çözüm olacağına inanmıyorum devrim ya da bilmem ne herhangi bitarafın herhangi bi topluluğun ya da kendine topluluk grup diyen herhangi bir kısmın herhangi bir görüşün herhangi bi görüşe devrim demek o görüşe sahip olanların yaptığıee ya üste çıkmasıdır o görüşe ya görüşe sahip olmayanlar nolcak iyi hani iyi ya da kötü demiyim ama işte artı ya da eksi sadece sağ ya da sol en mantıklısı o ya da yukarı ya da aşağı hani şimdi bir görüş kendini yücelticek öbür görüş görüştekiler aşağılanacak ya bilmem nolcak bunlar yani bu bana pek insancıl gelmiyo hangi görüş olursa olsun dahainsancıl olmalı yani işte sen diyosun ki bu görüş doğrudur ya benim yaptığım zaman bu görüş doğrudur diyosun

E : ama şöyle bişey de var

E5 : bunu dayatıyosun

E : evet evet

E5 : yani şunu demiyosun ki

E2 : evet katılıyorum sana

E5 : ya sende bunu düşünüyosun sen bunu düşünüyosun bende bunu düşünüyorum ben sana saygı duyuyorum demiyosun aslında o da bi saygısızlık ben bu da bi saygısızlık yani ee tek düşünce oluşturulmaya çalışılıyo bence bu da bi düşüncesizlik bu da bir düşünmeye engel tek düşünce tek düşünce sen bunu düşünüyosun biz bunu düşünüyörüz hepimi hepimiz birden onu düşünüyörüz yani hiç mi farklı düşünölmücek

E5 : herkes aynı şey tek bişeyi düşünemez ki yani işte bunlar temelde olan yanlışlar toplumu muzun bunları düşünmesi lazım ama bu okul açarak olmaz okul açtım ya da işte bilmem ne dersi koydumla bu bilinci sağlamak adına adın çıkar bi isim konur sana yani bi şekildemimlenirsin bişey olur ne diye mimlenirsin bilmiyorum bi görüşün yok sadece bilinçli olmayı öğretiliceksin ama bu ee aileden gelme bişey olabilir belki hani ee yapabileceğimiz çözüm hani ilerde bizde bi aile bizimde bir ailemiz olacak bi görüşü dayatmak yerine bakben buna inanıyorum ben bunu düşünüyörüm işte din olarak görüş olarak herhangi bişey bak çocuğuna ben bunu düşünüyörüm bunu şundan şundan dolayı düşünmüyörüm buna inanıyorum bundan bundan dolayı inanıyorum seninde bunları görmeni istiyörüm ama işte sen diğerlerini de görüp mantığınla karar ver istiyörüm hani çocuğa düşünmesini sevk edebilirsin ya da o mantıklılığı düşünmeyi aşılatabilirsin

E1 : işte satrançta olduğu gibi

E3 : oynarken verin çocuğa bilgiyi

E5 : yani mesela ileri dönük düşünceye napar mesela insana bunu aşılatabilirsin onun dışında farklı bi taraftan oyuna farklı bir yönden bakmayı gösterebilir satranç bunu öğretebilir en azından bunlar enerjileri biraz daha sevk ederek olur bence de yani ve aile

E1 : ben düşünme anlamında bişey söylemek istiyörüm bi örnek daha hayatımızda

E2 : parmak kaldırmış bende kaldırdım yalnız bende kaptırdım

E5 : parmak kaldırıyosun mesela izin almak zorundasın şimdi

E1 : biraz düzeni de sağlıyo

E2 : onu yaparken bende fark ettim bu öğretmenim demek

E1 : hepimizin bildiği bişey var şimdi bu sene Sibel hocanın dersini aldık felsefeyle ilgili bi ders bu zamana kadar felsefeye dair kendini geliştirdiyse bi kitap okumuş olursun

E1 : yani düşünmeye davet hoca söylüyo alışmamışız düşünmeye tamam mı

böyle hep bize bişeyler söylenmiş biz not almışız kaldık böyle böyle yani o vize sorularını o vize sorularını hoca bize vermişti o vize sorularını evde cevaplamak bile zordu evde onu cevaplıcağıktık biz kendimiz yapıcağıktık o bile zordu ondan bile hani düşünsene sorular veriyö cevaplar hazır sen yazıyosun sınavda ondan bile hani ben yüz almadım doksan da almadım orda düşünmeye sevk ediyö ya şaşırđık hepimiz o ders aslında belki içimizden bişeyler söylemek geliyö ama alışmamışız söyleyemiyoruz alışmışız yansıtma yaz orda hoca bişey söyüyo sen çok fazla bişey söyleme

E4 : yaşam hakkında dünya hakkında bilgi hakkında çok farklı şeyler mesela çok farklı şeyler ilk defa duyduğumuz şeyler oldu o derste hani biz hiç öyle düşünmemiştik diyosun hiç öyle düşünmemiştim mesela bilgi hani şey içine çizmişti ya bi çember hani hep aklında bunları

E4 : önce böyle bişeyi normal oturup düşünemezsin ee işte mesela bi eğitim bi eğitim sistemi yani şey şu eğitim sisteminde ki tek ders mi bu zaman kadar gördüğümüz tek ders miyani böyle bişey duyduğumuz düşündüğüm mesela o görüşte olmayabilirsın hocayla aynı görüşte olmayabilirsın ama en azından sana onu düşündürüyö

E1 : afalladım o derste afalladım resmen hatırlıyorum noluyö dedim biz varız ama bizden başka da var ama bilmiyoruz

E1 : yani hepimiz şaşırđık kaç yirmi bir yaşındayız şimdi şaşırđıyorum niye birinci sınıfa giderken şaşırmadım ben niye düşünmeye başlamadım veya niye orta okulda düşünmeye başlamadım

E2 : aslında bu şeyi söylüyo yani aslında şeyi o kadar senin kontrolünde olmadığını bu işin gösteriyö sonuçta gerçekten hani öyle bir eğitim sisteminden çıktık ki yani hani bi de 1980'lerden sonra dediğim gibi hani her şey tek tipleşti Türkiye'ye modernitenin gelmesi falan ühüü yani tek bilgiyi dayattılar bize reklamlarda işte bilimsel bilgi pompalanıyo zaten işte mesela

E3 : evet

E2 : işte şunu kullanın şunu kullanın şunu kullanın

E3 : çokta doğrudur

E2 : çünkü şeyi de bilemiyosun yani o aradaki ilişkileride bilemiyosun yani sana madde ismi kötü söylüyolar ama bu dişleri beyazlatır ama nasıl beyazlattığını bilmiyosun sadece evet diyosun bu bilimsel bilgi olduğuna göre hani o onu beyazlatıyo bu şekilde öğreniyosun ve bu bilimsel bilgi gibi geliyö sana hani kullandığın zaman gündelik hayatta bunun doğru olduğunu varsayıyosun halbuki aradaki ilişkilerin hiç birisini bilmiyosun sana yalan söylüyolar yalan değil belki hani onun onlar yanlış söylüyodur sadece onlar bilmiyodur yanlış yapmışlardır ki öyle oluyö hani bir süre sonra o kadarda sağlıklı değilmiş bilmem ne gibi orda da aslında sen tek tek bilgi pompalı-yorlar diyolar budur ve gerçektende amacı o yani hani ben tekim bi tek ben varım başka hiçbir bilgi hani geçerli değildir gerçi şöyle bi durum var hani mesela bunun karşısında konulan şey de alternatiflerde hani atıyorum İslami bilgi işte hani eski felsefe bilgisi falan şimdi baktığımız zaman onlarda zamanla kendileri ben tek bilgiyim demeye çalışmış bilgiler şimdi bu modernitenin bilgisine hani hayır sen tek değilsin bak başka bilgi-lerde var diyerekten onları getirdiğin zaman yine bu kadarda hani ne bileyim şey olmuyö işe yarar olmuyö dolayısıyla yani çözüm o da değil gibi geliyö bana amma velakin şey hani alternatif

yollar üretmeye çalışmak lazım sürekli elimizdeki kaynaklarca kaynaklarla beraber gibi düşünüyorum

E1 : kaçımız gönüllü oluruz ya ben düşünüyorum karşılığında para almıcanı bilicek zaman ayıracak böyle bişey yapıcak yani yaparız deriz sonra olmaz bırakırız ben belki yaparım

E3 : tabi ama işte ben mesela şey yapmak hiç bi zaman umudunu kaybetmek istemem ama mesela şeyler var sivil toplum kuruluşları var işte hadi bizde elimizden geldiği kadar yapalım işte öyle şeyler var mesela şey var bi sosyal hizmet bu arada sosyalizm yani benim gördüğüm en büyük kapitalizmdir kendi içinde bu kadar da yani o da şey milliyetçinin kendi içinde bölücülük yapması gibi yani kendi içinde tutarsız bişey yani şey

E3 : yani evet bence öyle yani bu şey gibi yani nası desem yine ee şeye geliyo sana dayatılan-lar yani o adam mesela şey sivil toplum kuruluşu bişeyler yapmak istiyoyani ama en fazla ne kadar yapabilir ki yolu kesiliyo bi yerde kesiliyo yani o da senin gibi yola çıkıyo düşünüyoyani yolu biyerde kesiliyo en fazla mesela şu ülkede altmış milyon insan var ya da yetmiş milyon her ne kadar varsa en fazla yüz kişiyi kurtarıyo ya da tabiri caizse kurtarıyo tabi bu kadar olabiliyo ama tabi umudumuzu kaybetmek istemiyorum ben

E1 : tek tek bi kişi

E3 : tabi canım

E1 : bikişiyi kurtarırsın

E3 : ne kadar kurtarsan kardır tabi

E1 : yüz kişiyi kurtar hani

E3 : tabi canım

E1 : o zaman tek tek bireylerden başlamak gerekiyo gibi geldi bana ama işte bir sürü de engel çıkıyo okulda çalışıcaksın dediğin gibi sen nerden geldin hangi sıfatla geldin illa sıfatınolmalı veya sivil toplum örgütüne bağlı olmalısın

E3 : arkanda ne var

E1 : sivil toplum örgütleri de hiyerarşi var ayrıca para döngüsü dönüyo ayrıca biz gittiğimiz sivil toplum örgüt kuruluşunda aşağılandığımız da oldu yani diye yani o zaman kalıyosun belirsizlik var boşluk duygusu var bu boşluk duygusunu araştırdık geçen sene

E2 : öylemi

E2 : peki şimdi şeye dönsem tekrar çok konuştuk aslında hani üzerinden çok kalktı falan ermeni deyince aklına ne geliyo hemen hemen hemen şimdi

E2 : haydi haydi haydi

E1 : dünkü gazete haberi soykırım haberi

E2 : ne diyolar

E1 : yine aynı soykırım var mı yok mu yurtdışında soykırım olduğu söyleniyoy haberi hatırlamıyorum haberin başlığı şu ermeni soykırımı

E2 : hemen hemen hemen şimdi

E5 : soykırım doğu

E2 : doğu

E5 : doğu başka batı bunlar

E4 : ayırım ilk gelen oydu aklıma

E3 : ayrımcılık bi de şey ben Osmanlı devletini şey yapıyorum yani ordaki o eee karışık karma kültür mesela eskiden Ermeniler bizim gibi insandı yani çokta güzel

yerlere gele-biliyolardı şeyde hani devlet dairelerinde çok güzel bi yerlere gelebiliyolardı ayrımcılık yani Osmanlı devleti diyorum ben

E2 : peki şey bişey sorcam Osmanlı devletinde hani böyle bi söylemde var ya hani her şey aslında güzel midir çeşitli haklar tanınıyordu gibi düşünüyö musun

E3 : ya ben şöyle düşünüyorum Osmanlı devleti işine geldiği gibi yaptı yani Osmanlı devleti çok yönlü geniş bi şey değildi Osmanlı devleti o kadar kıtaya hakim olmanın şeyi biraz da hoşgörölü olmağı yani sen tamam gidersin zorlukla oraya alırsın ama senin ömrün fazlaolmaz yüz sene sonra senden orayı yine alırlar ama sen kaç dört yüz sene galiba dört kıtada at koşturmak şey yani birazda hoşgörö olacak bişey çokta yani kaleyi içten fethetmişler çok iyi düşünmüşler zeki bi ülke devlet yapısı bence yapmışlardır bana o yüzden mantıklı geliyo

E5 : yani şey demek işini biliyomuş demektense bence zekilermiş akıllılarınmış bence

E3 : tabi

E5 : daha zor çünkü hitler de aynı şeyi yapmaya

E3 : tabi canım

E5 : çalıştı ama yapamadı yani zorbalıkla katletti bilmem naptı

E5 : demek ki akıllı değil yani Osmanlı bence akılıydı yani ee saygı var hoşgörö demek saygı demek saygı vardı ve bu yani bu şekilde yürüttü bu bir akıllı adamın işidir bence gayet akıllı mantıklı bir olaydı yani ben öyle düşünüyorum yaşamadım tabî ki yaşamadık olayı bilmiyoruz ama

E3 : tabi canım

E5 : az çok hani bildiğimiz kadarıyla ama yani hani şeyi düşünüyorum çok büyük bir ayırım yoktu hani yokmuş galiba yani hani daha en azından saygı varmış hani ben mesela şurdaErmeniler oturuyo burada bilmem kimler oturuyo varmış belki ama saygı varmış insan-ların işte bu ermeni ben bunla konuşmam dediğini zannetmiyorum belki bir iki tane sivri çıkmıştır yani ama şu an şu an ki gibi değil şu an daha farklı bir ortam oluşturuldu bize bizim geldiğimiz ortam öyle değildi muhtemelen şimdi daha farklı bi ortam var ama mesela ben şey düşünüyorum bi yandan içten içe şöyle bişey olduğunu fark ettim şöyle bi düşüncem olduğunu fark ettim ee mesela Ermenilerin ya da Kürtlerin farklı yani mesela bizim topraklarımızda bi ülke kurmaya çalıştıkları Kürdistan Ermenistan bilmem ne hani bu şekilde bi ülkenin kurmaya çalıştıklarını düşündüğümü fark ettim bi şekilde bu düşüncem var bu şekilde yani eğer böyleyse ben şimdi her ikisinin bu şekilde olduğunu zannetmiyorum böyle düşündüğünü de zannetmiyorum nasıl her kesimin her toplum için-de iyiler kötüler varsa onların herkesin içinde var ermeni adının altında iyiler kötüler ola-bilir bunu amaçlayanlar olabilir onları ben ee tasvip etmiyorum (anlaşılmıyor) arasında çünkü onlar biz olmaktan çıkmaya çalışıyolar onları ben biz arasında saymıyorum ama bizimle birlikte olanları yani hani farklı bir ülke farklı bir amaç kullanma amacı bilmem ne kötü niyetliler

E2 : bu noktada bişey sorucam kendinizi ne üzerinden tarif ederdiniz yani şu an sorsam hani

E : ne üzerinden

E2 : ne üzerinden derken kendinizi bana anlatacaksınız diyelim ben şudur budur ne derdin

E1 : o zaman benden başlamayalım

E2 : tamam senden başlayalım

E1 : ben biraz düşünüyüm

E2 : hımm

E3 : ya ben şey

E2 : üzerinden tarif etmek zorunda değilsiniz yani

E3 : evet evet

E3 : tabii ki ben mesela

E2 : bi soru çünkü bu

E3 : herhangi ben mesela insanlarda şey niyete çok önem veririm ve niyetin hani en doğru yerde kesin bana şey gibi geliyo hümanizm olarak geliyo ben hümanizm hümanistim diyebilirim ben yani insanları seviyorum ben psikologum dersem kötü psikologda olabilir ben demokratım desem kötü demokratta olabilir yani ben o yüzden hümanizmi her zaman şey geliyo iyi niyet sadece iyi niyet

E2 : verebilecek cevabı olan varsa şey

E5 : ben hani yabancı bi insanla tanışabilirsin yabancı bi insanla tanıştığında ne dersin ben ilk olarak türküm derim heralde ben derim yani ee benim mesela şeyimde vardır böyle hani o milliyetçi damarları olanlar var ya benim vardır ama işte milliyetçilik anlayışı farklıdır herkesin o o da ayrı bişey ben ilk başta türküm derim türk olmaktan gurur duyuyorum derim yani hakaten duyuyorum çünkü ben bizim insanımızın gerçekten hani niyet çok güzel niyeti yani bizim insanımız çok güzel hani ben türküm demekten hiçbir zaman gocunmadım ve hani çokta gurur duyarak söyleyeceğimi düşünüyorum

E2 : neyinden gurur duyuyorsun yani

E5 : yani ee geçmişinden insanından hani mesela bazı ee toplumların geçmişleri vardır biliriz nasıl olduklarını naptıklarını yani ben şahsen kendim geçmişimden gurur duyuyorummesela kimisi Osmanlıyı kabul etmez o benim geçmişim değil onlar türk değil bilmem ne der mesela karışıklık muhakkak var ama hani ama işte bi şekilde ordan gelmiş hanibi şekilde karışma var ama hani ben gurur duyuyorum ben yanlış bişey yaptıklarını zannetmiyorum herkesin yanlışları vardır ama çok büyük bir yanlışları olduğunu zannet-miyorum bizim insanımızın hep hani ee dediğim gibi her toplum içinde iyi kötü vardır ama bizim insanımız hep şeydir yani hani yardımseverdir iyi niyetlidir güzel insanlardır yani ortam birazcık kötüleştiği için bizde birazcık kısıtlandık aslında yoksa bizde mesela çok rahat ee sokakta gördüğümüz yardı ma muhtaç bi insana yardım ederiz ama mesela artık sömürdüğümüzü düşünüyoruz yapmıyoruz ama güvenmiyoruz şahsen artık yani böyle düşündüğümüz için ama hani aslında bu niyetimiz vardır biraz daha şey bağlanıyo bizim insanımız ben öyle görüyorum

E2 : kaç yaşındasın

E5 : ben yirmi dört yaşımdayım

E5 : ben napıcam

E3 : sen o zaman söyle

E4 : yirmi yaşımdayım ben

E2 : aşağı yukarı hepiniz yirmisiniz

E5: konuşmuyorum

E2 : yirmi dokuz yaşımdayım rahat edin

E : problem yok

E2 : dert etmeyin

E2 : şey peki korkuyoruz bu çok abartılıyo gibi geliyo da biraz da merak ettiğim için soruyorum

korkularınız falan var mı sokağa çıktığınız zaman veya evin içinde

E1 : hale gelmeye başladı çantam iki kere gitti sağımda solumda ve sürekli elim fermuarda ve korkuyorum ve rahatsızlıkları da öğreniyoruz ya insan acaba o bende de mi var çünkü tramvaya biniyorum arkamda kim var solumda kim var bakan biriyim çantamı sürekli kontrol eden biriyim cep telefonumu cebimde taşıyorum sıkıyo ama hala taşıyorum orda

E2 : kontrol ediyorum kontrol ettiğimi de fark etmiyorum ama bi on dakikada falan elimi atıyorum

E1 : çantamı önüme alıyorum koca çanta önümde ne işi var önüme alıyorum yani okulda korkuyorum kesinlikle ve şeyde var yani çantamı çalıp vermezsen bıçaklanırsın biyerine bişey olur felaket bişey bi de kendimden bişeyleri kaybetmek çok kötü yani ben yakınızamanda oldu arabadan gitti benim çantam ve ben biriktirdiğim para gitti insan kötü oluyo yüksek mebla olmasa bile kendi paran ama düşün emekli maaşını alanemekli maaşını kaptırıyo ya sokaktan korkuyorum gerçekten yani

E2 : bi de kadın olarakta hani

E1 : çok fazla korkum var

E2 : vardır yani ne biliyim bende hani gördüm kadarıyla

E4 : bence bu artık tek kadınların değil erkeklerinde korkusu

E2 : hayır biz korkmayız

E4 : yani şimdi artık kadın erkek ayrımı pek yapılmıyo

E : ben korkmam

E3 : hadi yapalım

E2 : bu yüzden şey insanlar ölüyo biliyomusun ağlayamadığı için kaç tane adam biliyorum birisinin cenazesinde erkek olduğu için ağlayamıyo adam ölüyo kalp krizi ondan bundan iki gün sonra bi gün sonra neyse bu çok alakasız oldu

E4 : bende tedirgin oluyorum tabi haliyle saatlerimi ona göre ayarlamaya çalışıyorum tabi olduğu için yine de geç saatte gitmiş oluyorum

E4 : hele de bu okul yolunu bilirsin

E2 : tabi canım yani

E4 : yani

E2 : mesela gerçekten

E4 : tedirgin oluyosun ama şey yani hani babamda sprey alıcak falan artık yani öyle planlar

falan yapılmaya başladı

E3 : spreyle olmuyo

E4 : atıyorum bi yerden bişey almaya kalksam bi an çantamı gözden kaçırısam kesin fermuar açılmış oluyo

E4 : veya bazen iplerini bağlıyorum millet manyak mı bu diye bana bakıyo o da ayrı bişey yani ama yine hani temkinli olmaya çalışıyorum

E5 : aptallaştık evet yani neye dikkat edicem gerçek odak noktasını kaçırıyoruz yani ee okula gidicem odaklandığım şey ders değil trafik ee hırsızlık ee taciz bilmem ne çok fazla şeye odaklanıyoruz hani kendi gerçek odak noktamızı kaçırıyoruz yani aptallaşıyoruz artık çantama dikkat edeyim ama şuna da dikkat ediyim ya buna da

dikkat ediyim yani hani kadar çok dikkat etmeye çalışıyoruz ki her şeye artık yani bilmiyorum insanlar gerçekten yani tam anlamıyla hakkını veremiyolar yaşamın

E5 : çünkü ben şimdi buraya gidicem ama eğer ben şimdi bunu yapıcam ama okula gelicem ama geç dönmemem lazım geç dönersem karanlığa kalırım karanlıkta şu olur karanlıkta bu olur yani rahatça yapamıyosun yani gene bi şekilde odak noktayı kaçıriyosun aptallaştık artık korkulardan hırsız uyuyamıyosun ertesi gün işlerin ters gidiyo ben benim hiç öyle takıntılarım yoktu ben hani derdim ki artık yazılmışsa olur derdim mesela benim öyle bişeyim var yazılmışsa olur derim ama geçen mesela işte bizim sokakta bir sürü hır-sızlık olmuş onları duydum

E2 : artık yazılmamışsa da oluyo

E5 : şimdi korkuyorum

E5 : uyuyamıyorum sürekli camlara bakıyorum biri mi gelicek karartı mı var ki benim takıntılarımız hiç olmazdı ve uykum kaçtı bilmem ne uyuyamadım yani bu bi benim ertesi günkü hayatımı etkiliyo insan işte ee korkular bilmem neler ertesi günkü ee yaşam kalitesini düşürüyo hepimizin artık yaşam kalitesi düşüyo

E1 : ya ben düşünüyorum benim arabadan çantamı alan çocukları ben gördüm üç tane erkek çocuk on altı on yedi on sekiz yaşında niye onlar çalıyo niye yani hani böyle üstü başı pis artık çok ihtiyacı vardeğil gayet güzel giyinmiş şapkasını takmış kepli bi çocuk niye

E2 : bu bi sektör bu bi iş gerçekten iş

E1 : yani cadde bostan sahilinde olan bişey bu

E2 : cadde bostanda mı oturuyosun

E1 : yok Göztepe de oturuyorumda arabayla arabayı orası hani herkesin olduğu işlek olan bi yer bi pazar günüydü yürüyüş çok oluyo orda

E5 : dikkat çekmemeleri için baştan normal insanlar gibi durmaları lazım

E1 : ya bi de polise dedim ki böyle böyle biz bunları gördük ama zannettik ki annemle banabakıyolar bakıyolardı arabaya doğru bagaja koymuştum çantamı izlemişler polis dedi ki

böyle bişey gördüğünüz zaman bizi arıcaksınız şimdi ben polise güvenmiyorum ki

E5 : niye arıyım

E1 : yani onu arasam napcak kimlik kontrolü yapcak kimliğinde bişey yoktur ki o çocuğun

E5 : atıyorum biri sana baktı ara polisi gel çantamı çalıcak

E1 : polise gittiğin zaman paranı geri almak için gitmiyosun kesinlikle sadece cüzdanımı bulurlarsa nüfus cüzdanımı buluyım diye

E5 : sadece bi vatandaş bulursa seni arar der ki işte çantanız atılmış şurda burada buldum

E3 : teselli ikramiyesi

E5 : polisin yapıcı ediceği hiç bişey yok ya polis onu naptığını bilmiyorum bence o kağıtları yazıcaklar sen şikayette bulunduğunda onları sonra yırtıp atıyolar çünkü bizim eve hırsız girdi ben bizim sokakta yapılan hırsızlığın hiç birinin sorumlusunun bulunduğunu gör-medim hiç görmedim

E1 : çıkıyo da polis bişey yapmıyo polis arabasının önünde benim çantamı çektiler girişinde arkamda polis arabası vardı

E5 : polisler

E3 : şov yapmışlar resmen şov yapmışlar

E5 : polisler ya da hangi yerde hırsızlığı kimin yaptığını bilirler bilirler mesela şu semtte işte eee şu çete çalışır bilirlermiş

E2 : yok o öyle

E5 : öyle yani

E5 : o bile güvenliğin yok işte

E2 : tek başıma kalıyorum hani o zaman tek başıma kalıyorum gece almışlar gitmişler cep telefonumu falan işte aşağıda şey kahvesi vardı bu hani hırsızlar kahvesi aslında da ne biliyim oraya gittim işte dedim böyle böyle çalmışlar falan işte çocukları buldular getirdiler polisler molislerde var işin içinde onlarda getirdiler o abi senin miydi falan geri aldım

E2 : yani acayip bişey

E1 : öyle

E : çok ilginç

E2 : tanıdık manıdık meselesi

E2 : yani bu kadar konuştuk bunun üzerine hani insan iyiydi gerçekten insanımız iyiydi gurur duyuyoduk

E5 : hayır ben yani hani şey gibi hani her kültürün kendi içinde yani her ee topluluğun içinde bi iyi bi kötü olabilir yani vardır da zaten

E2 : bunu yapan ne

E5 : hım

E2 : yani bunu yapan ne o zaman

E2 : gerçekten bunu anlamak için soruyorum

E5 : yani hani bu insanın iyi dediğim için mi

E2 : he he onu anlamak için soruyorum

E5 : yani daha duyarlı

E5 : şöyle diyim daha duyarlı yani bizim insanımızın daha duyarlı olduğun düşünüyorum yani hırsızlığı da kimisi keyfiyetten artık iş olarak benimsemiş yüzsüz oluyo ahlaksız oluyo oayrı ama ee şey de olabiliyo yani ihtiyacı var yani bu kesinlikle hırsızlığı haklı göstermi-yo ben bunu söylemiyorum ama mesela bunun bi çözümü var ülkede iş olanağı yaratır-sam bu insanları oraya yöneltebilirsin onun dışında yani bunların dışında her toplum içinde katil vardır ama ya bizim insanımız daha duyarlıdır genelde daha duyarlıdır yani

E4 : yani çantayı bulup haber veren kişinin duyarlılığı

E5 : evet mesela en azından çantasını bulsun diye

E5 : öyle oluyosun mesela hani başka ülkelerde şunlar oluyo bunlar oluyo diye duyuyorum ben başka ülkeye gitmedim yaşamadım bilmiyorum aslında hani duyduğum kadarıyla bizim ülkemiz kadar duyarlı değiller yani ee hani artık yanından geçip sana bakmayabi- lirler herhangi bir durumda artık biz de gerçi ona doğru gidiyoruz ama yani ortamda

E2 : şunu anlamıyorum yani bizim insanımız duyarlı gibi bişey var ben bende de var bu bizim insanımız duyarlıdır bi şekilde dinleyen anlayan ama o zaman nasıl oluyo da bu kadar ee bu kadar fazla ayrımcılık olabiliyo diyim ayrımcılık olduğunu düşünüyomusunuz o da ayrı bi soru da ben kendi şeyimden var gibi geliyo bana nasıl oluyo dabu kadar olabiliyo

E5 : biz zaten şu an hani biz ne kadar duyarlıyız hani şimdi Türkiye İstanbul'dan ibaret değil biz şehirde yaşayan insanlarız şehir insanlarıyız artık ee şehirde ortam

daha kötü dolayı-sıyla artık daha duyarsızız bi şekilde bişeylerden kısıtlanmışız işte hani bi duyarlılık gös-termiyoruz mesela herhangi bir durumda birisi birisini bıçaklarken gidip yardım etmiyor-uz çünkü başımıza bişey gelicek diye korkuyoruz ama mesela dediğim gibi Türkiye istanbul'dan ibaret değil türkiye'nin köyleri var işte diğer şehirleri köy gibi zaten orda ortam o kadar kötüleşmediği için bence yani orda ee biraz daha duyarlılık fazla ama ayırım zaten daha çok şehirlerde yani ben öyle görüyorum hani tabii ki öbür taraflarda da vardır hani orda mesela daha çok dini olarak ayırım vardır ama İstanbul'da veya Ankara'da şehir şehirlerde farklı ayrımlara gidiliyo ama artık insanlar duyarsız duyarsızlar ve ayırım yapıyorlar hani ben

E2 : bence duyarlılık yanlış bi kelime belki bunu konuşmak için

E5 : yani ben önce iyi dedim

E5 : iyi daha duyarlı demek iyidense daha mantıklı geldi yani hani çünkü kötülerde var örnek verdiğimiz gibi iyidense daha duyarlı demek istedim ama

E2 : şey de var çünkü benim bildiğim hani tarihte hani şehirlerden ziyade köyler birbirini basıyo ee nedir ermeni köyü var kürt köyü var işte Türkmen köyü

var var varda var yani bunlar gidiyo birbirlerini kırıyorlar yani baya bi kesiyorlar yani belki o yüzden hani duyarlılığı tam anladığımız şey belki tam buna tekabül etmiyo

E5 : ama yani hani

E3 : ya ben şey ben ee şimdi şey yapıyorum tamamıyla kendi gözlemlerime dayanarak ben şey yaptım anadoluyu gezme fırsatı buldum baya bütün bölgeleri insanların gördüm hepsini şimdi karşılaştırıyorum hiçbi fark yok yani hiç bi fark yok hakaten yani hakaten

E2 : ilk okulda cümle kurdururlardı ya bize hani ben insan gördüm

E3 : hee

E2 : ağaç ağaçlar

E3 : onun gibi oldu gördük hereşeye dokundum yani şey nasıl desem anormal fark yok yani ege de gerçekten ben biliyorum işte egenin köylüsü de aynı doğu - anadolunun ta ucundaki köylüsü de aynı yani ben öyle gördüm ama şimdi bi yani olan noktaları ne şimdi bi kere ikisinde de belli bi şey var dünyadan uzaklık ve birazda bunun verdiği cahillik ama öyle güzel bi cahillik ki o insanlar saf yani gerçekten bildiğimiz saf yani o insanlar gidersen evini açar ger türlü mesela ben gittim ilk defa merhaba dediğim adamlar köy kahvesinde adamlar bana ekmek yaptırdı falan filan yani böyle ben tanımıyorum daha ilk defa gelmişim adımı bilmiyorlar

E5 : gel yemek ye falan

E3 : yani böyle şeyler

E5 : sen olsan yapamazsın burada

E3 : evet kesinlikle olmaz ya bu biraz da şey yani tamam çok güzel bişey bu cana yakınlık yakınlık ya bu bence cana yakınlık duyarlılıktan çok cana yakınlık bu çok güzel ama bunun yanında cahillikte var şimdi cahilliğin getirdiği cana yakınlık yani biz tamam biz cahil değiliz tamam belki şu anda ama cana yakınlığı kaybettik yani biz şu anda mesela sokakta gördüğümüz adamı kolundan tutup hadi gel eve yemek yiyelim demiyoruz

E5 : yani

E2 : sıkıyosa de

E3 : yani diyemeyiz

E5 : şimdi ortam kötüleştiği için

E3 : şimdi ortam kötü evet o da var yani şimdi bizim bulunduğumuz ortam buna kesinlikle müsaade etmiyo ama orda cahilde olabilirler onlar orda misafirperver de olabilirler çünkü

E5 : bişey olduğu zaman ortam iyi olduğu zaman bence cana yakınlıklarını bence kaybetmezler

E3 : tabii ki ama işte şey var bu yaptıklarında mesela birbirlerinin köyünü basıyorlar bu nedirbu insanlar her ne kadar cana yakın olurlarsa o bunlar için doğru çok önemlidir doğru şeriat şeriat diyelim ona şeriat dediğim şey sadece şey değil hani hepsi Sünni değil köylerin ya şeriat dedikleri şey bütün inançlar için şeriat şeydir onlar için böyle önemli bir yol gösterici yani adetler gelenekler zaten hepsi ona dayanıyo o insanlar sırf o doğru için her şeyi yaparlar zaten yani bu insan öldürmeler falan filan meşrulaştırılması buna dayanıyo yani bi insan öldürmek sorsan hepsine tek tek çok kötü bişey ama yani tam şeriat şeriatın kesitiği parmak acımaz o insanı öldürceksin ve doğru olacak mesela sen başkasının köyüne gidip onların mesela köyünü yakıcağın çok kötü bişey yani düşününce derler kendi içinde vicdanen hayır der ama eğer onlar yanlış bişey yaptıysa veya onlar nasıl desem Türkmen bir köy köyüne gircekse işte bi ve köyleri kötü olarak algılıyorsa onların gelenekleri tamam yani meşrulaştırılmış biz oraya girmeliyiz ama bu nedir birazda onların içindeki şeyden hani cahillikten tam o şeyler sorgulanmamış bi köyde mesela şey yoktur çatlak ses yoktur bi köy bütün her şeye inanır

E : susturulur

E3 : yoktur hani

E2 : ya aslında süremiz doldu arkadaşlar yani işiniz varsa gidebilirsiniz problem değil ben bi tek şey daha sormak istiyorum ama yani sorunda değil gidebilirsiniz gerçekten

E3 : ben alırım soruyu

E2 : bu ermeni soykırım hakkında ne düşünüyorsunuz yani cevap vermek zorunda değilsiniz

E4 : var mı yok mu açısından mı

E2 : ne düşünüyorsunuz şu an o tartışma hakkında ne düşünüyorsunuz var mı yok mu ya da cevap verebilirsiniz ya sizce nasıl bi yerde duruyo nasıl bi tavır almak gerektiğini düşünüyorsunuz

E4 : bence bilmeyen araştırmayan sorgulamayan insanların fikir yürüttüğünü düşünüyorum ben fikir yürütmüyorum çünkü araştırmadım bilmiyorum sorgulamadım ama bir sürü insan fikir yürütüyo

E2 : peki sizce konuşulması gereken bişey mi

E4 : konuşulması tabii ki konuşulması gereken bişey ama araştırarak bilerek ama bu seferde araştırırcan ama hangi kitabı araştırırcan

E2 : çünkü korkunç kaynak şeyi de var hani muğlaklığı bulanıklığı

E4 : evet o da var o da geliyo aklıma ama bilmeden cahilce fikir söylemekte hani çok çabuk gaza gelen topluluk var hani ya da hepimiz öyleyiz bilmeden ondan sonra bence araştırma yapmalıyız

E2 : ondan etkilenmeyip

E2 : sana sormam gerekiyo

E5 : niye

E2 : çünkü

E5 : ama ee hani yorum yapmak değil ama içten içe yapılmadığına dair düşüncem var mesela bunun neden olduğunu söyleyemem araştırmadım bilmiyorum görmedim bilmiyorum ama içten içe yapılmadığına dair düşüncem var onun dışında zaten ee bunun ee yani üzerinde durulması gereken bir mesele olduğunu düşünüyorum aslında hani sürekli gündeme getiren medya medya kimin elinde falan filan yani dolayısıyla gene dış etkilere geliyorum

E2 : dış etkilere kastın ne tam

E5 : ya ben ee ülkemizin kendimizin yönettiğine inanmıyorum kendimiz yönetmiyoruz kendimizi bir şekilde yönlendiriyoruz en basitinden değilsek bile oynatılmıyorsak bile yönlendiriliyoruz en doğrusu bu

E2 : kim tarafından

E5 : ya hani bi kitap okumuştum şey muhabbeti vardır hani Yahudiler on bir kişilik bir grup falan böyle bir şey vardır bilirsiniz

E2 : komplo teorisi

E5 : hani işte bütün ülkeleri onlar yönetirler dünyanın en zengin ilk on insanı falan filan şeklinde yani

E5 : bu belki abartı olabilir ama hani ben gene de en basitinden hani ee şey olduğunu düşün-

yorum yani hani kendimizi çok fazla yönettiğimizi düşünmüyorum bunları da yani butarz tartışmaları da kargaşaya sürüklemek adına yaratıldığını düşünüyorum ve hani insanları düşünmeye sevk etmek adına yapılsaydı belki farklı bir yol seçilirdi ama daha çok suçlama şeklinde Türkleri karalamak şeklinde yapıldığını düşünüyorum çünkü direkmeni soykırımı yaptınız diye bir ee dayatma var bunu şey yapmıyolar bunu bi düşün düşünmeye sevk etmiyolar daha çok bi kargaşa ortamı yaratacak şekilde ortaya koyuyolar sunuyolar ve ben her zaman ki gibi ülkeyi karıştırmak adına yapılan bi ortaya atılan düşünüyorum

E2 : sen ne düşünüyorsun

E4 : ya iki tarafı da dinlediğin zaman kendine göre haklı yanları var biliyorsun muallakta geneama ben daha çok olmadığından yanayım ama hani bunu bilinçli bir şekilde belki de

söyleyemiyorum ama bunun içinde atıyorum karşı tarafı kötüleyen tamamen kapalı bi tutum sergilemem hiçbir zaman onlarında dediklerine dikkat ederim ama

E2 : karşı taraf değdin burada

E4 : karşı taraf ermeni soykırımını savunan yani böyle bişeyin var olduğunu savunan

E2 : ya mesela Fransa da savunuyodu mesela hrnk dinkte savunuyodu

E4 : evet

E2 : yani bu ikisi birden gibi bişey

E4 : evet yani hani

E3 : ya ben şey yaptım hani konuyu

E2 : bu arada hakkatten arkadaşlar gerçekten işiniz varsa kalkıp gidin şey yapmayın

E3 : ya ben şeyden

E1 : çok kabaca söyledim ama

E2 : tamam tabii ki

E1 : gelicem ama

E2 : tamam

E1 : bölmüş gibi olmayım

E2 : çok teşekkür ederim arkadaşlar

E3 : ben size şey olmadığım için muhalefet olmadığım için

E3 : ya ben benim görüşüm şey ben okudum Fransız kaynak okudum ermeni kaynak okudum ikisinin birbirine çok yakın olduğunu gördüm

E2 : on dakika

E3 : ya şey işte yani ikisinin bi de şey yani bizim Türklerin ne dediğini biliyorum hani biraz da bilgilenmek için birkaç köşe yazısı okudum ve ee milliyetçi kanattan gördüğüm kişilere demokrat partiden gördüğüm kişilere birkaç köşe yazısını falan takip ettim söylemlere dikkat ettim hani ama

E2 : buyurun

E3 : ya ben işte dikkat ettim birazda şuna dikkat ettim mesela bi şey diyo biz yaptık diyo yani yapmadık diyo Türkler diyo biz yapmadık ama onlarda diyo onlar da bize yapıldı böyle bişey ikisinde de onlar nasıl biz yapmadık diyo onlar nasıl bize yapıldı diyo hani ben biraz nasıl söylediklerine baktım hani biraz şeyi var onların hani nasıl desem ya biraz da mesela inkar ederek çalışıyorsa çalışıyorsa bişeyler aramaya çalıştım mesela Türkler hayır canım yok öyle bişey falan filan biz öyle bişey yapmadık falan filan ama olayı okudum geniş bi şekilde okudum olayda şey var ee mesela Ermenilerin bi inatlaşması var Ermeniler inatlaşıyo gereksiz yere inatlaşıyorlar Osmanlılar Türkler diyelim şey yapıyo hani en son çare artık hiçbir şey yapamadılar katliam soykırım da denmez orda Ermenilerin soyunu tüketmek istemiyorlar ordaki toplamı önüne geçemiyorlar ya aslında nasıl desem iyi niyetli demek istemiyorum ama aslında niyetleri o değil yani

E2 : hım

E3 : iyi niyet kesinlikle değil soykırım iyi niyetli olamaz ama niyetleri o değil yani niyet soykırım değil adı da soykırım olmamalı zaten yani şey var şimdi Türkler bunu yapmış yani nasıl desem ee bunu yaptığı bunu konuşmuşlar kendi aralarında biz bu nasıl aklaya-biliriz biz böyle bişey yaptıkta hani bunu tarih sayfasına nasıl geçirebiliriz Ermenilerde tamam onlarda böyle bişey yapılmış ama onlarda şunu kabul etmiyo tamam da bizim atalarımız çok şey yaptı hani çok zorladılar yani gerçekten sanki bunu biraz hak ettiler gibi düşünmüyorlar yani biz orda namusumuzla oturuyoduk bizi geldiler kestiler yani bu kadar düşünüyorlar yani ikisi de çok düz düşünüyorlar yani o da şu anda ki şey gibi hani tarihi doğru yazalım değil şey bizde yaptığımız söyleyelim sizde yaptığınızı söyleyelim değil o adamlar mesela Ermeniler orda bişey kendi hak iddia etmeye çalışıyorlar Türkler de şu anda ki yerini korumaya çalışıyo yani budur mesela Türklerin söylemlerinde hep bi telaş var ona bi yani yerimizi koruma telaşı var (anlaşılmıyor) hani burası benim ülkem ya girerse

E2 : bu anlamsız bir korku gibi geliyo bana da

E3 : evet

E2 : dediğin şey de bi nokta var benim kafamdaki tartışmada ordan geliyo genelde Ermeniler dediğimiz şey bir değil Türkler dediğimiz şeyde bir değil

E3 : evet

E2 : o zaman hani yani mesela bazı insanlar konuşurken şey diyorlar evet biz yaptık ama onlarda bize yaptı diyo

E3 : evet yani şimdi hak ettiler

E2 : evet hak ettiler diyo orda iş karışıyo evet yani ayrılık ayrılıyo

E3 : evet

E2 : yani evet yani ayrılıkçı bi kanat var Ermeniler için ki bana olması çok saçma geldi çünkü zaman Arnavutluk özerk cumhuriyetini kuruyo Yunanistan ayrılıyo bilmem ne milliyetçi akımlar var dünyada falan hani onu anlayabilirsin onun Osmanlının kötü olduğunu da anlayabilirsin ama gene de ortak hani ayrılıkçı kanat içinde olmayan ermeniler

E2 : evet yani sürülüyö ve gerçekten de hani bi noktada duruyo orda ama şöyle bi hikaye var ona dair böyle Osmanlı işte şey birinci dünya savaşı balkan savaşları sonrası sanırım işte hani 1914'de şey topluyolar asker topluyolar topluyo normal herkesi çağırıyo askeri işte Ermenileri de çağırıyo ee fakat işte hani Ermenistan gibi bir şey var bi intibak ve şey oluşmaya başlıyo yani ermenilerden çıkıcak gibi bişey işte Osmanlı devletinde ondan sonrada adamların elindeki silahları alıyolar dolayısıyla askerdeki erlerin silahlarını alıyolar silahsızlandırıyorlar şimdi kendini ermeni yerine koy orda hani silahsızlanıyosun herkeste de silah var orda

E3 : büyük bi tehlike yani

E2 : kitle daha iyi olur rahatsız etmesinler bizi şeyi anlatıyodum da bu Osmanlı devleti hani 1914'de ermenileride askere alıyolar herkesle beraber Ermenilerin olması gibi bi takım korkuları var Osmanlının dolayısıyla silahsızlandırıyorlar askerdeki Ermenileri hani askerleri silahsızlandırdığı zaman onlarda şey düşünüyö herkeste silah var bizde yok bizi öldürücekler bu sefer napıyo askerler kaçmaya başlıyo tek tek kaçıyo

E3 : haklı olarak

E2 : tabi korkuyosun çünkü kaçtıktan sonra nereye gitceksin hani gidecek bi yer yok çünkü yani dönüş yok eve dönüş yok bi yerde toplanma ihtiyacı duyuyolar Ermeniler ve toplanıyolar neyse çeteleşmeye başlıyolar

E3 : birazda inatçı davranıyolar

E2 : şimdi karşılıklı korkular görüyorsunuz

E3 : evet

E2 : ve o korkular sürekli seni ayırıyo birbirlerine düşman hale getiriyo ve nihayetinde orda güçlü olan devlet gidiyo öldürülüyö şimdi onun yaptığı eylemi bence meşru kılmıyo ama ya banada öyle geliyo ki gerçekten o korku konuşulmamış ve konuşulmamasıyla alakalı

E3 : evet yani

E2 : şu anda aynı şey var ona şaşıyorum tamam savaş şeyiyle belki anlaşılabilir niye bu korku oldu niye oldu falan belki anlayabilirsin ama şu an anlamak daha zor konuşabilirsin yani hani derdin ne sen ayrılmak mı istiyosun benden madem korkuyosun türk olarak

E3 : şimdi sorabilirsin ama o zaman

E2 : o zaman onu soramıyosun veya o zamanda sorulabilir niye sorulmasın şimdi madem bu kadar durum kritik madem anlayışlı bir

E3 : geçiniyo

E2 : o yüzden çözüm bana hep ordaymış gibi geliyo

E3 : ya işte o zamanda biraz savaş anı zaten her türlü problem katliamla çözülyö hani bi mesela şey bi köy isyan ediyo orayı olarak şey yapıyolar kökünden hallediyolar yani şey yok hani bildik demokrasi anlayışı hepinize hak vercez herhangi bişey yok her şey kaba kuvvetle çözüldüğü bi dönem hani direk oraya şey yapıyolar hani şiddet uyguluyolar başka bişey yok o anki çözümü de onda gördüler

zaten biraz da telaşta var hani aa ülke gidiyo bunlar kendi aralarında bişey yapıcaklar Fransızlar katılıcak karara o da var o telaşta var bi anda ülkemizi koruyalım o telaş söylediğim şey var ya o köşe yazısına bile yansımış ama telaş hala devam ediyo yani bi korku hani bunlar gelecekler oraya şey yapıcaklar hani zapt edicekler

E1 : zor geliyo belki de var olan şeyler ezelden beri bildiği şeyler ciddi belki de

E2 : bunlar ne gibi şeyler bu noktada açarmısın biraz

E1 : yani

E2: bu da psikolog sorusu

E2 : hiç bana yakışmıyo

E1 : ben şey bağlanma var bi fikre bağlanmalısın bağlanıyosun bi fikir uğruna birçok şey yapabilecek bunu göze alabiliyo sonra bağlandığı şey birden yalan olduğunu yok olduğunu düşünüyö çünkü belki karşıda ki dicek

E2: orda biz göklemlerle şey yapıyoruz hani çalışmada bişey bulduk gibi oldu da demiyimde çok iddialı oluyo argümantatif diye bişey var hani düşüncenin şeyi niye düşündüğünü sebeplendiriyosun sürekli hani dolayısıyla bu sebepler aracılığıyla niye öyle düşündüğünü tekrar anlayabiliyosun yani bi iki gün sonra düşündüğün zaman şimdi gündelik hayatta Türkiye’de o argümantasyon yok olmuş durumda özellikle niye sorusunu sorduğun zaman niye böyle düşünüyosun sorduğun zaman böyle işte falan diyo dolayısıyla çözmene izin vermiyolar

E1 : kapalı çünkü o öyle öğrenmiş

E2 : onun altında o sebeplerde olmadığı içinde bunu meşrulaştıramıyo ve onu yıktığın anda hani bişey söyleyip anda

E1 : yıkılması kolay darbe yiyo yıkılması kolay öteki kimseye dokundurtmuyo sormuyo belki de

E2 : belki Türklükte öyle bişey veya bişey olmak

E3 : ben mesela şey yaptım

E2 : güzel nokta

E3 : mesela ben psikanalitik açıdan baktım yani gibi geliyo 1915 yani şey gibi bu halk için oral dönemde takılmak gibi şey olmuş böyle oraya takılmışlar bunu yapmadıkmi yaptıkta diyemiyolar hayır vicdanları yapmadıkta diyemiyö yaptıklarını biraz kendileride biliyolar içlerinde öyle bi meşrulaştırmışlar ki hani onun şeylerini bunalımlarını yaşıyolar mesela şeye benziyo oral döneme takılmaya benziyo o yüzden biz mesela şeyiz böyle ben zaten burayı söylerim bence biz travmatik bi ülkeyiz sürekli ben -etrafımda görüyorum ben şimdi normalleri de yeni yeni öğrendiğim için ben bu toplumun üyesiydim bugüne kadar hala üyesin ama ben mesela şu an normalleri yani normalleri öğrendiğim için şey şimdi bakabiliyorum biraz daha bana şey gelmiyo normal gemliyo bizim ülkemiz bana normal gelmiyo.